

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων • Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Επιτροπή Εκδηλώσεων
Επιστημονικού Λόγου, Τέχνης & Εξωστρέφειας

3^η Διημερίδα με θέμα
"Σύνδεση Σχολείου και Πανεπιστημίου:
Η Φωνή των Φοιτητών και των Εκπαιδευτικών"

27 & 28
Maïou 2023

Παιδαγωγικό Τμήμα
Δημοτικής Εκπαίδευσης

Οργανωτική Επιτροπή

Γαλάνη Αλεξάνδρα, ΕΕΠ

Γκάτσα Τατιάνα, ΕΔΙΠ

Καρασαββίδου Ελένη, ΕΔΙΠ

Καραχάλιου Ράνια, Επίκουρη Καθηγήτρια

Λιακοπούλου Μαρία, Επίκουρη Καθηγήτρια

Μανικάρου Μεταξούλα, ΕΔΙΠ

Μπέλλου Ιωάννα, ΕΔΙΠ

Νικολάου Ειρήνη, ΕΕΠ

Παπακώστας Χρήστος, Αναπληρωτής Καθηγητής

Φυλακτακίδου Αναστασία, ΕΕΠ

Χορηγοί

Ειδική Αγωγή

Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις σε χαρισματικά παιδιά

Θεοχάρης Τσάγκας

Μεταπτυχιακός φοιτητής Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης, ΠΤΔΕ, ΠΙ

tsagasharris@gmail.com

Γαρυφαλιά Παπασωτήρη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης, ΠΤΔΕ, ΠΙ

pel100061@uoi.gr

Βικτωρία Δάλλα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης, ΠΤΔΕ, ΠΙ

pel100052@uoi.gr

Αντιγόνη-Τσέσινα Γιαννακού

Φιλολόγος ΕΑΕ

antigonhgiannakouth@gmail.com

Εξαιτίας των πολλών τρόπων με τους οποίους μπορεί να οριστούν τα χαρισματικά παιδιά, οι μελέτες οι οποίες τα εξετάζουν δεν μπορούν να δώσουν σαφή συμπεράσματα. Αν και οι εκπαιδευτικοί παραδοσιακά επικεντρώνονται στη βοήθεια των παιδιών που δυσκολεύονται στο σχολείο λόγω αναπηρίας, έχει διαπιστωθεί ότι και οι χαρισματικοί μαθητές μπορεί να αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες. Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στην ανάλυση παγκόσμιων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που εφαρμόζονται σε χαρισματικούς μαθητές σε σχολεία. Ακολουθώντας τα κριτήρια PRISMA, διεξήχθη συστηματική βιβλιογραφική αναζήτηση στη βάση δεδομένων Scopus για άρθρα που αφορούν εκπαιδευτικές παρεμβάσεις σε χαρισματικά παιδιά. Από τα 533 αποτελέσματα, επιλέχθηκαν 6 άρθρα και διεξήχθη ποιοτική ανάλυση περιεχομένου των άρθρων, ανακαλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα παιδαγωγικών προσεγγίσεων και μοντέλων προσαρμοσμένων στις απαιτήσεις αυτής της κατηγορίας παιδιών. Συμπεραίνεται ότι απαιτούνται πιο εξατομικευμένες προσεγγίσεις στην εκπαιδευτική έρευνα με χαρισματικούς μαθητές. Επιπλέον, απαιτούνται περισσότερες έρευνες με τη χρήση πειραματικών σχεδιασμών με αυτόν τον πληθυσμό για τον εντοπισμό παρεμβάσεων για την κάλυψη αυτών των αναγκών και την προσαρμογή τους στις εξατομικευμένες ανάγκες και τα ενδιαφέροντα αυτών των μαθητών, προκειμένου να αυξηθεί η κινητοποίησή τους και να μειωθεί η σχολική αποτυχία.

Λέξεις-κλειδιά: εκπαιδευτική παρέμβαση, χαρισματικοί μαθητές, μαθησιακά προβλήματα, προβλήματα συμπεριφοράς

Η επίδραση της μουσικής σε παιδιά με ενδείξεις Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ)

Ελένη Κάσσαρη

Δασκάλα, Ειδική Παιδαγωγός, M.Sc. Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας στο Σχολείο, M.Sc.

Ειδικής Αγωγής, Υπ. Διδάκτωρ του Τμήματος Νηπιαγωγών του Παν. Ιωαννίνων

kassari_elena@yahoo.gr

Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) αποτελεί μία από τις πιο κοινές νευροαναπτυξιακές διαταραχές μεταξύ παιδιών σχολικής ηλικίας, καταγράφοντας αυξανόμενη συχνότητα εμφάνισης. Στο πλαίσιο της ολιστικής και διεπιστημονικής θεραπευτικής προσέγγισης της ΔΕΠ-Υ, η μουσική ως μέσο θεραπείας έχει αναδειχθεί σε εργαλείο παρέμβασης που στοχεύει τόσο στη μείωση της συμπτωματολογίας της όσο και στην απελευθέρωση του ευρύτερου αναπτυξιακού δυναμικού των παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Η παρούσα περίληψη αναφέρεται σε μεταπτυχιακή έρευνα, η οποία κατέγραψε τις εμπειρίες Ελλήνων μουσικών, μουσικοπαιδαγωγών και μουσικοθεραπευτών σχετικά με την επίδραση της μουσικής σε παιδιά με ενδείξεις ΔΕΠ-Υ. Στην έρευνα συμμετείχαν 64 επαγγελματίες μουσικών ειδικοτήτων που εργάζονται σε ιδιωτικές και δημόσιες εκπαιδευτικές δομές ή σε θεραπευτικά πλαίσια και έχουν εργαστεί με παιδιά με ενδείξεις ΔΕΠ-Υ. Διαπιστώθηκε ότι η μουσική συμβάλλει καθοριστικά στον περιορισμό των πυρηνικών συμπτωμάτων της ΔΕΠ-Υ (υπερκινητικότητα, παρορμητικότητα, απροσεξία), καθώς και στην ενδυνάμωση των αναπτυξιακών δεξιοτήτων των παιδιών. Πέραν, όμως, από τη μείωση της πρωτογενούς συμπτωματολογίας φάνηκε ότι η μουσική συντελεί και στην περαιτέρω ανάπτυξη των κινητικών, γνωστικών και αισθητηριακών ικανοτήτων των παιδιών. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, από τις διάφορες μουσικοπαιδαγωγικές μεθόδους αυτή που προτιμάται περισσότερο από τους επαγγελματίες για τις μουσικές παρεμβάσεις σε παιδιά με ενδείξεις ΔΕΠ-Υ είναι η προσέγγιση του Orff. Εκτός αυτού, τα παιδιά με ενδείξεις ΔΕΠ-Υ φαίνεται να επιλέγουν μεταξύ των μουσικών δραστηριοτήτων εκείνες που περιλαμβάνουν το παίξιμο μουσικών οργάνων και το συνδυασμό μουσικής και κίνησης. Τα ευρήματα της έρευνας επιβεβαιώνουν τις σημαντικές δυνατότητες που απορρέουν από την αξιοποίηση της μουσικής στην ειδική αγωγή συντελώντας στην ομαλή ένταξη των παιδιών με διαταραχές στο κοινωνικό τους πλαίσιο. Συμπερασματικά, η εμπειρία των μουσικοθεραπευτών και των μουσικών ειδικοτήτων, όπως αυτή μελετήθηκε στην οικεία μεταπτυχιακή έρευνα, επιβεβαιώνει την προστιθέμενη αξία της μουσικής αγωγής στη θεραπευτική διαχείριση της ΔΕΠ-Υ, εύρημα που αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την επίτευξη των σύγχρονων στόχων της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: μουσικοθεραπεία, μουσική αγωγή, ΔΕΠ-Υ.

Μαθητές με οριακή νοημοσύνη: η περίπτωση των επιτελικών λειτουργιών και της κινητικότητάς τους

Ευθυμία Μπούρα

Εργοθεραπεύτρια – Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Π.Μ.Σ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση
Εργαστηρίου Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ΤΠΔΕ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pel100046@uoi.gr

Σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα αναδεικνύουν τη θεμελιώδη συνεξάρτηση ανάμεσα στην κινητική και τη γνωστική ανάπτυξη του ατόμου. Όμως, περιορισμένες είναι οι μελέτες που αναφέρονται σε άτομα με νοητική αναπηρία. Στο πλαίσιο των προαναφερομένων, η παρούσα εργασία διερευνά τη συσχέτιση μεταξύ των κινητικών δεξιοτήτων και των επιτελικών λειτουργιών που παρουσιάζουν μαθητές με οριακή νοητική αναπηρία. Το δείγμα περιελάμβανε 2 ομάδες: Την 1η ομάδα (ομάδα έρευνας) αποτελούσαν 18 παιδιά ηλικίας 7 έως 12 ετών με οριακή νοημοσύνη (10 αγόρια και 8 κορίτσια· 71 <Δείκτης Νοημοσύνης<79). Την 2η ομάδα (ομάδα σύγκρισης) συγκροτούσαν 18 “τυπικώς” αναπτυσσόμενα παιδιά αντίστοιχου φύλου και ηλικίας. Οι κινητικές δεξιότητες και των δύο ομάδων αξιολογήθηκαν με τη “Δοκιμή Αξιολόγησης Κίνησης Συστοιχίας για παιδιά” (MABC-2). Παράλληλα, οι επιτελικές λειτουργίες αξιολογήθηκαν με τις δοκιμασίες του Πύργου από το εργαλείο “Ανίχνευσης και Διερεύνησης των Επιτελικών Λειτουργιών” (ΑΞΕΛ), τη δοκιμασία της Παρατεταμένης Ακουστικής Προσοχής από το εργαλείο “Αξιολόγησης της Προσοχής και της Συγκέντρωσης” (ΑΣυΠ) και την Ανιχνευτική Κλίμακα

Λεκτικής και Οπτικής Μνήμης από το εργαλείο “Ανίχνευσης και Διερεύνησης Διαταραχών Μνήμης στο Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό”. Από την ανάλυση των δεδομένων φάνηκε ότι η ομάδα έρευνας παρουσιάζει χαμηλότερα σκορ σε όλα τα εργαλεία αξιολόγησης. Επίσης καταγράφηκε θετική συσχέτιση μεταξύ της κινητικής επίδοσης και της επίδοσης στους τομείς των επιτελικών λειτουργιών. Αυτό σημαίνει ότι εκτός από τις ποιοτικές προκλήσεις στον τομέα των κινητικών δεξιοτήτων, τα παιδιά με νοητική αναπηρία αντιμετωπίζουν δυσκολίες και στην εκτέλεση επιτελικών λειτουργιών. Με άλλα λόγια οι δυσκολίες στους δύο αυτούς τομείς συσχετίζονται. Συνεπώς, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη σχεδιασμού και υλοποίησης στοχευμένων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων τόσο στο τομέα της κινητικότητας όσο και στον τομέα της γνωστικής ανάπτυξης για τους μαθητές με οριακή νοημοσύνη.

Λέξεις-κλειδιά: οριακή νοημοσύνη, κινητικές δεξιότητες, επιτελικές λειτουργίες

Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για τη βελτίωση της αναγνωστικής κατανόησης στα άτομα με νοητική αναπηρία

Κωνσταντίνα Κωστίκα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΜΣ Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

ntina.kwstika@gmail.com

Η συμπερίληψη ατόμων με νοητική αναπηρία σε τυπικά περιβάλλοντα μάθησης αυξάνεται. Για να επιτύχει αυτή η προσπάθεια, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να υποστηρίζουν και να προωθούν την αναγνωστική κατανόηση των ατόμων με νοητική αναπηρία. Άλλωστε, η αναγνωστική ικανότητα συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση της διδασκαλίας από τους μαθητές με νοητική αναπηρία και στην κατάκτηση της λειτουργικής ανάγνωσης. Της ικανότητας ανάγνωσης και λήψης πληροφοριών, δηλαδή, στην καθημερινή ζωή, όπως παραδείγματος χάρη στην ανάγνωση οδηγιών, μενού και εντύπων. Αυτές οι ικανότητες κρίνονται ιδιαιτέρως σημαντικές για τους μαθητές με νοητική αναπηρία, προκειμένου να επιτευχθεί η ανεξάρτητη διαβίωση τους. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η αποτύπωση διερεύνηση των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων και στρατηγικών αναφορικά με την αναγνωστική κατανόηση των ατόμων με νοητική αναπηρία. Συγκεκριμένα, εξετάστηκαν τα μεθοδολογικά χαρακτηριστικά 7 σχετικών μελετών που δημοσιεύτηκαν μεταξύ των ετών 2018 και 2022. Η ανάλυση των μελετών έδειξε ότι οι παρεμβάσεις που έγιναν σε άτομα με νοητική αναπηρία είχαν θετικά αποτελέσματα ως προς τη βελτίωση της αναγνωστικής τους κατανόησης. Επιπλέον, διαφαίνεται ότι η αποτελεσματική ακαδημαϊκή παρέμβαση θα πρέπει να προσαρμόζεται στις διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες των μαθητών, λαμβάνοντας υπόψη τα κίνητρα και την επιμονή τους. Συμπερασματικά, οι μαθητές με νοητική αναπηρία απαιτείται να εξασκούνται εντατικά για τη βελτίωση της αναγνωστικής τους δεξιότητας και η οποία εξειδικευμένη παρέμβαση στον τομέα της ανάγνωσης θα πρέπει να παρέχεται συστηματικά και με συνέπεια.

Λέξεις-κλειδιά: νοητική αναπηρία, παρέμβαση, αναγνωστική κατανόηση

Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για τη διδασκαλία Ξένων Γλωσσών σε μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες: μια συστηματική ανασκόπηση

Μαριαλένα Δάλλα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΙ

marialenadal@yahoo.com

Αικατερίνη Ζιάβρου

Σκοπός της εργασίας είναι η διενέργεια μιας συστηματικής ανασκόπησης με στόχο την εύρεση, καταγραφή και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων που έχουν αναπτυχθεί για την διδασκαλία της αγγλικής, γερμανικής και ισπανικής γλώσσας σε μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Μέσω της συστηματικής ανασκόπησης εντοπίστηκαν 17 πρωτογενείς έρευνες, οι οποίες δημοσιεύθηκαν σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων μεταξύ των ετών 2012-2023 και πληρούσαν συγκεκριμένα κριτήρια εισδοχής. Στις έρευνες συμμετείχαν μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, οι οποίοι φοιτούσαν σε εκπαιδευτικές δομές πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας, τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και σε ιδιωτικά κέντρα ξένων γλωσσών. Στα αποτελέσματα γίνεται μια σύνθεση και ανάλυση των ουσιαστικών ζητημάτων (συμμετέχοντες, χώρος παρέμβασης, εκπαιδευτές), των τύπων του ερευνητικού σχεδιασμού, των ανεξάρτητων και εξαρτημένων μεταβλητών, καθώς και των διαφορετικών ειδών παρέμβασης και των επακόλουθων μαθησιακών αποτελεσμάτων των ερευνών. Η ανασκόπηση ολοκληρώνεται με την συζήτηση των ευρημάτων και τον καθορισμό των περιορισμών. Τέλος, τονίζεται η ανάγκη διεξαγωγής συνεχούς έρευνας ώστε να καθοριστεί το καταλληλότερο είδος παρέμβασης για την διδασκαλία ξένων γλωσσών σε μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και προτείνονται ορισμένα θεωρητικά σχέδια μαθήματος ως καλές πρακτικές διδασκαλίας των ξένων γλωσσών βάσει των ικανοτήτων και των αναγκών των μαθητών.

Λέξεις-κλειδιά: διδασκαλία, παρέμβαση, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, ξένες γλώσσες

Συνοδός ατόμων με τύφλωση: αποτυπώνοντας το προφίλ του

Ευθύμιος Αγοραστός

Φοιτητής ΠΤΔΕ, ΠΙ

themis.agor@gmail.com

Τα άτομα με οπτική αναπηρία, κατά τη διαχείριση της καθημερινότητάς τους, λόγω της κατάστασης που βιώνουν, πολλές φορές, χρήζουν συνοδείας. Ο/Η συνοδός, δηλαδή, φαίνεται να αποτελεί για τα άτομα αυτά τον σημαντικό Άλλο, καθώς μέσω αυτού επιτυγχάνεται η επίλυση των καθημερινών τους προβλημάτων. Παρά το γεγονός, όμως, της αναγνώρισης του σημαντικού ρόλου του συνοδού για τα άτομα με τύφλωση παραμένει σχεδόν άγνωστο στην Ελλάδα το προφίλ του, καθώς λιγοστές είναι οι έρευνες που επικεντρώνονται στη θεματική αυτή. Στο πλαίσιο των προαναφερόμενων, η παρούσα έρευνα επιχειρεί να σκιαγραφήσει το προφίλ του. Το δείγμα αποτέλεσαν 90 συνοδοί ατόμων με τύφλωση, οι οποίοι είτε εργάζονται σε υπηρεσίες παροχής βοήθειας είτε συνοδεύουν ή έχουν συνοδέψει κάποιο άτομο με τύφλωση. Ως εργαλείο έρευνας αξιοποιήθηκε ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς, το οποίο περιλάμβανε ερωτήσεις κλειστού τύπου που αφορούσαν τα χαρακτηριστικά του ρόλου-επαγγέλματός τους, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, το κλίμα συνεργασίας με τα άτομα που συνοδεύουν καθώς και την αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών από τις κρατικές υπηρεσίες για τα άτομα με τύφλωση. Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψαν ενδιαφέροντα ευρήματα, τα οποία επισημαίνουν την αναγκαιότητα λήψης κατάλληλων μέτρων από την Πολιτεία με σκοπό την αξιοπρεπή διαβίωση και ανεξάρτητη προσβασιμότητα των ατόμων με τύφλωση.

Λέξεις-κλειδιά: Άτομο με τύφλωση, συνοδός, προσβασιμότητα

Μαθηματικά και μαθητές με οπτική αναπηρία ηλικίας 7-15 ετών

Μυρτώ Μπέτσιου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του ΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση του Π.Τ.Δ.Ε,
Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΙ
bmyrto13@gmail.com

Ο αριθμός των μαθητών με προβλήματα όρασης που εκπαιδεύονται σε τάξεις γενικής εκπαίδευσης συνεχίζει να αυξάνεται παγκοσμίως. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι μαθητές με οπτική αναπηρία δυσκολεύονται στα μαθήματα θετικών επιστημών όπως τα μαθηματικά. Πολλές μαθηματικές έννοιες απευθύνονται στην οπτικοποίηση από το μαθητή. Για παράδειγμα, η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο ένα σχήμα περιστρέφεται κατά μήκος ενός άξονα είναι πιο δύσκολο να κατανοηθεί σε μαθητές με περιορισμένη όραση ή τύφλωση. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της μαθηματικής επάρκειας των μαθητών και η στάση τους απέναντι στα μαθηματικά με οπτική αναπηρία ηλικίας 7-15 ετών. Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν είναι το ερωτηματολόγιο για τις στάσεις των μαθηματικών απέναντι στα μαθηματικά των Fennema-Sherman και το κριτήριο της μαθηματικής επάρκειας ηλικίας 7 έως 15 ετών. Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης μπορούν να αξιοποιηθούν προκειμένου να κατανοηθεί πληρέστερα η σχέση των παιδιών με οπτική αναπηρία με τα μαθηματικά με σκοπό τη βελτίωση της μεταξύ τους σχέσεις.

Λέξεις-κλειδιά: μαθηματική επάρκεια, μαθηματικά, οπτική αναπηρία

Διεξαγωγή συστηματικής ανασκόπησης στο πεδίο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ): γλωσσικές παρεμβάσεις, με έμφαση στη δομή του λόγου, και χρήση των Νέων Τεχνολογιών σε παιδιά με κοχλιακά εμφυτεύματα και προβλήματα ακοής

Βικτωρία Δάλλα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης, ΠΤΔΕ, ΠΙ
pel100052@uoi.gr

Γαρυφαλιά Παπασωτήρη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης, ΠΤΔΕ, ΠΙ
pel100061@uoi.gr

Θεοχάρης Τσάγκας, Μεταπτυχιακός φοιτητής Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης, ΠΤΔΕ, ΠΙ
tsagasharris@gmail.com

Αντιγόνη-Τσέσικα Γιαννακού, Φιλόλογος ΕΑΕ
antigonhiannakouth@gmail.com

Η γλωσσική ανάπτυξη αποτελεί μια περίπλοκη διαδικασία με την οποία τα παιδιά μπορούν να κατανοήσουν την κόσμο γύρω τους και να επικοινωνούν με άλλους ανθρώπους. Η έλλειψη της ακουστικής ικανότητας από τη γέννηση μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τις γλωσσικές δεξιότητες. Υπάρχουν άφθονες ενδείξεις ότι ένα κοχλιακό εμφύτευμα μπορεί να επιτύχει να ξεπεράσει το έλλειμμα ακοής σε πολλά παιδιά που εφαρμόζουν πρόωπη παρέμβαση. Η γλωσσική παρέμβαση σε παιδιά με κοχλιακά εμφυτεύματα είναι ζωτικής σημασίας για την επιστημονική κοινότητα, γι' αυτό και οι ερευνητές έχουν οδηγηθεί στην αναζήτηση νέων γλωσσικών θεραπειών που θα συντελέσουν στην ομαλή αναπτυξιακή πορεία των παιδιών με κοχλιακά εμφυτεύματα έτσι ώστε να κατακτήσουν τη γλώσσα και να βελτιώσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες. Παράλληλα η χρήση των Νέων Τεχνολογιών βοηθά τους μαθητές να κατανοούν σε βάθος αφηρημένες έννοιες, να οργανώνουν και να αναλύουν καλύτερα τις πληροφορίες, να αναπτύσσουν κριτική σκέψη, να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους, να συνεργάζονται. Η δυνατότητα ταυτόχρονης χρήσης βίντεο, εικόνας και κειμένου, που

μόνο μέσω των νέων τεχνολογιών μπορεί να επιτευχθεί, κάνει την οποιαδήποτε πληροφορία ιδιαίτερα προσβάσιμη για τους μαθητές με προβλήματα ακοής.

Η παρούσα συστηματική ανασκόπηση καταγράφει και αξιολογεί τις γραμματικοσυντακτικές παρεμβάσεις σε παιδιά με κοχλιακά εμφυτεύματα ενώ παράλληλα διερευνώνται και καταγράφονται διδακτικές παρεμβάσεις που αφορούν στη χρήση των νέων τεχνολογιών και συγκεκριμένα των ψηφιακών παιχνιδιών από παιδιά με προβλήματα ακοής. Για τον εντοπισμό των παρεμβάσεων αυτών επιχειρείται μια συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων για τα έτη 2016-2022. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων προέκυψε πως η γραμματικοσυντακτική διδασκαλία βελτιώνει τις λεξιλογικές ικανότητες και ενισχύει το λεξιλόγιο των παιδιών με κοχλιακά εμφυτεύματα. Επίσης δίνεται έμφαση στην αξιοποίηση της μουσικής στα προγράμματα γλωσσικής εκπαίδευσης, αφού η μουσική εκπαίδευση ωφελεί τα παιδιά με κοχλιακά εμφυτεύματα ενώ ταυτόχρονα οι νέες τεχνολογίες αποτελούν εξαιρετικά ωφέλιμες διδακτικές πρακτικές καθώς προσφέρουν έναν μοναδικό και αποτελεσματικό τρόπο εκμάθησης νέων εννοιών.

Λέξεις-κλειδιά: γραμματικοσυντακτική παρέμβαση, ψηφιακά παιχνίδια, παιδιά με προβλήματα ακοής, λεξιλόγιο, μουσική εκπαίδευση

Η επίδραση της ευτυχίας στην ποιότητα ζωής των ατόμων με κώφωση/βαρηκοΐα

Κωνσταντίνα-Ευθυμία Μουσουλή

Φοιτήτρια του ΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, ΠΤΔΕ, ΠΙ

konstantinamousouli4@gmail.com

Παρά το γεγονός ότι έχει σημειωθεί σημαντική ερευνητική πρόοδος ως προς την κατανόηση της ποιότητας ζωής των ατόμων με ακουστική αναπηρία, εξακολουθούν να καταγράφονται διαφωνίες αναφορικά με τους παράγοντες, οι οποίοι φαίνεται να την επηρεάζουν. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία επιχειρεί να αποτυπώσει τις συνθήκες που διαμορφώνουν την ποιότητα ζωής των ατόμων με ακουστική αναπηρία καθώς και τον ρόλο που διαδραματίζει η αίσθηση της ευτυχίας στη ζωή τους. Συγκεκριμένα, διεξήχθη έρευνα που διερεύννησε παράγοντες οι οποίοι φαίνεται να επηρεάζουν την ποιότητα ζωής Κωφών και ατόμων με βαρηκοΐα, όπως η διατροφή, το φυσικό περιβάλλον, η ικανοποίηση από την εργασία, το επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας καθώς και το αίσθημα της ευτυχίας. Ως εργαλείο έρευνας αξιοποιήθηκε ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς. Από την στατιστική ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δηλώνουν “ικανοποίηση από τη ζωή” και “ικανοποιητικό επίπεδο ευτυχίας”. Τα ευρήματα μπορούν να αξιοποιηθούν στη λήψη κατάλληλων μέτρων από την Πολιτεία, ώστε και τα άτομα με ακουστική αναπηρία να βιώνουν μια ζωή με ποιότητα.

Λέξεις-κλειδιά: κώφωση, βαρηκοΐα, ποιότητα ζωής, ευτυχία

Η αποτύπωση της αναπηρίας και των κοινωνικά ευπαθώς ομάδων στα σχολικά εγχειρίδια της Νεοελληνικής Γλώσσας της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Γρηγόριος Κολύδας

Μεταπτυχιακός φοιτητής του προγράμματος «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση», ΠΤΔΕ, ΠΙ

pel100041@uoi.gr

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, το επιστημονικό πεδίο των Κοινωνιολογικών Ερευνών, παρουσιάζει έντονο ενδιαφέρον για την εκτεταμένη έρευνα και των σχολικών

εγχειριδίων, με τις σχετικές προσπάθειες να έχουν καταλήξει σε αξιόλογα πορίσματα για τις αντιλήψεις και τις νοοτροπίες οι οποίες αναπαρίστανται και αναπαράγονται διαχρονικά μέσα από τις σελίδες τους, για μια ευρεία γκάμα θεμάτων όπως το φύλο, η αναπηρία, η χρήση της ομιλούμενης Γλώσσας και άλλα. Στα πλαίσια των ερευνών αυτών εντάσσεται και η μελέτη μας, καθώς ερευνά την αποτύπωση της αναπηρίας και των κοινωνικά ευπαθών ομάδων στα κείμενα των εγχειριδίων, των τετραδίων εργασιών και των ανθολογιών λογοτεχνίας της Εκπαίδευσης, της πέμπτης και της έκτης τάξης του Δημοτικού. Η διερεύνηση αυτή αφορά τόσο την ποσοτική αποτύπωση, όσο και το είδος των υπό μελέτη σκελών. Επιπλέον, συζητούνται οι προοπτικές για την μελλοντική αύξηση των αναφορών στην αναπηρία και τις ευπαθείς ομάδες στα εν λόγω σχολικά εγχειρίδια, καθώς και η χρησιμότητα της έρευνας στην εκπαίδευση των μικρών μαθητών για τα συγκεκριμένα ζητήματα. Από την ανάλυση περιεχομένου του εκπαιδευτικού υλικού προέκυψαν ενδιαφέροντα αποτελέσματα ως προς τα είδη των αναπηριών και των κοινωνικά ευπαθών ομάδων με τα οποία έρχονται σε επαφή οι μαθητές των παραπάνω τάξεων στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Λέξεις-κλειδιά: Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, αναπηρία, κοινωνική μειονότητα

Θετικές αντιλήψεις για την αναπηρία: η ελπίδα, η ευτυχία και τα θετικά συναισθήματα γονέων παιδιών με αναπηρία

Θεοδοσία-Χρυσούλα Τζίνα
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε., ΠΙ
pe1100050@uoi.gr

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να διερευνήσει τη βίωση της ελπίδας, της ευτυχίας και των θετικών συναισθημάτων σε γονείς παιδιών με και χωρίς αναπηρία. Για τη διερεύνηση του προαναφερθέντος σκοπού, υιοθετήθηκε η ποσοτική μεθοδολογική προσέγγιση, με την επίδοση ερωτηματολογίων αυτοαναφοράς σε γονείς. Η επιλογή του δείγματος έγινε μέσω συμπτωματικής δειγματοληψίας. Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα αποτέλεσαν 284 γονείς σε όλη την Ελλάδα. Η στατιστική ανάλυση κατέδειξε ότι υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο ομάδων. Έτσι, τα συναισθήματα των γονέων, ως προς τη θετική πλευρά τους, σχετίζονται άμεσα με την ύπαρξη παιδιού με αναπηρία στην οικογένεια. Ενώ, το είδος της αναπηρίας φαίνεται να επηρεάζει εξίσου. Τα αποτελέσματα συζητούνται με βάση την προϋπάρχουσα βιβλιογραφία.

Λέξεις-κλειδιά: ευτυχία, ελπίδα, θετικά συναισθήματα, αντιλήψεις γονέων, αναπηρία

Γονεϊκή εμπλοκή στην εκπαίδευση παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: διερεύνηση των στάσεων των γονέων

Ελένη Κεραμάρη
Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
eleni_ker@yahoo.gr
Δήμητρα Αποστολάκη
Αναπληρώτρια Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
diaposto@hotmail.com

Η παρούσα ερευνητική εργασία μελετά το φαινόμενο της γονεϊκής εμπλοκής στην εκπαίδευση παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, η οποία είναι καθοριστικής σημασίας για την αξιοποίηση των ικανοτήτων και των δυνατοτήτων τους. Αρχικά, περιγράφεται το πλαίσιο της γονεϊκής εμπλοκής και η σημασία της. Κύριος στόχος της συγκεκριμένης έρευνας ήταν να εντοπιστεί το κατά πόσο οι γονείς εμπλέκονται στα σχολικά καθήκοντα που έχουν τα παιδιά τους στο σπίτι αλλά και σε άλλες σχολικές

δραστηριότητες καθώς και η πιθανή διαφοροποίηση ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες του κάθε παιδιού. Στην έρευνα συμμετείχαν εκατό (100) γονείς παιδιών Α/θμιας εκπαίδευσης, που φοιτούσαν τόσο σε γενική τάξη, όσο και σε τμήματα ένταξης ή παράλληλης στήριξης. Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο είκοσι οχτώ (28) ερωτήσεων βαθμολόγησης σε κλίμακα likert, με διαβάθμιση από το «ποτέ» (1) έως το «πάντοτε» (5). Οι γονείς ανάλογα με την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, την οικογενειακή κατάσταση και το φύλο παρουσιάζουν διαφορετικές απόψεις. Τα ευρήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ενδυνάμωση τόσο των γονέων όσο και των εκπαιδευτικών. Τέλος, προτείνονται κατευθύνσεις για περαιτέρω έρευνα.

Λέξεις-κλειδιά: γονεϊκή εμπλοκή, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Η γονεϊκή εμπλοκή στη λήψη σχολικών και εκπαιδευτικών αποφάσεων για μαθητές/τριες με αναπηρία: διερεύνηση των παραγόντων που προωθούν ή παρεμποδίζουν τη γονεϊκή συμμετοχή στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

Ευαγγελία Σιατήρα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Π.Μ.Σ «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση», ΠΤΔΕ, ΠΙ

pe1100048@uoi.gr

Η εμπλοκή της οικογένειας στο σχολείο και στη λήψη εκπαιδευτικών και σχολικών αποφάσεων για τα παιδιά τους έχει διαπιστωθεί ότι αποτελεί μια θετική πρακτική για την αποτελεσματική επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων και την κοινωνικο-συναισθηματική ευημερία των μαθητών. Ιδιαίτερα στην περίπτωση των μαθητών με αναπηρία η συμμετοχή των γονέων στο σχολείο φαίνεται να διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της ένταξης τους. Ωστόσο σημαντικές έρευνες έχουν δείξει ότι οι γονείς δεν αισθάνονται ότι τα σχολεία συνεργάζονται αποτελεσματικά μαζί τους. Παράλληλα λιγότερες ελληνικές έρευνες έχουν μελετήσει τη σχέση των γονέων μαθητών/τριων με αναπηρία με τις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής (Σ.Μ.Ε.Α). Η εν λόγω έρευνα επιχειρεί να διερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους συμπεριλαμβάνονταν ή αποκλείονταν από την λήψη εκπαιδευτικών και σχολικών αποφάσεων. Από τις απαντήσεις των γονέων αναδείχτηκαν αρκετοί παράγοντες που παρεμποδίζουν τη συμμετοχή των γονέων στην λήψη αποφάσεων κυρίως λόγω των θεσμοθετημένων διαδικασιών που ενέχει η ελληνική εκπαίδευση. Διαφαίνονται παρόλα αυτά και ορισμένοι θετικοί παράμετροι που αφορούν την σχέση της οικογένειας με το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό και την διεύθυνση. Το ζήτημα της γονεϊκής εμπλοκής στη λήψη αποφάσεων παραμένει ακόμη ένας τομέας ανεξερεύνητος ενώ η κατανόηση των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ επαγγελματιών-γονέων-σχολείου αποτελεί μια σημαντική παράμετρο στην χαρτογράφηση των ιεραρχιών, των διαδικασιών και της ισορροπίας της εξουσίας ανάμεσα τους.

Λέξεις-κλειδιά: Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, αναπηρία, σχολική λήψη αποφάσεων, γονεϊκή εμπλοκή, γονεϊκή συμμετοχή

Αποτελεί η αισιοδοξία παράγοντα επηρεασμού της γονεϊκής εμπλοκής στην εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία;

Κωνσταντίνα Ολυμπία Γελάτσου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση», Π.Τ.Δ.Ε., ΠΙ

pel100038@uoi.gr

Ο επιστημονικός κλάδος της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης έχει συγκεντρώσει τα τελευταία χρόνια μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον και στον ελλαδικό χώρο. Ξεχωριστό ερευνητικό πεδίο αποτελεί η διερεύνηση της εμπλοκής των γονέων ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση των παιδιών τους και η ανάδειξη των παραγόντων που συμβάλλουν στη λήψη αυτής της απόφασης. Η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει εάν η αισιοδοξία των γονέων σε συνάρτηση με αντίστοιχα δημογραφικά στοιχεία επηρεάζει τη συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό γίγνεσθαι. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν εκατόν εννέα γονείς ατόμων με αναπηρία και ενενήντα έξι γονείς ατόμων δίχως αναπηρία. Ως εργαλείο έρευνας αξιοποιήθηκε ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς. Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε η θετική συσχέτιση ανάμεσα στην αισιοδοξία και στη γονεϊκή εμπλοκή κατά την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία. Τα ευρήματα μπορούν να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης γονέων, προκειμένου να καταστούν αποτελεσματικοί συν-εκπαιδευτές στο πλαίσιο της διαχείρισης της αναπηρίας.

Λέξεις-κλειδιά: Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, άτομα με αναπηρία, γονεϊκή εμπλοκή στην εκπαίδευση, αισιοδοξία

Τα παιδιά με αναπηρία ελέγχουν την ζωή των γονιών τους;

Αλεξία Αθανασοπούλου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, ΠΙ

pel100037@uoi.gr

Αναμφισβήτητα ο ρόλος των γονέων στην πορεία ανάπτυξης ενός παιδιού είναι σημαντικός και ιδιαίτερα όταν πρόκειται για παιδί με αναπηρία/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ). Η ευθύνη, όμως, της ανατροφής ενός ατόμου με αναπηρία/ΕΕΑ μπορεί να επηρεάσει πολλαπλώς τη ζωή του γονέα. Ειδικότερα, οι αυξημένες ανάγκες και απαιτήσεις που απορρέουν από την αναπηρία καθώς και η συχνή αντιμετώπιση στρεσογόνων καταστάσεων που αυτή προκαλεί είναι δυνατόν να οδηγήσουν τον γονέα στην αίσθηση ότι “χάνει” τον έλεγχο της ζωής του και πως το παιδί είναι αυτό που την καθορίζει. Η απουσία ελέγχου επηρεάζει την ψυχική υγεία του γονέα, εντείνοντας πιθανό άγχος που βιώνει. Με άλλα λόγια, οι απαιτήσεις που προκαλεί η αναπηρία του παιδιού επηρεάζουν συνολικά την καθημερινότητα του γονέα, χωρίς ο ίδιος να μπορεί να διαχειριστεί αποτελεσματικά δύσκολες συμπεριφορές που εκδηλώνει το παιδί. Για τον λόγο αυτό, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξημένο επιστημονικό ενδιαφέρον αναφορικά με το ψυχικό προφίλ των γονέων ατόμων με αναπηρία/ΕΕΑ. Ωστόσο, η διερεύνηση του ελέγχου που νιώθουν οι γονείς ότι ασκεί το παιδί με αναπηρία/ΕΕΑ στην ζωή τους και η συσχέτιση του με το γονεϊκό άγχος, δεν έχει επαρκώς μελετηθεί. Στο πλαίσιο των προαναφερόμενων, η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει τον έλεγχο που ασκεί το παιδί με αναπηρία/ΕΕΑ στην ζωή των γονιών του και την επίδρασή του στο πιθανό άγχος που βιώνουν. Συγκεκριμένα διεξήχθη έρευνα σε 263 γονείς εκ των οποίων οι 132 είναι γονείς παιδιών με αναπηρία/ ΕΕΑ. Ως εργαλείο έρευνας αξιοποιήθηκε ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς. Τα ευρήματα κατέδειξαν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στην ομάδα γονείς παιδιών με αναπηρία και στην ομάδα γονείς παιδιών χωρίς αναπηρία, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων γονεϊκής ψυχικής ενδυνάμωσης.

Λέξεις-κλειδιά: αναπηρία, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, γονεϊκό άγχος, έλεγχος

Ζει ο Francis Galton;

Δανάη Οικονομίδη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Π.Μ.Σ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, ΠΙ, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

pel100047@uoi.gr

Ο όρος «στάση» αντικατοπτρίζει τις κρίσεις, τις απόψεις και τις ιδέες των ατόμων, ανεξαρτήτως αν έχουν αρνητικό ή θετικό πρόσημο, απέναντι σε καταστάσεις, σε μεμονωμένους ανθρώπους ή σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες. Η παρούσα εργασία επιχειρεί να αναδείξει τις στάσεις εκπαιδευτικών απέναντι σε πρακτικές ευγονικής που αφορούν τα άτομα με νοητική αναπηρία. Ειδικότερα, επικεντρώνεται στην διερεύνηση των παραγόντων που μπορεί να επηρεάζουν τη διαμόρφωση στάσεων απέναντι στο εν λόγω θέμα. Το δείγμα της έρευνας αποτελούν εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε Σχολεία γενικής ή ειδικής αγωγής. Ως εργαλείο έρευνας αξιοποιείται ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς, το οποίο απαρτίζεται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος περιλάμβανε ερωτήσεις δημογραφικού χαρακτήρα, που διερευνούν το προφίλ των συμμετεχόντων, όπως το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, τα έτη προϋπηρεσίας, τη γονεϊκότητα, τη θρησκευτικότητα, την περιοχή διαμονής. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την κλίμακα «Attitudes Toward Mental Retardation and Eugenics» του Antonak et al.. Τα αποτελέσματα της έρευνας μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο σχεδιασμού και εφαρμογής προγραμμάτων δημόσιας εκπαίδευσης και σύγχρονων πολιτικών-νομοθετικών πρακτικών, και κατάρτισης επαγγελματιών με στόχο την προστασία, την αυτόνομη διαβίωση και την κοινωνική ένταξη των ατόμων με νοητική αναπηρία δίχως τον περιορισμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Λέξεις-κλειδιά: στάσεις, παράγοντες επιρροής, ευγονική, νοητική αναπηρία, εκπαίδευση

Σχολικός εκφοβισμός και στρεσογόνες καταστάσεις σε άτομα με αναπηρία

Μαρία Ιφιγένεια Μπίκα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του ΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Π.Τ.Δ.Ε, ΠΙ

pel100045@uoi.gr

Ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα σύγχρονο πρόβλημα που εξελίσσεται διαρκώς και χαρακτηρίζεται από πολλούς μελετητές ως η «σύγχρονη μάστιγα» της εκπαίδευσης. Το φαινόμενο διευρύνεται συνεχώς και απασχολεί την επιστημονική και ερευνητική κοινότητα, καθώς φαίνεται να έχει σοβαρές συνέπειες στο σωματικό, τον ψυχικό αλλά και τον κοινωνικό τομέα της προσωπικότητας των μαθητών, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις οδηγούνται να αντιμετωπίζουν με φόβο το σχολείο. Παράλληλα διάφορες στρεσογόνες καταστάσεις που ανακύπτουν στο σχολικό περιβάλλον προκαλούν σχολική φοβία. Παρά το γεγονός, ότι οι επιπτώσεις τόσο του σχολικού εκφοβισμού όσο των στρεσογόνων καταστάσεων έχουν μελετηθεί σε "τυπικώς" αναπτυσσόμενα άτομα, λιγότερες είναι οι έρευνες στην Ελλάδα που έχουν πεδίο μελέτης τα Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ). Στο πλαίσιο των προαναφερομένων, η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει τις πιθανές επιπτώσεις στην αυτοεκτίμηση ενηλίκων με αναπηρία εξαιτίας του εκφοβισμού και των στρεσογόνων καταστάσεων που είχαν βιώσει ως μαθητές. Το δείγμα αποτέλεσαν εκατό ενήλικες με σωματική ή οπτική ή ακουστική αναπηρία. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε τρεις κλίμακες μέτρησης οι οποίες αφορούσαν: α) το σχολικό εκφοβισμό, β) τις στρεσογόνες καταστάσεις και γ) την αυτοεκτίμηση. Η ανάλυση των δεδομένων ανέδειξε την αναγκαιότητα πρόληψης του σχολικού εκφοβισμού και του στρες που

βιώνουν οι μαθητές με αναπηρία, καθώς συνδέονται άμεσα με το βαθμό αυτοεκτίμησής τους ως ενήλικες πολίτες.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, στρεσογόνες καταστάσεις, αυτοεκτίμηση, Άτομα με Αναπηρία

Πολιτικές συμπερίληψης των ατόμων με αναπηρία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Ειρήνη Αγλαΐα Ράπτη

υποψήφια διδακτόρισα, ΠΤΔΕ, ΠΙ

e.rapti@uoi.gr

Μέχρι και περίπου το πρώτο μισό του 20ού αιώνα, κυρίαρχο υπόδειγμα έρευνας και κατανόησης της αναπηρίας υπήρξε το ονομαζόμενο ατομικό ή ιατρικό μοντέλο. Η αναπηρία εντός αυτού του πλαισίου κατανόησης έγινε αντιληπτή ως μια αμετάβατη αντικειμενική πραγματικότητα η οποία επιβαρύνει το άτομο που τη φέρει, διότι εμποδίζει τη συμμετοχή του στην κοινωνία και το τοποθετεί σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τη «φυσιολογική» λειτουργία του ανθρώπινου σώματος. Το ατομικό μοντέλο υποστήριξε ότι τα άτομα με αναπηρία φέρουν την αποκλειστική ευθύνη για τη μειονεξία τους, η οποία θεωρήθηκε πρωταρχικό στοιχείο της ταυτότητάς τους και κρίθηκε ως επιβάρυνση του κοινωνικού συνόλου. Για την άρση αυτής της επιβάρυνσης, θεωρήθηκε υποχρέωση της κοινωνίας να παρέμβει στα άτομα αυτά μέσω θεραπευτικών προσεγγίσεων και διαδικασιών αποκατάστασης με σκοπό την ομαλοποίησή τους και την ένταξη τους ως ισότιμων μελών. Επομένως, η αναπηρία αναγνωρίστηκε ως «βλάβη» (impairment) και αντιμετωπίστηκε ως συνώνυμο της ασθένειας, με βάση τις λογοθετήσεις της ιατρικής διάγνωσης, μέτρησης της αναπηρίας και με έμφαση στη θεραπεία της. Ωστόσο, ο προσδιορισμός της αναπηρίας ως ατομική παθολογία άρχισε σταδιακά να αμφισβητείται από ακτιβιστές/τριες με αναπηρία στο πλαίσιο των κοινωνικών κινήματων της Μεγάλης Βρετανίας και των Η.Π.Α. ήδη από το 1960 - 1970. Τα εν λόγω κινήματα των ατόμων με αναπηρία, κυρίως στη Μεγάλη Βρετανία, επεδίωξαν να καταδείξουν ότι η αναπηρία ως ουσιοκρατική κατηγορία στερείται επαρκούς και έγκυρης δικαιολόγησης. Τώρα, η σκόπευση του κοινωνικού υποδείγματος θα επικεντρωθεί στον εντοπισμό των νομικών θεσμοθετήσεων και αλλαγών που πραγματοποιούνται στο επίπεδο της κοινωνικής μέριμνας και φροντίδας. Εάν σκοπός είναι η άρση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών αποκλεισμών και εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στην καθημερινότητα, στην εργασία και στο εκπαιδευτικό σύστημα, τότε χρειάζεται να επιδιωχθεί η κατάργηση των σχετικών στερεοτύπων και των προκαταλήψεων για την αναπηρία. Σήμερα, ο κλάδος των Σπουδών για την Αναπηρία περιλαμβάνει αρκετές θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις που βασίζονται στις αρχές του κοινωνικού μοντέλου της αναπηρίας αναπτύσσοντας και διευρύνοντας την έννοια της κοινωνικής κατασκευής της αναπηρίας. Πρόκειται για θεωρήσεις οι οποίες, παρά τις διαφοροποιήσεις τους, υπάγονται στην κοινωνική θεωρία της αναπηρίας, αντιδιαστέλλονται προς το ατομικό - ιατρικό μοντέλο της αναπηρίας και θέτουν τη συμπερίληψη ως επιταγή της κοινωνικής δικαιοσύνης, προτάσσοντας την ανάγκη για αποδοχή της διαφορετικότητας. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, όπως αναδεικνύεται μέσω των βιβλιογραφικών ευρημάτων, φαίνεται ότι δεν συμπορεύεται πλήρως με τις σύγχρονες νοσηματοδοτήσεις των ζητημάτων για την αναπηρία, κυρίως λόγω οικονομικών, ιστορικών και κοινωνικών συνθηκών. Διαπιστώνεται μάλιστα ότι οι κατευθύνσεις της κρατικής εκπαιδευτικής πολιτικής βρίσκονται στον αντίποδα των αιτημάτων των φορέων που ασχολούνται με την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία. Η νομοθεσία, αν και δέχεται τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στην ισότιμη εκπαίδευση, εντούτοις φαίνεται πως διαχωρίζει και κατηγοριοποιεί τα άτομα αυτά με προβληματικές συνδηλώσεις, και επιπλέον εφαρμόζει οικονομικά μέτρα που

περιορίζουν τις παρεχόμενες υποστηρικτικές υπηρεσίες. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα ένταξης, η στελέχωση των σχολείων με επαρκές και κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό και ο ολοκληρωμένος εκπαιδευτικός σχεδιασμός αποτελούν μερικές από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιτυχία της συμπερίληψης των παιδιών με αναπηρία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Λέξεις-κλειδιά: ιατρικό μοντέλο, κοινωνικό μοντέλο, συμπερίληψη, αναπηρία, ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Επηρεάζει η συναισθηματική νοημοσύνη και ο αυτοπροσδιορισμός την ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία;

Ειρήνη Μπάρκα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση», Π.Τ.Δ.Ε., ΠΙ

pel100043@uoi.gr

Η ανάδειξη της σχέσης μεταξύ του επιπέδου αυτοπροσδιορισμού και της συναισθηματικής νοημοσύνης σε άτομα με αναπηρία προσελκύει τα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον πολλών ερευνητών. Η αναπηρία αποτελεί βασική αιτία, ώστε πολλοί συμπολίτες να στερούνται ευκαιρίες για ποιοτική ζωή. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει εάν η συναισθηματική νοημοσύνη και ο αυτοπροσδιορισμός του ατόμου με αναπηρία επηρεάζουν την ποιότητα ζωής του. Ως εργαλείο έρευνας αξιοποιήθηκε ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς, το οποίο περιλάμβανε στοιχεία από το Ερωτηματολόγιο Συναισθηματικής Νοημοσύνης EQ-I του Bar-On, από την Κλίμακα Arc's Self-Determination Scale καθώς και από το Ερωτηματολόγιο Ποιότητας Ζωής WHOQOL-BREF-GR. Το δείγμα αποτέλεσαν άτομα με διάφορες εκφάνσεις αναπηρίας, όπως σωματική αναπηρία, αισθητηριακή αναπηρία, ψυχική αναπηρία, νοητική αναπηρία, πολλαπλές αναπηρίες. Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα στη συναισθηματική νοημοσύνη, τον αυτοπροσδιορισμό και την ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία. Εύρημα που μπορεί να αξιοποιηθεί στο σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων ψυχικής ενδυνάμωσης των ατόμων με αναπηρία, προκειμένου να βιώνουν και οι συμπολίτες μας αυτοί μια ζωή με ποιότητα.

Λέξεις-κλειδιά: αναπηρία, συναισθηματική νοημοσύνη, αυτοπροσδιορισμός, ποιότητα ζωής

Ανεξάρτητη διαβίωση, διαπροσωπικές σχέσεις και ποιότητα ζωής ατόμων με νοητική αναπηρία: το παράδειγμα μιας αλληλεξάρτησης

Νίκη Γόγολου

Φοιτήτρια του ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση», ΠΤΔΕ, ΠΙ

pel100040@uoi.gr

Η ποιότητα ζωής είναι μια έννοια με πολλές διαστάσεις, η οποία επηρεάζει σημαντικά την καθημερινή διαβίωση των ατόμων. Η κατανόηση του φαινομένου της νοητικής αναπηρίας, η αναγνώριση των δυσκολιών αλλά και των δυνατοτήτων των ατόμων με νοητική αναπηρία, καθώς και η ετοιμότητα του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου να αποδέχεται τη διαφορετικότητα αποτελούν προϋποθέσεις επιτυχούς κοινωνικής ένταξης. Χρέος κάθε κοινωνίας θα πρέπει να είναι η παροχή υποστήριξης και η δημιουργία ίσων ευκαιριών για όλους, με σκοπό την επίτευξη ενός ευνοϊκού και φιλικού περιβάλλοντος. Η παρούσα έρευνα μελετά τον τρόπο με τον οποίο η ποιότητα ζωής, η ανεξάρτητη διαβίωση και οι διαπροσωπικές σχέσεις των ατόμων με νοητική αναπηρία αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και επηρεάζουν τη ζωή τους. Επιπλέον, συζητούνται οι προϋποθέσεις για την επίτευξη ενός επιτυχημένου εκπαιδευτικού προγράμματος που θα

συμβάλλει στην εξασφάλιση μιας καλής ποιότητας ζωής τόσο για τα ίδια τα άτομα, όσο και για τις οικογένειές τους. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν εξήντα πέντε άτομα με νοητική αναπηρία, τα οποία κλήθηκαν να απαντήσουν ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς. Από την στατιστική ανάλυση προέκυψαν ενδιαφέροντα ευρήματα, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για την βελτίωση της συνολικής ποιότητας ζωής, της ανεξάρτητης διαβίωσης και των διαπροσωπικών σχέσεων των ατόμων με νοητική αναπηρία, στο πλαίσιο δόμησης μιας κοινωνίας ισότιμης για όλους.

Λέξεις-κλειδιά: νοητική αναπηρία, ανεξάρτητη διαβίωση, διαπροσωπικές σχέσεις, ποιότητα ζωής

Αποτιμώντας το θεσμό της παράλληλης στήριξης στην προσχολική εκπαίδευση: ενισχύει ή εμποδίζει την κοινωνική αλληλεπίδραση των μαθητών με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας; Οι εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής

Ηλίας Βασιλειάδης

Ψυχολόγος, ΑΠΘ

viliias@edlit.auth.gr

Σπύρος Κούτρας

Λογοθεραπευτής, Queen Margaret University

Πέτρος Σταγιόπουλος

Προϊστάμενος 1 ου ΚΕΔΑΣΥ Α΄ Θεσσαλονίκης, ΕΑΠ

Ιωάννα Δημητριάδου

Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ο θεσμός που προωθεί τη συμπερίληψη των μαθητών με διαταραχή αυτιστικού φάσματος είναι η παράλληλη στήριξη - συνεκπαίδευση. Βασική αποστολή της παράλληλης στήριξης, ως υποστηρικτική υπηρεσία στο νηπιαγωγείο είναι, μεταξύ άλλων, η ανάπτυξη δεξιοτήτων κοινωνικής αλληλεπίδρασης, κοινωνικής κατανόησης και κοινωνικής μάθησης για τα νήπια με ΔΑΦ υψηλής λειτουργικότητας. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης γενικής αγωγής, αναφορικά με την ποιότητα της κοινωνικής ανάπτυξης των μαθητών με ΔΑΦ υψηλής λειτουργικότητας, στον οποίον τα τμήματα εφαρμόζεται ο θεσμός της παράλληλης στήριξης. Με τη χρήση ημι-δομημένων συνεντεύξεων σε 32 νηπιαγωγούς από σχολικές μονάδες της Κεντρικής Μακεδονίας και ακολουθώντας την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου, η παρούσα έρευνα καταλήγει στη χαρτογράφηση των εκτιμήσεων τους για τον προσανατολισμό και τις παιδαγωγικές προτεραιότητες που προάγονται στο πλαίσιο της παράλληλης στήριξης. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύουν μία σειρά προβληματισμών των εκπαιδευτικών αναφορικά με την ταυτότητα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Διαφαίνεται πώς σημαντικοί παράγοντες για την επιτυχή συμπερίληψη των μαθητών με διαταραχή αυτιστικού φάσματος υψηλής λειτουργικότητας και την κοινωνική τους ανάπτυξη είναι οι μαθητές με ΔΑΦ να είναι, και όχι μόνο να χαρακτηρίζονται, ως υψηλής λειτουργικότητας, η εξειδικευμένη εμπειρία των εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης, η συνεργασία με τους γονείς της τάξης, καθώς και ο σχετικά μικρός αριθμός των συμμαθητών τους στην τάξη. Τα αποτελέσματα συζητούνται στο πλαίσιο του προσδιορισμού των κατάλληλων θεσμών για την εκπαιδευτική υποστήριξη των μαθητών με διαταραχή αυτιστικού φάσματος υψηλής λειτουργικότητας, στο πλαίσιο της γενικής προσχολικής εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: προσχολική εκπαίδευση, ΔΑΦ υψηλής λειτουργικότητας, συμπερίληψη, παράλληλη στήριξη

Η καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών με Δ.Α.Φ. μέσα από παρεμβάσεις που αξιοποιούν το θέατρο: μια συστηματική ανασκόπηση

Ιωάννα Μυλωνά
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., ΠΙ
laep2000@gmail.com
Πέτρος Μυλωνάς
Εκπαιδευτικός ΠΕ02
petromilonas@yahoo.gr

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά των ατόμων με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (Δ.Α.Φ.) αποτελούν τα ελλείμματα και οι δυσκολίες στην επικοινωνία και την κοινωνική αλληλεπίδραση. Ως απόρροια αυτών προκύπτουν οι περιορισμένες κοινωνικές συναναστροφές του ατόμου με Δ.Α.Φ. με τον ευρύτερο περίγυρό του, οι σημαντικές ελλείψεις στην ομιλία και συχνά η περιθωριοποίησή του. Τις τελευταίες δεκαετίες έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση από την επιστημονική κοινότητα στην εξέταση και την επιλογή κατάλληλων τεχνικών παρέμβασης και διδασκαλίας για την ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων των ατόμων με Δ.Α.Φ.. Η παρούσα ερευνητική εργασία καταγράφει και εξετάζει παρεμβάσεις που αξιοποιούν τεχνικές του θεάτρου για την καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων σε άτομα με Δ.Α.Φ. Για την διερεύνηση του θέματος πραγματοποιήθηκε συστηματική ανασκόπηση πρωτογενούς δημοσιευμένης ερευνητικής βιβλιογραφίας από το 2012 έως και το 2022. Συνολικά επιλέχθηκαν 17 άρθρα βάσει ορισμένων κριτηρίων εισδοχής. Στην συνέχεια, τα άρθρα που κωδικοποιήθηκαν με βάση τα κριτήρια επιλογής που είχαν καθορισθεί από τους ερευνητές και αναλύθηκαν. Η ανάλυση κατέδειξε ότι η συμμετοχή των ατόμων με Δ.Α.Φ. σε προγράμματα παρέμβασης συμβάλλει σημαντικά στη βελτίωση του επιπέδου της κοινωνικής συναναστροφής. Επιπρόσθετα, φάνηκε ότι η δραματοποίηση ιστοριών και η χρήση συμβόλων σε καρτέλες ή σε ψηφιακή μορφή ενισχύει τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου των ατόμων με Δ.Α.Φ. και ενδυναμώνει τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες. Επιπλέον, καταγράφηκε η αναγκαιότητα περαιτέρω διερεύνηση των θετικών επιδράσεων των παρεμβάσεων που αξιοποιούν το θέατρο στην καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων των ατόμων με Δ.Α.Φ.

Λέξεις- κλειδιά: παρέμβαση, Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (Δ.Α.Φ.), θέατρο, κοινωνικές δεξιότητες

Διδάσκοντας STEAM σε μαθητές με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (Δ.Α.Φ.)

Βασίλειος Γκαντόλιας
Μεταπτυχιακός φοιτητής του Π.Μ.Σ, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Π.Τ.Δ.Ε, ΠΙ,
Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
pel100039@uoi.gr

Οι μαθητές με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (Δ.Α.Φ.), για να έχουν πλήρη πρόσβαση στη διδασκαλία και στο ακαδημαϊκό περιεχόμενο αυτής, είναι απαραίτητο να δέχονται διαφοροποιημένες διδακτικές στρατηγικές. Γι' αυτόν τον λόγο οι βασισμένες στην έρευνα παρεμβάσεις για την υποστήριξη της εκπαίδευσης STEAM (Science = Επιστήμη, Technology = Τεχνολογία, Engineering = Μηχανική, Art = Τέχνη, Math = Μαθηματικά) είναι πολύ σημαντικό να καθοδηγούν αυτές τις στρατηγικές. Η παρούσα συστηματική ανασκόπηση αποσκοπεί στην καταγραφή των παρεμβάσεων για την παροχή διδασκαλίας

STEAM σε μαθητές με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (Δ.Α.Φ.) ηλικίας 4 έως 18 ετών καθώς και την αξιολόγηση αυτών. Για τον εντοπισμό των παρεμβάσεων πραγματοποιήθηκε συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων για τα έτη από το 2018 έως τον Μάρτιο του 2023, όπου αναγνωρίστηκαν συνολικά 1776 εγγραφές. Σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια εισδοχής και αποκλεισμού, εξετάστηκαν λεπτομερώς 13 πρωτογενείς μελέτες. Μέσα από τη συγκεκριμένη συστηματική ανασκόπηση προέκυψαν χρήσιμα συμπεράσματα ως προς τη διδασκαλία του STEAM σε μαθητές με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (Δ.Α.Φ) και αναδείχθηκαν κενά στη σχετική βιβλιογραφία.

Λέξεις-κλειδιά: Αυτισμός, Επιστήμη, Τεχνολογία, Μηχανική, Τέχνη, Μαθηματικά, διδασκαλία STEAM

Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με χρήση εικονικής πραγματικότητας για μαθητές με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) με στόχο την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων: μία συστηματική ανασκόπηση

Ελένη Κασίκη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

[lena.ka260@gmail.com](mailto:lana.ka260@gmail.com)

Αγγελική Ντάνη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

angela13222@gmail.com

Βασιλική Ξανθοπούλου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

xanthova@gmail.com

Οι μαθητές με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) παρουσιάζουν δυσκολίες στην κοινωνική αλληλεπίδραση, οι οποίες περιορίζονται με την ενσωμάτωση αναδυόμενων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, όπως είναι η Εικονική Πραγματικότητα (Virtual Reality/VR). Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας για τα έτη 2018 έως σήμερα, για παρεμβάσεις μέσω VR οι οποίες στοχεύουν στην απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων από τους μαθητές με ΔΑΦ. Για τον εντοπισμό των παρεμβάσεων στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων καθορίστηκαν κριτήρια εισδοχής και αποκλεισμού και με βάση αυτά συμπεριλήφθηκαν στην ανασκόπηση 18 πρωτογενείς μελέτες. Στη συνέχεια, οι μελέτες κωδικοποιήθηκαν βάσει συγκεκριμένων μεταβλητών, επεξεργάστηκαν και αναλύθηκαν με τη βοήθεια του προγράμματος Microsoft Excel. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές με ΔΑΦ απέκτησαν κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες, οι οποίες ενισχύθηκαν σημαντικά μέσω της χρήσης της τεχνολογίας VR. Συγκεκριμένα ευρήματα αναφέρονται στον περιορισμό των χαρακτηριστικών του κοινωνικού προφίλ των μαθητών και στην ενίσχυση της κοινωνικής συμπεριφοράς τους, όπως η συνεργασία σε εκπαιδευτικό πλαίσιο. Αναδεικνύεται η ανάγκη για μελλοντική έρευνα της συμβολής της VR στον κοινωνικό τομέα των μαθητών με ΔΑΦ στο Σχολείο για Όλους.

Λέξεις-κλειδιά: Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), Εικονική Πραγματικότητα (Virtual Reality/VR), κοινωνικές δεξιότητες

Παράμετροι επίλυσης προβλημάτων από γονείς ατόμων με ΔΑΦ: Η αυτοσυνειδησία και το θετικό συναίσθημα

Ευθαλία Στεφάνου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση», ΠΤΔΕ, ΠΙ, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

pel100049@uoi.gr

Τα τελευταία χρόνια, σε διεθνές επίπεδο, η διερεύνηση της επίδρασης της αυτοσυνειδησίας και των θετικών συναισθημάτων κατά την επίλυση προβλημάτων από τους γονείς ατόμων με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) αποτελεί ένα σημαντικό τομέα έρευνας. Η κατανόηση του τρόπου, δηλαδή, με τον οποίο οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων των γονέων, όταν απαιτείται να επιλύσουν κάποιο πρόβλημα, ως απόρροια της ΔΑΦ, θα επιτρέψει την αποτελεσματικότερη υποστήριξή τους. Στο πλαίσιο των προαναφερόμενων πραγματοποιείται η παρούσα έρευνα, η οποία επιχειρεί να διερευνήσει εάν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της αυτοσυνειδησίας, του θετικού συναισθήματος και των στρατηγικών επίλυσης προβλημάτων από γονείς ατόμων με ΔΑΦ που ζουν στην Ελλάδα. Ως εργαλείο έρευνας αξιοποιείται ερωτηματολόγιο αυτό-αναφοράς, το οποίο εμπεριέχει ερωτήσεις για την αυτοσυνειδησία, το θετικό συναίσθημα και τις στρατηγικές αντιμετώπισης προβλημάτων. Το δείγμα αποτελούν γονείς ατόμων με ΔΑΦ. Τα ευρήματα μπορεί να αποτελέσουν βάση για την ανάπτυξη προγραμμάτων που στοχεύουν στην ενδυνάμωση της αυτοσυνειδησίας και του θετικού συναισθήματος σε γονείς ατόμων με ΔΑΦ, με απώτερο στόχο την βελτίωση των στρατηγικών αντιμετώπισης προβλημάτων και την γενικότερη ευημερία σε αυτόν τον πληθυσμό.

Λέξεις-κλειδιά: ΔΑΦ, γονείς, αυτοσυνειδησία, θετικό συναίσθημα, στρατηγικές αντιμετώπισης προβλημάτων

Η επιλογή σε λάθος χέρια

Σωσίπατρος Καλούδης

Φιλολόγος

sosipatros303@hotmail.com

Με την παρούσα εργασία θα ασχοληθούμε με ένα μείζον εκπαιδευτικό θέμα, που αφορά στους μαθητές με νοητική αναπηρία. Το ζήτημα είναι σε ποιο σχολείο, ειδικό ή γενικό, είναι καλύτερο για τα παιδιά με διάγνωση από το ΚΕΔΑΣΥ να φοιτούν. Θα εξετάσουμε δηλαδή σε ποιο από τα δύο σχολεία θα ωφεληθούν περισσότερο τα παιδιά, ανάλογα με το ποσοστό αναπηρίας που έχει το καθένα. Σε ποια περίπτωση είναι αναγκαίο ένα παιδί να παρακολουθήσει το ειδικό σχολείο, γιατί λόγω των ειδικών του αναγκών δε θα μπορέσει να αποκομίσει τη δέουσα γνώση από το συμβατικό. Κατά πόσο μπορεί να υποστηρίξει το εκπαιδευτικό σύστημα ένα άτομο με νοητική αναπηρία στο περιβάλλον του γενικού σχολείου, ώστε να λάβει τα εφόδια που θα του εξασφαλίσουν μία κατά το δοκούν ανεξάρτητη ζωή; Ποιον καθορίζει το νομικό πλαίσιο ως υπεύθυνο λήψης της τελικής απόφασης για αυτό το τόσο σημαντικό ζήτημα; Μπορούν οι ειδικοί επί του θέματος να επέμβουν, όταν μια λανθασμένη απόφαση δεν επιτρέπει στο μαθητή να προοδεύσει; Επίσης θα εξετάσουμε με ρεαλισμό το, πώς λειτουργούν τα τμήματα ένταξης, σε ποιο βαθμό πετυχαίνουν το στόχο τους και το αν πρέπει να γίνουν θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Στο τέλος θα προσεγγίσουμε το θέμα, της προσβασιμότητας και της λειτουργικότητας των σχολείων για τα άτομα και κινητικά προβλήματα.

Λέξεις κλειδιά: νοητική αναπηρία, ειδικό σχολείο, διάγνωση, τμήμα ένταξης, προσβασιμότητα

Η διαπολιτισμική ικανότητα των εκπαιδευτικών και η ενθάρρυνση της εμπλοκής γονέων αλλοδαπών μαθητών

Ευγενία Παππά

Υποψήφια Διδάκτωρ, Νηπιαγωγός

papevgenia@gmail.com

Σύμφωνα με το μοντέλο επικαλυπτόμενων σφαιρών της Epstein (1995), τα παιδιά διαβιούν, μαθαίνουν και εξελίσσονται μεταξύ τριών πλαισίων, της οικογένειας, του σχολείου και της κοινότητας. Επιπλέον, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν οι σχέσεις αλληλεπίδρασης που αναπτύσσονται μεταξύ των τριών αυτών πλαισίων με στόχο τη λειτουργική τους συνύπαρξη και τη δημιουργική συνεργασία με επίκεντρο την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού. Τα τρία αυτά πλαίσια έχουν την δυναμικότητα να συναντώνται ή να απομακρύνονται ανάλογα με την ηλικία του παιδιού και την στάση των εκπαιδευτικών. Η καλή συνεργασία που αναπτύσσεται μεταξύ των γονέων και των διδασκόντων είναι αναγκαία καθώς ενισχύεται αφενός το καλό κλίμα μεταξύ των δύο πλευρών αλλά και αφετέρου γιατί καλλιεργούνται οφέλη τόσο για τους γονείς, και τους εκπαιδευτικούς όσο και για τους μαθητές (όπως για παράδειγμα: η ισχυρότερη δέσμευση των γονέων με το σχολείο, η διερεύνηση διδακτικών πρακτικών, η αποφυγή σχολικών διαρροών). Στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ο εκπαιδευτικός καλείται να καλλιεργεί την διαπολιτισμική του ικανότητα, δηλαδή το σύνολο των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων που του επιτρέπουν να κατανοεί και να αποδέχεται την ετερότητα. Όντας κατάλληλα εφοδιασμένος με τις γνώσεις σχετικά με τα πλεονεκτήματα ή τα εμπόδια αλλά και με τις δεξιότητες της επικοινωνίας, ο εκπαιδευτικός αποκτά την ικανότητα να αλληλεπιδρά πιο αποτελεσματικά με τους γονείς ώστε να ενισχυθεί η συμμετοχή τους στα σχολικά δρώμενα. Η Ελλάδα δέχεται προσφυγικά και μεταναστευτικά κύματα εδώ και πολλές δεκαετίες. Σαν γεγονός αποτυπώνεται στην μαθητική σύσταση των ελληνικών σχολείων. Ενδεικτικά, το 2021 οι αλλοδαποί μαθητές 5-15 ετών ήταν 26.015, δηλαδή το 2% του μαθητικού πληθυσμού της χώρας (Υπουργείο Παιδείας, 2021). Επιπλέον, το 2022 βάσει των Ηνωμένων Εθνών καταγράφηκαν στα παράλια της Μεσογείου 147.420 αφίξεις προσφύγων δια μέσου θαλάσσης (UNHCR). Αναφορικά με τον μαθητικό πληθυσμό, σύμφωνα με την UNICEF (2022) πάνω από 16.417 παιδιά με προσφυγικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο έχουν ενταχθεί ήδη στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας. Διαφαίνεται λοιπόν, η αναγκαιότητα ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων αλλοδαπών με στόχο την ένταξη των αλλοδαπών μαθητικών πληθυσμών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Τα αλλοδαπά παιδιά των οποίων οι γονείς συμμετέχουν και αλληλεπιδρούν με το εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό του σχολείου έχουν περισσότερες πιθανότητες να αυξήσουν την βαθμολογία τους, να παρουσιάσουν θετική συμπεριφορά και να προαχθούν σε επόμενη τάξη ή βαθμίδα. Συχνά οι τρόποι εμπλοκής των γονέων αλλοδαπών είναι αθέατοι ή παρερμηνεύονται λόγω της μητρικής τους γλώσσας ή της διαφορετικής κουλτούρας. Επομένως, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να ενισχύσουν τρόπους γονικής εμπλοκής τόσο στο χώρο του σχολείου όσο και της οικίας χωρίς να συγκρούονται με τον διαφορετικό πολιτισμό από τον οποίο προέρχονται οι γονείς αλλά στοχεύοντας να συμβάλλουν στην ένταξη και την μαθησιακή εξέλιξη των παιδιών τους. Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με τους τομείς στους οποίους είναι απαραίτητη η ενθάρρυνση εμπλοκής αλλοδαπών γονέων. Για την διερεύνηση του σκοπού της μελέτης χορηγήθηκαν ερωτηματολόγια. Το δείγμα αποτέλεσαν 132 εκπαιδευτικοί και συγκροτήθηκε με τυχαία δειγματοληψία. Σημαντικά ευρήματα της έρευνας αποτέλεσαν η αναγκαιότητα επικοινωνίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας για τα προβλήματα και τις δυσκολίες που προκύπτουν στο

χώρο του σχολείου όπως και η ανάγκη για δημιουργία κινήτρων στους γονείς για την ενασχόληση τους με τα μαθησιακά ζητήματα από το σπίτι.

Λέξεις-κλειδιά: διαπολιτισμική εκπαίδευση, διαπολιτισμική ικανότητα, γονική εμπλοκή, αλλοδαποί μαθητές

Η σχολική ένταξη των αλλοδαπών μαθητών σε συνάρτηση με τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις

Ουρανία Γιώτη

Εκπαιδευτικός ΠΕ – ΜΔΕ Επιστήμες της Αγωγής - Υποψήφια Διδάκτωρ ΠΤΔΕ

g.rania93@gmail.com

Θεμιστοκλής Γκόγκας

Αναπληρωτής Καθηγητής ΠΤΔΕ

thegogas@uoi.gr

Ένα σημαντικό ζήτημα στην παρούσα εκπαιδευτική συγκυρία αποτελεί η ένταξη των μεταναστών και προσφύγων μαθητών στο σχολικό περιβάλλον. Το συγκεκριμένο ζήτημα έχει απασχολήσει την ερευνητική κοινότητα και αρκετές από τις πτυχές του έχουν μελετηθεί διεξοδικά. Παρά ταύτα, το ζήτημα της θρησκευτικής ετερότητας παραμένει ακόμη εν πολλοίς ανεξερεύνητο. Πρέπει να τονιστεί ότι ο συσχετισμός θρησκευτικών πεποιθήσεων και σχολικής ένταξης των αλλοδαπών μαθητών εντοπίζεται σε δύο άξονες: ο πρώτος αφορά την θρησκεία ως ανασταλτικό παράγοντα ένταξης, υπό την έννοια ότι θρησκευτικές (και σε ορισμένες περιπτώσεις θρησκοληπτικές) αντιλήψεις παρεμποδίζουν τον μαθητή να επιζητήσει την ομαλή ένταξή του στην κοινωνική ομάδα των συμμαθητών και κατ' επέκταση να αποτελέσει στοιχείο της κανονικότητας της τάξης. Ο δεύτερος παράγοντας σχετίζεται με τον ετεροπροσδιορισμό της θρησκείας ως στοιχείου ετερότητας και αφορά τους γηγενείς μαθητές. Στην περίπτωση αυτή ο αλλόθρησκος ή ετερόδοξος μαθητής αντιμετωπίζεται ως στοιχείο ετερότητας, με συνέπεια να διακρίνεται αρνητικά έναντι των συνομηλίκων του, μπλοκάροντας έτσι την κοινωνική σε πρώτο στάδιο και την σχολική ένταξή του στο αμέσως επόμενο. Στην ελληνική και τη διεθνή βιβλιογραφία απαντώνται μελέτες που διερευνούν το εύρος αλληλεπίδρασης μεταξύ θρησκείας και κοινωνικοποίησης των αλλοδαπών, εν τούτοις το φαινόμενο είναι αφ' ενός μεν δυναμικό, αφ' ετέρου παρουσιάζει μια εντυπωσιακή εντροπία. Με δεδομένη την πολυπλοκότητα του εύρους αλληλεπίδρασης μεταξύ θρησκείας και ένταξης/ενσωμάτωσης, προβήκαμε στη διεξαγωγή έρευνας, αποσκοπώντας να εξετάσουμε αν οι θρησκευτικές αντιλήψεις των μαθητών στο πλαίσιο μιας κοινωνικής και πολιτικής κουλτούρας επηρεάζουν την καθημερινότητα των αλλοδαπών μαθητών στο σχολείο. Βασικός σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να καταγράψει τα δεδομένα εμπειρικής έρευνας σχετικά με τη λειτουργία της θρησκείας και τον ρόλο που διαδραματίζει στην κοινωνικοποίηση των αλλοδαπών μαθητών. Επιχειρεί να εντοπίσει και να αναδείξει τις απόψεις μαθητών Λυκείου, για τη συνύπαρξη, συμπερίληψη και συνδιδασκαλία των μαθητών που προέρχονται από μεταναστευτικές ή προσφυγικές ομάδες και ασπάζονται διαφορετική θρησκεία από την επικρατούσα στην Ελλάδα. Επιπλέον, στόχος της έρευνας είναι να συλλέξει πληροφορίες, από τις μέχρι τώρα εμπειρίες των συμμετεχόντων, σχετικές με τη συμμετοχή των αλλόθρησκων μαθητών στα κοινωνικά δρώμενα του σχολικού περιβάλλοντος. Τέλος, η ερεύνα στοχεύει να εξετάσει τυχόν αντιστάσεις των συμμετεχόντων απέναντι στις μειονοτικές ομάδες. Αυτές οι αντιστάσεις συνδέονται με παγιωμένες αντιλήψεις που συμπεριλαμβάνονται στην ελληνική κουλτούρα και ενδεχομένως να παρουσιάζουν στοιχεία ενός υφέροντος ρατσισμού. Τα δεδομένα της έρευνας αντλήθηκαν με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου με ερωτήσεις κλειστού τύπου, το οποίο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά.

Λέξεις-κλειδιά: ένταξη αλλοδαπών, θρησκεία, εκπαίδευση, διαπολιτισμικότητα

Πρώτη γραφή και ανάγνωση - εκπαίδευση παιδιών Ρομά

Δημήτρης Ανδριανόπουλος
Προπτυχιακός φοιτητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ
el09235@uoi.gr

Η παρούσα εργασία εξετάζει την Εκπαίδευση των παιδιών Ρομά και ειδικότερα το ζήτημα της πρώτης γραφής και ανάγνωσης. Στην Ελλάδα μπορούν να διακριθούν δύο κατηγορίες Ρομά. Η πρώτη αφορά όσους μετακινούνται οι οποίοι ζουν νομαδικά, ασχολούνται με το εμπόριο φρούτων, λαχανικών και επίπλων. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τους μόνιμα εγκατεστημένους οι οποίοι ζουν σε περιοχές εκτός πόλης, σε χωράφια και είναι έμποροι ή γεωργοί. Εξαιτίας του αποκλεισμού τους από την αγορά εργασίας πολλοί οδηγούνται στο παρεμπόριο με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Η φυλή των Ρομά έχει τα δικά της χαρακτηριστικά. Παρόλο που έχουν συνυπάρξει με διάφορους λαούς και έχουν αλληλοεπιδράσει με αυτούς, οι Ρομά διατηρούν τα χαρακτηριστικά των παραδοσιακών κοινωνιών. Γι' αυτούς η οικογένεια διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την κοινωνική οργάνωση της φυλής. Η κοινωνία των Ρομά, μπορεί να χαρακτηριστεί και μητριαρχική καθώς η μητέρα είναι υπεύθυνη για την τήρηση και μεταβίβαση των εθίμων. Οι γονείς συνηθίζουν να βρίσκουν ταίρι για τα παιδιά τους από νεαρή ηλικία, ώστε να μειωθούν οι πιθανότητες να υπάρξει συγγένεια με κάποιον/α Μπαλαμό/μή. Ως προς την θρησκεία, φαίνεται ότι οι Ρομά προσαρμόζονται στην επικρατούσα θρησκεία κάθε χώρας. Κάτι για το οποίο διακρίνεται η φυλή των Ρομά είναι η μουσική τους καθώς πολλοί είναι σπουδαίοι μουσικοί και χορευτές. Η εκπαίδευση για τους Ρομά δεν είναι εύκολη υπόθεση. Με δεδομένο ότι η τσιγγάνικη γλώσσα είναι μόνο προφορική η γραφή και η ανάγνωση δεν υπάρχουν στη ζωή τους. Θεωρούν πως τα εφόδια που παρέχει το σχολείο θα τους φανούν χρήσιμα μόνο στην καθημερινότητα εντός του καταυλισμού. Τα κορίτσια είναι ακόμα πιο δύσκολο να φοιτήσουν στο σχολείο καθώς οι γονείς τους φοβούνται μήπως τις κλέψουν Ρομά από τον καταυλισμό ή ακόμα χειρότερα από άλλη περιοχή. Στους παράγοντες οι οποίοι εμποδίζουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση για τους Ρομά μπορούμε να εντάξουμε τις συχνές μετακινήσεις της οικογένειας με σκοπό την εύρεση εργασίας, την απρογραμμάτιστη ζωή και την απουσία πιστοποιητικών εγγράφων. Προσπάθειες ένταξης των Ρομά έχουν γίνει σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίς όμως ιδιαίτερη επιτυχία. Το 2007 μέσω της Επιτροπής για τα δικαιώματα του Ανθρώπου η Ε.Ε. κάλεσε τα κράτη μέλη να αναθεωρήσουν την πολιτική τους για την ένταξη των παιδιών Ρομά τα οποία ως τότε φοιτούσαν σε ειδικά σχολεία. Η προτροπή αυτή δεν υλοποιήθηκε. Στην Ελλάδα το 1955 δόθηκε η δυνατότητα να πολιτογραφηθούν ως Έλληνες πολίτες, η ανταπόκρισή τους ήταν μικρή. Αργότερα, το 1980 στόχος ήταν η εξάλειψη του αναλφαριθμητισμού. Αν και το 1994 αναπτύχθηκαν στρατηγικές επιμόρφωσης των Ρομά τα αποτελέσματα έγιναν ορατά τα τελευταία χρόνια με την εφαρμογή του θεσμού ΖΕΠ. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να υιοθετήσουν κάποιες πρακτικές ως προς την εκμάθηση της πρώτης γραφής και ανάγνωσης στους Ρομά. Συγκεκριμένα μπορούν να αξιοποιούν οπτικοακουστικά μέσα, στη διδασκαλία των ελληνικών να χρησιμοποιούν παράλληλα λεξικό της Ρομανί και να υποστηρίζουν το έργο τους με τη χρήση εικονογραφημένων καρτών. Τέλος, καλό είναι οι εκπαιδευτικοί να μην διορθώνουν όλα τα λάθη των παιδιών αλλά τα πιο σημαντικά ώστε να μην τα αποθαρρύνουν από την εκμάθηση της ελληνικής.

Λέξεις-κλειδιά: Ρομά, μητριαρχική κοινωνία, ενταξιακές διαδικασίες

Μετα-αλήθεια και εκπαίδευση

Ιωάννης Γκάνης
Προπτυχιακός φοιτητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ
el09093@uoi.gr

Όπως έχει επισημανθεί από το 2016, η εποχή μας χαρακτηρίζεται από τη συνθήκη της μετα-αλήθειας. Μετα-αλήθεια είναι η συνθήκη κατά την οποία δεν ελέγχουμε αν οι πληροφορίες είναι αληθείς ή ψευδείς. Αντίθετα τις αποδεχόμαστε όπως μας παρουσιάζονται, αδιαφορώντας γενικώς για την αξία της αλήθειας. Ειδικά στις μέρες μας, όπου οι πληροφορίες είναι διάχυτες και κατατρεγμένες, ο έλεγχος της ορθότητας τους καθίσταται πρακτικά δύσκολος. Εφόσον όμως πυλώνας των κοινωνιών είναι η εκπαίδευση, εάν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε τους κινδύνους της εποχής της μετα-αλήθειας είναι αναγκαίο να το πράξουμε κατανοώντας τις αιτίες αυτού του φαινομένου και αίροντας τους όρους που το παράγουν. Προς αυτή την κατεύθυνση, το σχολείο οφείλει να συνδράμει καλλιεργώντας στους νέους ανθρώπους δεξιότητες και ικανότητες, οι οποίες θα διαμορφώσουν άτομα ικανά να ανιχνεύουν την ορθότητα των πληροφοριών της καθημερινότητας τους, ώστε τα άτομα να είναι ελεύθερα να σκέφτονται, να έχουν αυτόβουλη κρίση για τα πράγματα και υπεύθυνη απόφαση για τη ζωή τους. Τέτοιες δεξιότητες και ικανότητες μπορούν να ενταχθούν στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Η κριτική σκέψη είναι απαραίτητο εφόδιο για τον νοήμονα αυριανό πολίτη, καθώς τον θωρακίζει από το ψεύδος και την προπαγάνδα, εφόσον προϋποθέτει τον έλεγχο της αλήθειας των πεποιθήσεων και του κύρους των θεωριών, διασταυρώνοντας τις διαφορετικές πηγές από τις οποίες αυτά εκφέρονται. Θεμέλιο και ρίζα της πληροφόρησης είναι ο λόγος, του οποίου η χρήση εξαρτάται αποκλειστικά από το ίδιο το άτομο. Είναι λοιπόν, αναγκαίο ο λόγος να διακατέχεται από έλλογη και ηθική κρίση των οποίων προέκταση είναι η έγκυρη και αληθή πληροφόρηση. Με αποτέλεσμα η σημερινή παιδεία εκτός από δεξιότητες και ικανότητες είναι αναγκαίο να καλλιεργεί ήθος και έλλογη κρίση, τα οποία είναι απαραίτητα στοιχεία για τον αυριανό πολίτη. Τέλος η εκπαίδευση καλείται να εστιάσει και σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του ατόμου, τα οποία επηρεάζουν την κρίση του στην διαδικασία ελέγχου της εγκυρότητας μιας είδησης. Σκοπός του σχολείου δεν είναι η παθητική μετάδοση γνώσεων, αλλά η καλλιέργεια ελεύθερα σκεπτόμενων ατόμων, τα οποία θα είναι σε θέση να διαμορφώσουν και να προωθήσουν προς το καλύτερο τις κοινωνίες του μέλλοντος.

Λέξεις-κλειδιά: μετα-αλήθεια, παραπληροφόρηση, κριτική σκέψη, εκπαίδευση

Φουκώ: Πειθαρχία και Γνώση στην εκπαίδευση

Παναγιώτα Παπανικολάου
ΠΕ70, Υπ. Διδ. ΠΤΔΕ
madouki@yahoo.gr

Το κύριο ζήτημα που θέτει η παρούσα διατριβή είναι η αναζήτηση της σχέσης την οποία η κατά Φουκώ, γνώση ως πειθαρχία μπορεί να έχει με την κανονικοποίηση του υποκειμένου στην εκπαίδευση. Αρχικά τίθενται οι βασικές πτυχές των μεθοδολογικών παραδοχών του φιλοσόφου, προκειμένου να προσεγγιστεί η σύλληψη του υποκειμένου ως επιμέλεια εαυτού. Στη συνέχεια, εξετάζεται η θέση που το αδιαίρετο ζεύγμα της εξουσίας-γνώσης καταλαμβάνει στις Επιστήμες του Ανθρώπου, για να αναζητηθεί ο ρυθμιστικός ρόλος των συναφών καθεστώτων αλήθειας στη συγκρότηση του υποκειμένου. Ακολουθώντας σκιαγραφείται η έννοια της υποκειμενοποίησης μέσω

συγκεκριμένων τεχνικών του εαυτού, στο πλαίσιο των Επιστημών της Αγωγής ως συμπλέγματος εξουσίας-γνώσης, η άσκηση των οποίων κάνει το παιδαγωγικό υποκείμενο να γίνεται αυτό που είναι. Η διατριβή ολοκληρώνεται με αναφορά στην έκτακτη συνθήκη της τρέχουσας πανδημίας covid-19 ως παραδειγματικής περίπτωσης άσκησης βιοεξουσίας στον θεσμό του σχολείου. Τέλος, η παρούσα οπτική αποσκοπεί να συμβάλει στον γόνιμο διάλογο που η φουκωική σκέψη διανοίγει με την εκπαιδευτική πραγματικότητα, ως μια απόπειρα εύρεσης ορισμένων ορατών και μη ορατών πτυχώσεων και δυνατοτήτων της ανάσχεσης των σχέσεων εξουσίας στην εκπαίδευση.

Λέξεις-κλειδιά: πειθαρχία, εξουσία-γνώση, επιμέλεια εαυτού, βιοεξουσία

Το αποτελεσματικό σχολείο: απόψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών

Ειρήνη Αντωνίου

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

el08859@uoi.gr

Ευρυδίκη Γαστεράτου

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

el08871@uoi.gr

Αγγελική Ζωγοπούλου

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

el08891@uoi.gr

Αλεξάνδρα Καμπάνη

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

el08598@uoi.gr

Ναούμ Κουτσώνας

Προπτυχιακός φοιτητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ

el09462@uoi.gr

Ελένη Λεοντίου

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

el09476@uoi.gr

Αναστασία Κωνσταντίνα Μωραΐτη

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

el08984@uoi.gr

Χρήστος Τσιάβος

Προπτυχιακός φοιτητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ

Ιλιάννα Τσιάπαλη

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

el09048@uoi.gr

Σπυριδούλα Χανδρινού

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

el09471@uoi.gr

Η παρούσα εργασία έχει στόχο να αναδείξει το θέμα της αποτελεσματικότητας του σχολείου, μιας έννοιας πολυδιάστατης και με πολλούς αποδέκτες και εμπλεκόμενους. Σε τι συνίσταται η αποτελεσματικότητα του σχολείου είναι κάτι για το οποίο ο καθένας δύναται να δώσει μια απάντηση, ωστόσο μέσω της παρούσας εργασίας, ζητάται από εν ενεργεία εκπαιδευτικούς να δώσουν μέσω του ερευνητικού εργαλείου την δική τους απάντηση, οριοθετώντας την έννοια του αποτελεσματικού έργου καταρχάς και συστηματοποιώντας τους παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα μιας σχολικής μονάδας. Ως παράγοντες βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του σχολείου μελετώνται ο μαθητής καθώς και επιμέρους στοιχεία που συνθέτουν το προφίλ του, ο εκπαιδευτικός και ό τι αυτός φέρει, η σχολική τάξη και τέλος το σχολείο (ηγεσία, οργάνωση και διοίκηση). Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να καταγράψει τους

παράγοντες αποτελεσματικότητας σε επίπεδο σχολικής μονάδας μέσα από την οπτική εν ενεργεία εκπαιδευτικών και διευθυντών. Αυτή η προσέγγιση επιλέχθηκε ώστε να διαπιστωθεί αν αυτά που προτείνει η έρευνα και προωθεί η εκπαιδευτική πολιτική εφαρμόζονται στα σχολεία. Είναι εξάλλου γνωστό ότι και οι καλύτερες των προθέσεων υλοποιούνται μόνον εφόσον εφαρμόζονται σωστά. Η έρευνα λοιπόν απευθύνθηκε σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας αλλά και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως τους πιο άμεσα εμπλεκόμενους στην σχολική διαδικασία και μελετά:

1. Την ποιότητα και συχνότητα των παραγόντων που υιοθετούνται στην ελληνική εκπαίδευση.
2. Την επίδραση του κάθε παράγοντα στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου.
3. Την επίδραση του κάθε παράγοντα στις επιδόσεις των μαθητών.
4. Τις σχέσεις και αλληλεπιδράσεις μεταξύ των παραγόντων βελτίωσης της αποτελεσματικότητας.

Οι εκπαιδευτικοί είναι, αν όχι ο πιο αποφασιστικός, από τους πιο αποφασιστικούς παράγοντες της εκπαιδευτικής διαδικασίας και συνεπώς από αυτούς εξαρτάται η αποτελεσματικότητα του κάθε σχολείου. Το δείγμα της έρευνας είναι εν ενεργεία εκπαιδευτικοί τόσο της πρωτοβάθμιας όσο και της δευτεροβάθμιας και συγκροτήθηκε με απλή τυχαία δειγματοληψία κατά δεσμίδες και ειδικότερα έγινε ηλεκτρονική ταχυδρόμηση του ερωτηματολογίου καθώς και αριθμός αυτών δόθηκε διά ζώσης σε κάποια σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων. Ηλεκτρονικά στάλθηκαν σε νομούς ανά την επικράτεια. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν ανώνυμα και οι ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου είτε ονομαστικής κλίμακας είτε εξάβαθμης κλίμακας Likert. Για την συγκρότηση των μεταβλητών αξιοποιήθηκαν το δυναμικό μοντέλο εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας όπως το εισηγούνται οι Creemers & Kyriakides, το θεωρητικό πλαίσιο για τις στρατηγικές αποτελεσματικής διδασκαλίας καθώς και η σχετική έρευνα για τους παράγοντες που συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του σχολείου. Τα δεδομένα θα είναι οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών και θα αναλυθούν με την αξιοποίηση του SPSS για να υπολογιστούν οι μέσοι όροι, η τυπική απόκλιση και η αξιοπιστία. Στην παρούσα φάση η έρευνα βρίσκεται στη φάση συλλογής των δεδομένων τα οποία και θα παρουσιαστούν στο πλαίσιο της Διημερίδας.

Λέξεις-κλειδιά: Αποτελεσματικό σχολείο, παράγοντες βελτίωσης αποτελεσματικότητας, επίδραση παραγόντων, βελτίωση εκπαιδευτικού έργου, βελτίωση επίδοσης μαθητών

Διαμορφώνοντας ενεργούς πολίτες στο δημοτικό σχολείο: ο ρόλος του σχολικού εγχειριδίου

Σοφία Κώτση

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

sofia.kotsi@gmail.com

Η έννοια της πολιτειότητας εντοπίζεται στην αρχαία Αθήνα, και πιο συγκεκριμένα στον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, ωστόσο απασχολεί έως και σήμερα τους θεωρητικούς και τους ερευνητές του πεδίου. Φτάνοντας στον 21ο αιώνα, η παγκόσμια ερευνητική κοινότητα αναζητά τον «καλό» πολίτη, διότι τίθενται ζητήματα διατήρησης της κοινωνικής συνοχής και ισορροπίας, λόγω των σύγχρονων πολυπολιτισμικών και πολυφωνικών κοινωνιών. Ως αποτέλεσμα υπογραμμίζεται η ενεργή διάσταση της ιδιότητας του πολίτη εστιάζοντας στην ενεργή συμμετοχή όλων των πολιτών στη λήψη αποφάσεων και στη δημοκρατική διακυβέρνηση. Από συναφείς έρευνες προκύπτει ότι ο ενεργός πολίτης πρέπει να διαθέτει γνώσεις, να αναπτύξει δεξιότητες, να υιοθετήσει στάσεις και τελικά να διαμορφώσει ένα ισχυρό σύστημα αξιών ώστε να συνεισφέρει αποτελεσματικά. Το αίτημα αυτό υποστηρίζει η εκπαίδευση και το εκπαιδευτικό σύστημα, η οποία μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών, καθώς επιδρά καταλυτικά στα νεαρά μέλη της κοινωνίας. Ως αποτέλεσμα, η

εκπαιδευτική πολιτική των χωρών προσανατολίζεται στην εκπαίδευση για την ενεργή ιδιότητα του πολίτη, η οποία θα εξασφαλίζει τις σχετικές συνθήκες και προϋποθέσεις. Ιδιαίτερα καθοριστικός για την εκπαίδευση είναι ο ρόλος του σχολικού εγχειριδίου, διότι αποτελεί ένα μέσο διδασκαλίας το οποίο χρησιμοποιείται ευρέως κατά την εκπαιδευτική πράξη και καθοδηγεί τους/τις εκπαιδευτικούς. Έχει σχεδιαστεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Προγράμματος Σπουδών επί της διδακτέας ύλης ενός μαθήματος, μεταφέροντας εντός σχολικών πλαισίων τους σκοπούς του. Τέλος, επιδρά καθοριστικά τόσο στο γνωστικό πεδίο των μαθητών/τριών και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, αλλά και στη διαμόρφωση στάσεων και αξιών, ως φορέας της εκάστοτε κοινωνικής πραγματικότητας.

Η ιδιότητα του πολίτη δύναται να καλλιεργηθεί στο σχολείο μέσα από ποικίλα μαθήματα. Ωστόσο, η μελέτη των νέων προγραμμάτων σπουδών, ανέδειξε το ενδιαφέρον διερεύνησης του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, καθώς γενικός σκοπός του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής είναι η ανάπτυξη αξιών, γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων στους/στις μαθητές/τριες, έτσι ώστε να γίνουν ενεργοί δημοκρατικοί πολίτες με κριτική ικανότητα και συμμετοχική δράση. Καθώς το σχολικό εγχειρίδιο της Ε΄ Δημοτικού έχει ήδη διερευνηθεί, η παρούσα έρευνα προσανατολίστηκε στη διερεύνηση του σχολικού εγχειριδίου της ΣΤ΄. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει και να προσδιορίσει τις σχετικές με την ιδιότητα του πολίτη γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες που εμφανίζονται στο σχολικό εγχειρίδιο της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της ΣΤ΄ τάξης. Οι επιμέρους στόχοι της έρευνας που διαμορφώθηκαν είναι η καταγραφή, η εξέταση συχνότητας και η διερεύνηση έκτασης εμφάνισης των (α) γνώσεων (β) δεξιοτήτων (γ) στάσεων και αξιών σχετικές με την ενεργή ιδιότητα του πολίτη στο εν λόγω σχολικό εγχειρίδιο, καθώς και (δ) διδακτικές προτάσεις αξιοποίησης των ευκαιριών από τον/την εκπαιδευτικού. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου, μέσω δόμησης περιεχομένου και πρότυπης δόμησης. Το σύστημα κατηγοριών δημιουργήθηκε αρχικά παραγωγικά σύμφωνα με το θεωρητικό πλαίσιο, και έπειτα επαγωγικά σύμφωνα με το διερευνώμενο υλικό. Η έρευνα εντόπισε πλήθος σχετικών γνώσεων στο εν λόγω σχολικό εγχειρίδιο, οι οποίες και καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος του. Επίσης, επισημάνθηκαν ευκαιρίες ανάπτυξης συναφών δεξιοτήτων, κυρίως μέσω των δραστηριοτήτων. Τέλος εντοπίστηκαν σύντομες καταγραφές που αφορούν σχετικές στάσεις και αξίες, τις οποίες ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει κατάλληλα και πετύχει το ζητούμενο.

Λέξεις-κλειδιά: ιδιότητα του πολίτη, ενεργός πολίτης, σχολικό εγχειρίδιο, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Εκπαίδευση για την ιδιότητα του πολίτη μέσω της διαθεματικότητας: διερεύνηση της κοινωνικής ταυτότητας μέσω της τέχνης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ρόζα Πλαστήρα

Εκπαιδευτικός ΠΕ08 – Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια

rosaplastira@hotmail.com

Στην Ελλάδα, η Κοινωνική και Πολιτική αγωγή πέρα από αυτοτελές σχολικό αντικείμενο, διαπερνά το σύνολο του αναλυτικού προγράμματος σπουδών μέσω διαθεματικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, εξακολουθεί να έχει τη μορφή πολιτικού γραμματισμού, αψηφώντας το γεγονός ότι στα πλαίσια των σύγχρονων και συνεχώς μεταβαλλόμενων πολυπολιτισμικών κοινωνιών, θεωρείται ανεπαρκής η μονομερής μετάδοση γνώσεων περί συνταγματικών δομών και πολιτικών θεσμών. Το μεγαλύτερο σώμα της βιβλιογραφίας, παρουσιάζει ως λύση στο παραπάνω πρόβλημα τη μετατόπιση – μέσω των νέων προγραμμάτων σπουδών- από την «Αγωγή του Πολίτη» προς την «Εκπαίδευση για την Ιδιότητα του πολίτη», δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη ικανοτήτων και την

καλλιέργεια δεξιοτήτων από πλευράς των μαθητών ώστε αυτοί να λάβουν –μελλοντικά– έναν πιο ενεργό και ουσιαστικό ρόλο στην κοινωνία. Έχοντας ως αφορμή την σπουδαιότητα του παραπάνω ζητήματος, δημιουργήθηκε και τέθηκε σε εφαρμογή ένα διδακτικό σενάριο που επεδίωκε την εξοικείωση των μαθητών με τις θεμελιώδεις έννοιες του μαθήματος της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής, αξιοποιώντας ως εργαλεία την τέχνη και τις γνωστικές θεωρίες μάθησης. Πιο συγκεκριμένα, λαμβάνοντας υπόψη τη συμβολή των βιωματικών μεθόδων διδασκαλίας στην πρόσληψη και διαχείριση της γνώσης, οι μαθητές της Ε' και Στ' τάξης του τριθέσιου δημοτικού σχολείου Καμαρούλας, ασχολήθηκαν για έξι διδακτικές ώρες με τη διερεύνηση της έννοιας της «ταυτότητας» μέσω εικαστικών δραστηριοτήτων, μελετώντας τους πολλαπλούς κοινωνικούς εαυτούς που δύναται να αναπτύξει ένα άτομο, τον μηχανισμό κατασκευής τους και την ανάγκη αρμονικής συνύπαρξής τους. Η επιλογή της υπό μελέτη έννοιας οφείλεται στη φύση της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας, η οποία ωθεί το άτομο σε έναν συνεχή επαναπροσδιορισμό της ταυτότητάς του και διαφοροποιεί το ρόλο της εκπαίδευσης που πλέον εστιάζει στο να παρέχει στους μαθητές τα απαραίτητα εφόδια, προκειμένου να αναπτυχθούν σύμφωνα με το πρότυπο ενός πολίτη ικανού να σκέφτεται εθνικά, ευρωπαϊκά και παγκόσμια. Έτσι, με απόλυτη συμβατότητα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, το σενάριο διδασκαλίας επικεντρώθηκε σε τρεις διδακτικές ενότητες από τα σχολικά εγχειρίδια της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Ε' και ΣΤ' τάξης, προκειμένου να μελετηθούν οι ποικίλες εκφάνσεις της κοινωνικής ταυτότητας. Κατά την εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου φάνηκε ότι η ποικιλία των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων και η συχνή εναλλαγή στον τρόπο εργασίας των μαθητών (ατομικές, ομαδοσυνεργατικές και ανά δυάδες δραστηριότητες), αποτέλεσαν εναλλακτικές πρακτικές διδασκαλίας της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής που κέντρισαν το ενδιαφέρον των μαθητών και ενθάρρυναν τη συμμετοχή τους στη διδακτική διαδικασία. Επίσης, αναδείχθηκε ότι τα εικαστικά αποτελούν –λόγω του ελεύθερου και δημιουργικού τους χαρακτήρα,– πρόσφορο έδαφος για μια συνάντηση με τις κοινωνικές και πολιτικές επιστήμες. Τέλος, διαφάνηκε η συνθετότητα του ρόλου του εκπαιδευτικού στην παραπάνω διαδικασία, ο οποίος καλείται να βρει γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ των γνωστικών αντικειμένων και να υιοθετήσει στρατηγικές που θα του επιτρέψουν να διαμορφώσει τη διδασκαλία του σύμφωνα με τις αρχές της Εκπαίδευσης για την ιδιότητα του πολίτη. Άλλωστε, αυτός είναι ο βασικός προσανατολισμός του σχολείου τον 21ου αιώνα.

Λέξεις-κλειδιά: Εκπαίδευση για την ιδιότητα του πολίτη, εθνική/ευρωπαϊκή/παγκόσμια ταυτότητα, καλλιτεχνική εκπαίδευση, διαθεματικότητα, καλές πρακτικές

Ο ρόλος του προϊστάμενου σε ολιγοθέσιο δημοτικό σχολείο

Αντώνιος Πατητάρας
ΠΕ70 - Δάσκαλος
antonispati@gmail.com

Τα ολιγοθέσια Δημοτικά σχολεία το 2005 καταλάμβαναν το 42,7% του συνόλου των σχολείων στην Ελλάδα. Φαίνεται ότι τα μικρά σχολεία έχουν λιγοστεύει αρκετά, χωρίς όμως να υπάρχει η πιθανότητα να αφανιστούν πλήρως στο μέλλον, μιας και η Ελλάδα είναι γεωγραφικά καταμελημένη σε μεγάλες εκτάσεις, βουνά, πεδιάδες, απομονωμένα νησιά και περιοχές, κάτι το οποίο προωθεί την ύπαρξη των ολιγοθέσιων σχολείων. Η εκπαίδευση βρίσκεται σε συνεχή δυναμική αλληλεπίδραση με την κοινωνία. Προφανώς βασικό ρόλο έχουν και οι σχέσεις που δημιουργούνται ανάμεσα στον προϊστάμενο ενός ολιγοθέσιου σχολείου, ο οποίος λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος με τα γύρω περιβάλλοντα του σχολείου. Άξιο αναφοράς είναι ότι ο ρόλος του, ο οποίος είναι καθοριστικής σημασίας. Η υπηρετήση σε ένα ολιγοθέσιο σχολείο είναι ένας ρόλος ιδιαίτερα δύσκολος και πολύπλοκος, αφού πολλές αρμοδιότητες και υποχρεώσεις συγκεντρώνονται σε λίγο προσωπικό. Αναλυτικότερα ο προϊστάμενος του σχολείου είναι

παράλληλα και εκπαιδευτικός τάξης, δηλαδή συνδυάζει ταυτόχρονα διοικητικό και διδακτικό έργο κι έτσι η εργασία του γίνεται ιδιαίτερα κουραστική. Απόρροια αυτής της παρατήρησης είναι μέσω της διπλωματικής μου εργασίας όπου προσπαθεί να ερευνήσει τις σχέσεις του προϊσταμένου με τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και την τοπική κοινότητα, τους/τις μαθητές/τριες καθώς και πόσο επηρεάζει την επίδοσή τους. Δείγμα της ποιοτικής έρευνας αποτελούν δεκαπέντε προϊστάμενοι εκπαιδευτικοί όλων των τύπων ολιγοθέσιων (μονοθέσιο-διθέσιο-τριθέσιο) από οχτώ νομούς της Ελλάδος. Ως εργαλείο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η προσωπική τηλεφωνική συνέντευξη με τη χρήση πρωτοκόλλου λόγω της πανδημίας του κορονοϊού. Όσον αφορά τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής, οι προϊστάμενοι προσπαθούν να δημιουργήσουν συνθήκες που ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των εκπαιδευτικών, παροχή πόρων και υποστήριξη, να τους βοηθήσουν στη βελτίωση της διδασκαλίας. Επίσης, οι ίδιοι να επιδιώκουν επικοινωνία με γονείς κι άλλους φορείς, οι οποίοι με τη σειρά τους γίνονται αρωγοί για οικονομική, εθελοντική και ηθική υποστήριξη για το σχολείο. Οφείλοντας κι οι προϊστάμενοι να αφουγκραστούν τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Τέλος οι προϊστάμενοι κι ως εκπαιδευτικοί τάξης προσπαθούν με την τεχνολογία, με εξατομικευμένη διδασκαλία και με νέες πρακτικές εκπαίδευσης να παρακινήσουν τους/τις μαθητές/τριες του, με την μαθητική επίδοσή τους να εξαρτάται και από τη συμπεριφορά τους. Η παρούσα έρευνα μας προτρέπει να ανοίξουμε το δρόμο να γίνουν μελλοντικές έρευνες γύρω από το θεσμό του ολιγοθέσιου Δημοτικού σχολείου. Στην ελληνική βιβλιογραφία δεν υπάρχουν αρκετές έρευνες το τελευταίο διάστημα που να αφορούν όχι μόνο τις σχέσεις μεταξύ προϊσταμένου αλλά και τη θέση του προϊσταμένου στα ολιγοθέσια σχολεία. Επίσης θα πρέπει να ερευνηθεί το πώς μπορούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να εφοδιάσουν με τα κατάλληλα εφόδια τους φοιτητές στις προπτυχιακές σπουδές τους, ώστε αυτή η γνωριμία ολιγοθέσιου σχολείου και δασκάλων να αρχίσει να καλλιεργείται από νωρίς.

Λέξεις-κλειδιά: ολιγοθέσια σχολεία, προϊστάμενος, σχέσεις προϊσταμένου

Εισαγωγή και διαχείριση καινοτομιών: η περίπτωση της αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου

Ιωάννα Αποστόλου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια

joannaqwerty2000@gmail.com

Λίνα Γκαπράνη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια – Εκπ/κός

linagaprani@gmail.com

Χριστίνα Ντάγκα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια – Εκπ/κός

chrntagka@gmail.com

Η εισαγωγή καινοτομιών στην εκπαίδευση έχει ως στόχο να ευνοήσει ή να προκαλέσει ορισμένες αλλαγές προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου που συντελείται στα σχολεία. Προκειμένου να είναι επιτυχής μια καινοτομία είναι απαραίτητη η ύπαρξη κατάλληλων συνθηκών μέσα στο σχολείο. Αν και είναι δύσκολο να δοθεί ένας συστηματικός ορισμός της έννοιας «καινοτομία» στην παρούσα εισήγηση η έννοια νοείται ως μια παρέμβαση στην εκπαίδευση η οποία: α) στοχεύει σε μια αλλαγή που θα συμβάλλει στη βελτίωση της εκπαίδευσης, β) ακολουθεί συστηματικές διαδικασίες και γ) από την όλη διαδικασία προκύπτουν διαφοροποιήσεις στη διδακτική, παιδαγωγική και διοικητική πλευρά του εκπαιδευτικού έργου. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η έννοια της «καινοτομίας» εκφράζει την πρόθεση μόνο για αλλαγή, καθώς, μπορούμε να κάνουμε λόγο για εκπαιδευτική αλλαγή μόνο όταν παρατηρείται επίδραση της καινοτομίας σε πολλαπλά επίπεδα λειτουργίας του σχολείου. Συνεπώς, προκύπτει το

ερώτημα κατά πόσο η καινοτομία της αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου έφερε τη σχεδιαζόμενη ή οποιαδήποτε άλλη εκπαιδευτική αλλαγή. Κάθε προσπάθεια αναμόρφωσης της εκπαιδευτικής πραγματικότητας επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, όπως είναι τα χαρακτηριστικά της καινοτομίας που τίθεται κάθε φορά σε εφαρμογή, με τα τοπικά χαρακτηριστικά κάθε σχολικής μονάδας αλλά και διάφοροι εξωτερικοί παράγοντες. Στη βιβλιογραφία γίνεται λόγος για συγκεκριμένες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται σε κάθε στάδιο εισαγωγής μιας καινοτομίας, προκειμένου να διασφαλιστεί η επιτυχία της. Ως εκ τούτου στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας επιχειρείται να διερευνηθούν οι παράγοντες συμβάλλουν ή παρεμποδίζουν την εισαγωγή καινοτομιών και την αξιοποίηση τους προκειμένου να επιτευχθούν εκπαιδευτικές αλλαγές σε επίπεδο σχολικής μονάδας.

Ο ρόλος του διευθυντή καθίσταται κρίσιμος και σημαντικός για την εισαγωγή και η ανάπτυξη καινοτομιών στο σχολείο. Ο διευθυντής καλείται να παίξει έναν διπλό ρόλο, όταν εισάγονται καινοτομίες στο σχολείο του: αφενός, να αναγνωρίζει και να προωθεί την ανάπτυξη καινοτομικών ιδεών των εκπαιδευτικών του σχολείου και αφετέρου να είναι αυτός ο εγγυητής της εφαρμογής της καινοτομίας. Στο πλαίσιο αυτό σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων διευθυντών σχολείων για τη σημασία και την αναγκαιότητα της αυτοαξιολόγησης, για τον τρόπο εισαγωγής, τη διαδικασία υλοποίησης και τη δυνατότητα εγκαθίδρυσης του θεσμού ως πρακτική αλλαγής και βελτίωσης του σχολείου, καθώς και η καταγραφή των προτάσεων τους προκειμένου η συγκεκριμένη καινοτομία να συμβάλει στην αλλαγή και τη βελτίωση της εκπαίδευσης. Σκοπός δεν είναι η γενίκευση αλλά η σε βάθος μελέτη και η κατανόηση των απόψεων των συμμετεχόντων σε ένα συγκεκριμένο συγκείμενο. Η στόχευση της παρούσας έρευνας υπαγόρευσε και την επιλογή μιας ποιοτικής μεθόδου έρευνας, αυτή των συνεντεύξεων. Η μέθοδος συλλογής των δεδομένων ήταν η ημι-δομημένη συνέντευξη. Στην έρευνα εφαρμόστηκε η βολική δειγματοληψία. Συγκεκριμένα συμμετείχαν έξι διευθυντές/ ντρίες σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: καινοτομία, αυτοαξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου, βελτίωση εκπαιδευτικού έργου, εκπαιδευτική αλλαγή

Σύνδεση δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: Η συμβολή του Εθνικού Οργανισμού Εξετάσεων

Δρ Κωνσταντίνος Παπαμεντζελόπουλος, Διευθυντής της Ανεξάρτητης Αρχής Ε.Ο.Ε.

kpapamentzelopoulos@minedu.gov.gr

Δρ Δημήτριος Γκότζος, Επιστημονικό προσωπικό Ε.Ο.Ε.

dgotzos@minedu.gov.gr

Μαρία Λαϊνά ΜΑ, ΜΕd, Επιστημονικό προσωπικό Ε.Ο.Ε.

mlaina@minedu.gov.gr

Παπαγεωργίου Μαρία ΜΑ, ΜΕd, Επιστημονικό προσωπικό Ε.Ο.Ε.

mpapageorgiou3@minedu.gov.gr

Η ανεξάρτητη διοικητική αρχή με την επωνυμία «Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων» (Ε.Ο.Ε.) και διεθνή ονομασία «National Exams Organization», με έδρα την Αθήνα, αποτελεί επιτελικό επιστημονικό φορέα αρμόδιο για ζητήματα που αφορούν στις εξετάσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αποστολή του Οργανισμού είναι η υποστήριξη του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων για τη διασφάλιση της υψηλής ποιότητας των εξετάσεων εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι έρευνες και μελέτες του Ε.Ο.Ε. στηρίζονται στα δεδομένα της αποτύπωσης, καθώς και στην εύρεση και αξιοποίηση βέλτιστων πρακτικών από τα διάφορα εξεταστικά συστήματα για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια στον ελλαδικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Στο πλαίσιο της παρούσας εισήγησης θα γίνει ιδιαίτερη αναφορά σε δύο μελέτες του Ε.Ο.Ε. ως

παραδείγματα σύνδεσης του σχολείου με την τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω των εξετάσεων πρόσβασης.

α) Παπαμεντζελόπουλος, Κ., Παπαγεωργίου, Μ. & Φραγκούλια, Α. (2021). *Μελετώντας τον τρόπο εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση των ευρωπαϊκών χωρών*. Μαρούσι: Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων (Ε.Ο.Ε.). ISBN 978-618-82861-6-0:

Η μελέτη, που πηγάζει από την ίδια την επιτελική φύση του Ε.Ο.Ε. στα θέματα των εξετάσεων και από την πάντα επίκαιρη αναζήτηση παρεμβάσεων βελτίωσης του συστήματος εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα, δεικνύει ότι το εκάστοτε σύστημα πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση (ακαδημαϊκή και επαγγελματική) δεν είναι μια διαδικασία αποκομμένη από τις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αλλά μια διαδικασία που ενώνει τη βασική και μετα-υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση με την επιλογή φοίτησης σε κάποιο τμήμα ανώτατης ακαδημαϊκής ή επαγγελματικής εκπαίδευσης ή ακόμα και με την ίδια την αγορά εργασίας. Ο Ε.Ο.Ε. διερεύνει σε συγκριτική ποιοτική έρευνα τον τρόπο εισαγωγής

των μαθητών/-τριών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση των ευρωπαϊκών χωρών που ανήκουν στη Ζώνη της Συνθήκης Σένγκεν όπως επίσης και στις υπό ένταξη σε αυτή χώρες και τις χώρες του Κοινού Ταξιδιωτικού Συμφώνου (Common Travel Agreement), αποσκοπώντας στην εξαγωγή συμπερασμάτων για τον τρόπο εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στα συγκεκριμένα γεωγραφικά πλαίσια. Χαρακτηριστικό της έρευνας αυτής είναι η χαρτογράφηση ανά τύπο εκπαιδευτικού συστήματος των χωρών, με κριτήριο τον τρόπο εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, και στη συνέχεια ανάλυση του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε χώρας μεμονωμένα με περιγραφή των τυπικών μερών του, με έμφαση στα χαρακτηριστικά της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στον τρόπο εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

β) Παπαμεντζελόπουλος, Κ., Γκότζος, Δ., Λαϊνά, Μ., Παπαγεωργίου, Μ. & Καρασιώτης, Π. (2022). *Επισκόπηση των Θεμάτων των Πανελλαδικών Εξετάσεων με Βάση τα Αντίστοιχα Προγράμματα Σπουδών. Η Περίπτωση της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στο Γενικό Λύκειο*. Μαρούσι: Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων (Ε.Ο.Ε.). ISBN 978-618-82861-8-4:

Στη μελέτη αυτή παρουσιάζεται η σύνδεση των παλαιών θεμάτων των

Πανελλαδικών Εξετάσεων του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας με τα αντίστοιχα Προγράμματα Σπουδών. Η αποτύπωση της σύνδεσης αυτής αποτελεί τη βάση για μια ολιστική θεώρηση τόσο των Προγραμμάτων Σπουδών όπως αυτά αποτυπώνονται στα παλαιά θέματα στο αποθετήριο «Αρχείο Θεμάτων» του Ε.Ο.Ε. όσο και της ευρύτερης και εις βάθος θεώρησης του γνωστικού αντικείμενου της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας. Το υλικό αυτό η εκπαιδευτική κοινότητα, φορείς και ιδιώτες, σε συλλογικό ή ατομικό επίπεδο, μπορούν να ερευνήσουν από τη δική τους οπτική γωνία, με βάση τα ενδιαφέροντά τους, τους σκοπούς και στόχους τους. Μετά την παρουσίαση των ανωτέρω μελετών θα γίνει αναφορά στο μελλοντικό σχεδιασμό του Ε.Ο.Ε. με γνώμονα την ενίσχυση τη σύνδεσης ανάμεσα στο σχολείο και την τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω των εισαγωγικών εξετάσεων στην Ελλάδα

και διεθνώς.

Λέξεις-κλειδιά: εισαγωγικές εξετάσεις, μετάβαση, Νεοελληνική Γλώσσα, Πανελλαδικές Εξετάσεις, τριτοβάθμια εκπαίδευση

Αξιοποίηση των αισθητήρων των smartphones ως δομικό κομμάτι των πειραμάτων Φυσικής: το παράδειγμα του επιταχυνσιόμετρου

Παρασκευή Χριστονάση
Υποψήφια Διδάκτωρ, ΠΤΔΕ, ΠΙ
p.christonasi@uoi.gr
Κωνσταντίνος Θ. Κώτσης
Καθηγητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ
kkotsis@uoi.gr

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και της επιστήμης είναι τόσο ραγδαία που επηρεάζει τις εξελίξεις σε διάφορους τομείς, όπως αυτόν της εκπαίδευσης. Η προσαρμογή της τεχνολογίας στην εκμάθηση της Φυσικής εφαρμόζεται ελάχιστα σε σχολικές μονάδες λόγω μηδαιμών υποδομών και εργαστηριακών εγκαταστάσεων. Αυτό ενισχύεται από στοιχεία και παρατηρήσεις σε σχολεία που αναδεικνύουν το μειωμένο ενδιαφέρον συμμετοχής των μαθητών στο μάθημα της Φυσικής. Η διεξαγωγή πειραμάτων είναι κεντρικό χαρακτηριστικό του μαθήματος, ενώ η σημαντικότητα διεξαγωγής τους θεωρείται αυτονόητη εδώ και δεκαετίες. Μέσω αυτών, προωθείται η κατανόηση αρχών και εννοιών, συνδέονται οι ενέργειες με τις παρατηρήσεις, αποκτώνται δεξιότητες σχεδιασμού, αξιολόγησης, παρατήρησης και ανάλυσης. Επιπλέον, στοχεύοντας στην αυτόνομη μάθηση, πέρα από τη καλλιέργεια δεξιοτήτων σκέψης και στρατηγικών επίλυσης προβλημάτων, προκύπτει και αύξηση της αυτοπεποίθησης των μαθητών με αντίκτυπο στα μαθησιακά κίνητρα των μαθητών. Τα κινητά χρησιμοποιούνται όλο και πιο συχνά ως εργαλεία για τη λήψη και καταγραφή μετρήσεων σε πειράματα Φυσικής τόσο σε σχολικές τάξεις όσο και σε πανεπιστημιακά εργαστήρια. Συνήθως, είναι εξοπλισμένα με επιταχυνσιόμετρο, γυροσκόπιο, μαγνητόμετρο, μικρόφωνο, πιεσόμετρο κ.α. Η εφαρμογή «Phyphox» εκμεταλλεύεται τους αισθητήρες που υπάρχουν στα κινητά για να παράγει δεδομένα και γραφήματα σε πραγματικό χρόνο και συνδέεται απομακρυσμένα με άλλες συσκευές για άμεση οπτική παρατήρηση. Παρότι έχει πραγματοποιηθεί πληθώρα πειραματικών διατάξεων για έννοιες της ακουστικής, της μηχανικής και του ηλεκτρομαγνητισμού, η αποτελεσματικότητα χρήσης τέτοιου είδους εργαλείων με συμμετέχοντες μαθητές δεν έχει διερευνηθεί σημαντικά. Σκοπός της παρουσίασης είναι η χαρτογράφηση της διδακτικής μεθοδολογίας που μπορεί να ακολουθήσει ένας εκπαιδευτικός ώστε να αξιοποιήσει τους αισθητήρες των smartphones ως δομικό κομμάτι μιας πειραματικής διάταξης και πως στη συνέχεια να οικοδομηθεί η μαθησιακή διαδικασία γύρω από την αλληλεπίδραση με τις οπτικοποιημένες μετρήσεις που προέκυψαν. Η παρουσίαση αφορά στη χρήση του επιταχυνσιόμετρου σε διάφορες πειραματικές διατάξεις, αναδεικνύοντας διαφορετικές έννοιες της Μηχανικής, για τις οποίες οι μαθητές/τριες φέρουν δυσκολίες κατανόησης. Η χρήση τέτοιου είδους εφαρμογών από την εκπαιδευτική κοινότητα μπορεί να οδηγήσει στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, καθώς οι μαθητές/τριες έρχονται σε ουσιαστική και σε βάθος επαφή με το περιεχόμενο, μέσω της ανάλυσης των μετρήσεων. Ταυτόχρονα, η εκμάθηση της φυσικής γίνεται πιο διασκεδαστική άρα ενισχύεται η θετική στάση των μαθητών/τριών απέναντι σε αυτήν, ενώ τέλος αυξάνεται η αυτοπεποίθησή τους καθώς μπορούν να εργαστούν αυτόνομα για την εκτέλεση των πειραμάτων.

Λέξεις-κλειδιά: Φυσική, Smartphones, Sensors, Phyphox, πείραμα

Επιστημονικός γραμματισμός των μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στην Φυσική: μια εφαρμογή προσέγγισης

της μάθησης του Ήχου βάσει STEM - Project Based Learning (Stem - PjBL)

Δημήτρης Πανάγου
Υποψήφιος Διδάκτωρ
dimitrispanagou@yahoo.com
Κωνσταντίνος Θ. Κώσης
Καθηγητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ
kkotsis@uoi.gr

Στον 21ο αιώνα, κάθε πολίτης χρειάζεται να αποκτήσει επαρκείς επιστημονικές γνώσεις και δεξιότητες και να είναι επιστημονικά εγγράμματος στις έννοιες των Φυσικών Επιστημών. Η έρευνα στόχευε να εξετάσει τον επιστημονικό γραμματισμό των μαθητών απέναντι στην Φυσική και συγκεκριμένα στην έννοια του Ήχου. Ακολούθως, θα διερευνήσει εάν μέσω μιας προσέγγισης Stem-PjBL υπάρχει βελτίωση τους σε σχέση με την κοινή μέθοδο διδασκαλίας, εν μέσω βιωματικών εργαστηρίων. Στην έρευνα θα συμμετέχουν μαθητές Δημοτικών σχολείων από την Περιφέρεια Ιωαννίνων. Ο ερευνητικός σχεδιασμός που θα χρησιμοποιηθεί είναι ο προ-έλεγχος και ο μετα-έλεγχος με πειραματική ομάδα και ομάδα ελέγχου. Στην πειραματική ομάδα θα χρησιμοποιηθεί η προσέγγιση Stem-PjBL και στην ομάδα ελέγχου η παραδοσιακή προσέγγιση διδασκαλίας. Οι συμμετέχοντες θα συμπληρώσουν ειδικά διαμορφωμένα ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις βασισμένα στις διεθνείς αξιολογήσεις PISA (Programme for the International Student Assessment) και TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study). Η ανάλυση της αποτελεσματικότητας των δύο προσεγγίσεων θα πραγματοποιηθεί χρησιμοποιώντας το Normalized Gain (N-Gain) και το Effect Size. Επιπλέον, με βάση την ανάλυση των αποτελεσμάτων του T-test, θα μελετηθεί εάν υπάρχει διαφορά μεταξύ της μέσης βαθμολογίας N-gain της δεξιότητας επιστημονικού γραμματισμού των μαθητών μεταξύ της πειραματικής τάξης και της τάξης ελέγχου. Ως εργαλεία συλλογής δεδομένων θα χρησιμοποιηθούν τα τεστ του επιστημονικού γραμματισμού. Θα πραγματοποιηθούν δοκιμές κανονικότητας και θα εξεταστεί η ομοιογένεια των αποκλίσεων. Επιπρόθετα, θα πραγματοποιηθούν εξαρτημένα και ανεξάρτητα t-tests στην ποσοτική ανάλυση δεδομένων και ανάλυση περιεχομένου στην ποιοτική ανάλυση δεδομένων. Τα αποτελέσματα θα υποδείξουν εάν ο σχεδιασμός πειραμάτων με βάση την προσέγγιση STEM -Project Based Learning αύξησε σημαντικά την επιστημονική γνώση των μαθητών ως προς την εκπαίδευση STEM, όπως επίσης και τη γνώση τους απέναντι στην Φυσική και την έννοια του Ήχου. Η εν λόγω έρευνα αφορά μία βιβλιογραφική ανασκόπηση των προαναφερθέντων στόχων και αναλύσεων βάσει την διεθνή και εγχώρια βιβλιογραφία.

Λέξεις-κλειδιά: Εκπαίδευση stem, επιστημονικός γραμματισμός, Φυσική, Ήχος, Stem project-based Learning

Σχεδιασμός διδακτικής παρέμβασης για τον μαγνητισμό με τη χρήση STEM στο νηπιαγωγείο

Βασιλική Σαμαρά
Υποψήφια Διδάκτωρ, ΠΤΔΕ, ΠΙ
samaravasiliki05@gmail.com
Κωνσταντίνος Θ. Κώτσης
Καθηγητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ
kkotsis@uoi.gr

Η εκπαίδευση STEM πρέπει να αρχίζει από το νηπιαγωγείο, καθώς η ενασχόληση των παιδιών προσχολικής ηλικίας με τις φυσικές επιστήμες σε συνδυασμό με άλλους τομείς όπως είναι η τεχνολογία, ταυτιστοποιεί και τους τονώνει το ενδιαφέρον προς τις Επιστήμες (Mantzicopoulos, Samarapungavan, & Patrick, 2009). Επιπλέον, παρέχει στα παιδιά του νηπιαγωγείου τις αναγκαίες δυνατότητες για την καλλιέργεια των ταλέντων τους (Chesloff, 2013) και συντελεί στην μετέπειτα ανάπτυξη τους (Kermani & Aldemir, 2015). Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας είναι ικανά και έτοιμα να εκπαιδευτούν με την προσέγγιση STEM, καθώς μπορούν να θέτουν ερευνητικά ερωτήματα, να αιτιολογούν τις απόψεις τους και να διατυπώνουν ερμηνείες για το πώς λειτουργεί ο κόσμος γύρω τους (NSF, 2012). Δεδομένης της σημαντικότητας καθολικής εισαγωγής της STEM στην προσχολική εκπαίδευση, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι ο σχεδιασμός μιας διδακτικής παρέμβασης στο Νηπιαγωγείο με τη χρήση STEM με θέμα την έννοια του Μαγνητισμού. Αρχικά, γίνεται αναφορά στην χρήση STEM στο Νηπιαγωγείο και στις συνήθεις θεωρίες μάθησης πάνω στις οποίες αυτή στηρίζεται. Έπειτα, παρουσιάζονται, εν συντομία, οι βασικές μέθοδοι εφαρμογής της. Ύστερα, αιτιολογείται η επιλογή του θέματος και παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο αναφορικά με τις λανθασμένες αντιλήψεις των παιδιών για τον Μαγνητισμό. Εν συνεχεία, διατυπώνονται τα ερευνητικά ερωτήματα, πάνω στα οποία θα στηριχθεί ο σχεδιασμός της εκπαιδευτικής παρέμβασης. Έπειτα, αναπτύσσονται οι στόχοι της διδακτικής παρέμβασης σε εναρμόνιση με τους στόχους του ΔΕΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο και αιτιολογείται η επιλογή μεθόδων, μέσων, δράσεων και εφαρμογών. Τέλος, προτείνονται διαθεματικές δραστηριότητες με τη χρήση STEM και με την εμπλοκή των Νέων Τεχνολογιών.

Λέξεις-κλειδιά: STEM, Νηπιαγωγείο, Μαγνητισμός, Διαθεματικότητα, Project

Η προσέγγιση των ενεργειακών ζητημάτων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: η ανάπτυξη της παιδείας για την ενέργεια ως μέσο αντιμετώπισης των σύγχρονων παγκόσμιων προκλήσεων

Σταυρούλα Ι. Στεργίου
Υποψήφια Διδάκτωρ, ΠΤΔΕ, ΠΙ
vster88@windowslive.com
Κωνσταντίνος Θ. Κώτσης
Καθηγητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ
kkotsis@uoi.gr

Ανέκαθεν, στο εκπαιδευτικό περιβάλλον αιωρούνταν το ερώτημα κατά πόσο το σύγχρονο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι συνδέεται με την εκπαιδευτική διαδικασία, δηλαδή σε ποιο βαθμό διεθνή ζητήματα που επηρεάζουν και θα επηρεάσουν τις επόμενες γενιές κοινοποιούνται σε αυτές κατά τη διάρκεια της σχολικής τους ζωής, ώστε να τους προσανατολίσουν στην μελλοντική ενεργή δράση για την επίλυσή τους. Ένα τέτοιο ζήτημα αποτελεί το ζήτημα της ενεργειακής διαχείρισης στην Ε.Ε. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του τρόπου προσέγγισης των ενεργειακών ζητημάτων στο πλαίσιο των αναλυτικών προγραμμάτων εκπαίδευσης της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ο βαθμός εποικοδομητικής αξιοποίησης αυτών από εκπαιδευτικούς και μαθητές και η διεύρυνση για εμπλουτισμό του αναλυτικού προγράμματος σε σχέση με τα ενεργειακά ζητήματα. Στο θεωρητικό τμήμα της εργασίας, παρουσιάζονται οι επικρατούντες όροι

του σύγχρονου ενεργειακού γίνεσθαι (ενεργειακή κρίση, ΑΠΕ, ενεργειακή ασφάλεια), οι οποίοι καθορίζουν τις βασικές πολιτικές προτεραιότητας των κρατών μελών της Ε.Ε. Κατά την ανάλυση του Προγράμματος σπουδών, προκύπτει πως η εξοικείωση των μαθητών με τους ανωτέρω όρους στις τάξεις του Δημοτικού, πραγματοποιείται κατά τις δύο τελευταίες τάξεις μέσω του μαθήματος των Φυσικών. Στις υπόλοιπες τάξεις, η ανάπτυξη της παιδείας για την ενέργεια άπτεται στις πρωτοβουλίες του εκπαιδευτικού κατά τη διάρκεια της «Ευέλικτης Ζώνης Διαθεματικών και Δημιουργικών Δραστηριοτήτων» και σε επιμέρους αυτοτελείς δράσεις. Δεδομένων αυτών, δεν θα μπορούσε κανείς να χαρακτηρίσει πλήρη και ολιστική την προσέγγιση των καίριων ενεργειακών θεμάτων από τα ισχύοντα διδακτικά εργαλεία. Ως εκ τούτου, η ενσωμάτωση στην εκπαιδευτική διαδικασία νέων δραστηριοτήτων προσέγγισης του ενεργειακού ζητήματος καθίσταται αναγκαία στην προσπάθεια της έγκαιρης εξοικείωσης των μαθητών με αυτό. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται η ενσωμάτωση στο αναλυτικό πρόγραμμα, κατά τις ώρες των μαθημάτων των Φυσικών, της Ευέλικτης Ζώνης και της Μελέτης Περιβάλλοντος, ενός εγχειριδίου με περιεχόμενο προσανατολισμένο σε δράσεις και πειράματα που γεφυρώνουν το κενό μεταξύ ενεργειακής πραγματικότητας και εκπαίδευσης. Το περιεχόμενο των εισηγήσεων προϋποθέτει την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών σε πρωτότυπες βιωματικές δράσεις, ενώ προτείνεται να είναι οργανωμένο σύμφωνα με τις γνωστικές ικανότητες των μαθητών ανά τάξη και να χαρακτηρίζεται από προσαρμοστικότητα στις εκάστοτε συνθήκες διδασκαλίας (ολιγοθέσια ή πολυθέσια σχολεία). Συμπερασματικά, η εκπαιδευτική κοινότητα, λόγω του ότι αποτελεί ζωτικό και αναπόσπαστο τμήμα του κοινωνικοπολιτικού κόσμου, οφείλει να στοχεύει στην ενσωμάτωση νέων πρακτικών διδασκαλίας εμπνεόμενων από τα παγκόσμια γεγονότα και το αντίκτυπό τους στην ενεργειακή ασφάλεια (π.χ , πόλεμος) την ενεργητικότητα και τη ζωντάνια του μαθητικού πληθυσμού και τις δυνατότητες της τεχνολογίας και της ενημέρωσης,

Λέξεις-κλειδιά: ενεργειακή κρίση, ΑΠΕ, ενεργειακή ασφάλεια, αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, εγχειρίδιο

Ο εγγραμματισμός των μαθητών λυκείου σχετικά με έννοιες της σύγχρονης φυσικής

Γεωργία Βακάρου
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια
vakaroug@gmail.com
Κωνσταντίνος Θ. Κώτσης
Καθηγητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ
kkotsis@uoi.gr

Αναμφίβολα, ένας εκ των κύριων στόχων της Διδασκαλίας των Φυσικών Επιστημών είναι η διαμόρφωση επιστημονικά ενημερωμένων πολιτών, οι οποίοι παρακολουθούν και κρίνουν τις επιστημονικές εξελίξεις. Ωστόσο, από τη διδασκαλία του μαθήματος της Φυσικής – τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς – εκλείπουν οι έννοιες της Σύγχρονης Φυσικής, διότι θεωρείται ότι ενέχουν μεγάλο βαθμό δυσκολίας. Οι επιστημονικές έρευνες που αφορούν στις αντιλήψεις των μαθητών σχετικά με έννοιες της Σύγχρονης Φυσικής, είναι σπάνιες. Η παρούσα έρευνα εξετάζει τον επιστημονικό εγγραμματισμό των μαθητών Λυκείου απέναντι στη Θεωρία της Σχετικότητας του Einstein και πιο συγκεκριμένα στην έννοια της βαρύτητας και του χωροχρόνου. Στην έρευνα συμμετείχαν 116 μαθητές της Β' (δευτέρας) τάξης Γενικού Λυκείου (16-17 χρονών) στα πλαίσια του μαθήματος «Φυσική Γενικής Παιδείας». Οι συμμετέχοντες προέρχονταν από σχολεία του νομού Ιωαννίνων. Οι μαθητές απάντησαν σε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο που αποτελούνταν από ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, ενώ τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι κυρίως ποσοτικά. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι οι αντιλήψεις των μαθητών

περιορίζονται στην Κλασική Φυσική ενώ, ταυτόχρονα, ένα αξιοσημείωτο ποσοστό δεν είναι σε θέση να απαντήσει επιστημολογικά.

Λέξεις-κλειδιά: Σύγχρονη Φυσική, Επιστημονικός εγγραμματισμός, Βαρύτητα, Einstein

Διερευνώντας τις αρχικές αντιλήψεις παιδιών προσχολικής ηλικίας για τα ορυκτά και τα πετρώματα

Αικατερίνη Παρίση

Εκπαιδευτικός ΠΕ04.05 & ΠΕ60, Υποψήφια Διδάκτωρ, ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών
up1062954@upatras.gr

Ειρήνη Σκοπελίτη

Επίκουρη Καθηγήτρια, ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών
eskopel@upatras.gr

Προηγούμενες έρευνες στη Γνωστική Αναπτυξιακή Ψυχολογία έχουν δείξει ότι οι εννοιολογικές αναπαραστάσεις των μαθητών ξεκινούν στηριζόμενες σε αντιληπτικά χαρακτηριστικά ομοιότητας. Καθώς οι μαθητές αποκτούν αισθητηριακές εμπειρίες και εμπλουτίζουν τη σχετική γνώση του περιεχομένου διαμορφώνουν διαισθητικές θεωρίες εξειδικευμένες ανά επιστημονικό πεδίο, οπότε και οι εννοιολογικές αναπαραστάσεις τους είναι θεωρητικά-βασιζόμενες. Συνακόλουθα, οι θεωρητικά-βασιζόμενες εννοιολογικές αναπαραστάσεις μπορούν να διευκολύνουν ή να εμποδίσουν τη μάθηση των επιστημονικών θεωριών που πολλές φορές δυσκολεύουν τους μαθητές. Υπάρχει σημαντικός αριθμός παραδειγμάτων από το χώρο της Φυσικής και των Μαθηματικών που υποστηρίζουν αυτές τις παρατηρήσεις. Το ερώτημα της παρούσας εργασίας είναι αν ανάλογα ευρήματα μπορούν να προκύψουν στις εννοιολογικές αναπαραστάσεις μαθητών προσχολικής ηλικίας στο πεδίο της Γεωλογίας, ή αν οι γεωλογικές έννοιες εμπερικλείουν αντιδιαισθητικές πληροφορίες που δεν μπορούν να γίνουν αντιληπτές από τους νεαρούς μαθητές και άρα οι εννοιολογικές αναπαραστάσεις τους στηρίζονται αποκλειστικά σε αρχές ομοιότητας. Τα παιδιά έρχονται σε επαφή με ορυκτά και πετρώματα από νωρίς στην καθημερινή τους ζωή, οπότε είναι πιθανό να διαθέτουν διαισθητικές αντιλήψεις σχετικές με αυτά. Ερευνητικά, όμως, προκύπτει ότι οι μαθητές προσχολικής ηλικίας αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη διάκριση της σύστασης των πετρωμάτων καθώς δεν αντιλαμβάνονται την ύπαρξη των ορυκτών μέσα στο πέτρωμα. Στην έρευνά μας υποθέσαμε ότι οι αρχικές εννοιολογικές αναπαραστάσεις των μαθητών για ορυκτά και πετρώματα θα βασίζονται αποκλειστικά σε κριτήρια εξωτερικής ομοιότητας (όπως σχήμα, μέγεθος, χρώμα), όπως θα αποτυπωθούν στις κατηγοριοποιήσεις τους. Στη συνέχεια, αφού λάβουν σχετική γνώση του περιεχομένου μέσω μίας σύντομης διδακτικής παρέμβασης θα χρησιμοποιήσουν γεωλογικά κριτήρια, τα οποία θα αποτυπωθούν και πάλι στις κατηγοριοποιήσεις τους. Η έρευνα χωρίστηκε σε τέσσερα στάδια, μέσω της διαδικασίας της ατομικής συνέντευξης. Στο πρώτο, δόθηκε ένα έργο κατηγοριοποίησης και έγινε ανίχνευση των αρχικών εννοιολογικών αναπαραστάσεων των μαθητών σχετικά με ορυκτά και πετρώματα. Στο δεύτερο στάδιο διαβάστηκε ένα πληροφοριακό κείμενο το οποίο εξηγούσε το χαρακτηριστικό της κρυσταλλικότητας σε ορυκτά και πετρώματα. Στο στάδιο του μεταελέγχου δόθηκε το έργο κατηγοριοποίησης και διερευνήσαμε αν άλλαξε η εννοιολογική αναπαράσταση των εννοιών κι αν οι μαθητές χρησιμοποιούσαν πλέον κριτήρια γεωλογικά για την κατηγοριοποίησή τους. Στο τελευταίο στάδιο πραγματοποιήσαμε έναν καθυστερημένο μεταέλεγχο για να δούμε αν η όποια αλλαγή του μεταελέγχου παρέμεινε. Το δείγμα αποτέλεσαν 19 παιδιά προσχολικής ηλικίας από δύο δημόσια νηπιαγωγεία της Πάτρας. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων φάνηκε ότι τα παιδιά πριν τη διδακτική παρέμβαση χρησιμοποιούσαν ως κριτήριο κατηγοριοποίησης την εξωτερική ομοιότητα, ενώ στον μεταέλεγχο άλλαξε και χρησιμοποιούσαν γεωλογικά κριτήρια, όπως την κρυσταλλικότητα. Στον καθυστερημένο μεταέλεγχο αρκετά παιδιά εξακολουθούσαν να

βασίζουν τις εννοιολογικές τους αναπαραστάσεις σε γεωλογικά κριτήρια. Από την παρούσα έρευνα φάνηκε ότι με την κατάλληλη διδακτική παρέμβαση οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν τις επιστημονικές πληροφορίες της Γεωλογίας και να τις χρησιμοποιήσουν για τη δημιουργία αντίστοιχων εννοιολογικών αναπαραστάσεων. Ωστόσο, στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης για παιδιά προσχολικής ηλικίας φαίνεται ότι δε δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στη διδασκαλία εννοιών Γεωλογίας όσο σε άλλους κλάδους των Φυσικών επιστημών. Θα ήταν λοιπόν σκόπιμο να διερευνηθούν οι ιδέες των παιδιών προσχολικής ηλικίας στη Γεωλογία και ειδικότερα οι αντιλήψεις τους για τα ορυκτά και τα πετρώματα καθώς τα συναντούν συνέχεια στην καθημερινή τους ζωή είτε σε φυσική είτε σε επεξεργασμένη μορφή.

Λέξεις-κλειδιά: ορυκτά, πετρώματα, αρχικές ιδέες, παιδιά προσχολικής ηλικίας

Η μορφολογική προσέγγιση του παραμυθιού

Αλεξάνδρα Φώτη

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΠΙ

el09060@uoi.gr

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται εν γένει το παραμύθι, όπως την ιστορία, την καταγωγή, την γένεση και την εξέλιξη του, με βάση διάφορες επιστημονικές θεωρίες και έγκυρες διατυπώσεις. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην μορφολογική προσέγγιση του παραμυθιού και, ειδικότερα, αναλύεται η θεωρία που ανέπτυξε ο Βλαντιμίρ Προπ, αναφορικά με τις τριανταμία λειτουργίες του. Η εν λόγω θεωρία εφαρμόζεται στα τέσσερα παραμύθια των Αδελφών Γκριμ και του Σαρλ Περό, που είναι τα εξής: Η Σταχτοπούτα, η Ωραία κοιμωμένη, η Κοκκινοσκουφίτσα και ο Δαχτυλάκης. Συγκεκριμένα, αρχικά, γίνεται σχολιασμός των διαφορετικών παραλλαγών των παραμυθιών και, στη συνέχεια, εντοπίζονται και σχολιάζονται οι λειτουργίες του Προπ σε καθεμία από αυτές. Τέλος, στο δημιουργικό μέρος της εργασίας, παρατίθεται ένα πρωτότυπο παραμύθι, το οποίο σχεδιάστηκε αποκλειστικά στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας. Στο συγκεκριμένο παραμύθι, εφαρμόζεται η εξεταζόμενη προσέγγιση, δηλαδή επιχειρείται ο εντοπισμός των λειτουργιών του Προπ και ακολουθεί η τεκμηρίωση της θεωρητικής βάσης. Καταληκτικά, ο στόχος της εργασίας είναι η ανάδειξη, αφενός μεν της θεωρίας της μορφολογικής προσέγγισης ως ένα μέσο-αρωγός για την πλήρη και εις βάθος κατανόηση του παραμυθιού και αφετέρου, της παιδαγωγικής αξίας και της χρησιμότητας του παραμυθιού στην παιδική ηλικία.

Λέξεις-κλειδιά: Προπ, μορφολογία παραμυθιού, Γκριμ, Περό

Έρευνα-δράση και διδακτική της Ιστορίας: εφαρμογή σε εκπαιδευτικούς

Θωμάς Θεοχάρης

Δάσκαλος

thomtheo@sch.gr

Η συμπόρευση της διδασκαλίας και της έρευνας, παρότι δεν είναι πρόσφατο ως ζήτημα, αποτελεί σήμερα κεντρικό στοιχείο της φυσιογνωμίας του εκπαιδευτικού. Η δυνατότητα αναστοχασμού των διδασκόντων στις πρακτικές που υιοθετούν και η επακόλουθη συμπερίληψη των παρατηρήσεών τους στις θεωρίες που οι ίδιοι ακολουθούν προσφέρει ένα διαφορετικό τρόπο αντιμετώπισης της σχέσης θεωρίας και πράξης. Πυρήνας μίας τέτοιας προσέγγισης είναι ο εκδημοκρατισμός των ενεργειών που συντελούνται στην εκπαιδευτική πραγματικότητα. Στο επίκεντρο βρίσκονται οι δυνατότητες επίλυσης προβληματικών καταστάσεων και η ανάπτυξη κοινοτήτων μάθησης μεταξύ των

διδασκόντων, ώστε συλλογικά, μεθοδικά και εμπειριστατωμένα να οδηγηθούν στη βέλτιστη λύση. Στην παρούσα εισήγηση θα γίνει αναφορά σε ένα παράδειγμα εφαρμογής μίας έρευνας-δράσης σε ομάδα 5 εκπαιδευτικών διαφορετικών σχολικών μονάδων στην περιοχή της Κέρκυρας. Σκοπός τους ήταν η δόμηση μίας διδακτικής πρότασης στο μάθημα της Ιστορίας που να έχει ως αφετηρία τον τοπικό πολιτισμό, με την υλοποίησή της να ενστερνίζεται τις θέσεις του ιστορικού γραμματισμού. Οι ίδιοι αξιολογούν τη συμμετοχής τους σε μία πρωτόγνωρη, γι' αυτούς, διαδικασία, κρίνοντάς τη ως βοηθητική και εποικοδομητική. Επιπλέον, αξιοποιούνται στοιχεία από τους κύκλους συναντήσεων των συμμετεχόντων, από τα οποία προκύπτει η συλλογική τους δράση και η εξελικτική τους πορεία. Σχολιάζονται κεντρικά θέματα για το ερευνητικό αυτό είδος, όπως η αλλαγή, η γενίκευση, η συνεργασία και ο αναστοχασμός, ενώ δεν απουσιάζουν αντίστοιχες αναφορές σε προβλήματα κατά την εφαρμογή. Από τα συμπεράσματα φαίνεται πως η έρευνα-δράση λειτούργησε θετικά για τους εκπαιδευτικούς και κατ' επέκταση για την εκπαιδευτική διαδικασία στην προσπάθεια ουσιαστικής προσέγγισης του παρελθόντος με όρους ιστορικής κριτικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης.

Λέξεις-κλειδιά: Έρευνα-δράση, Διδακτική της Ιστορίας, Διδασκαλία της Ιστορίας, εκπαιδευτικοί, απόψεις

Η διδασκαλία της Φιλοσοφίας: από το φιλοσοφικό πρόβλημα στην εκπαιδευτική πρόκληση

Δημοσθένης Πανταζόπουλος

Α. Δικηγόρος, Φιλολόγος, MA, LLM, μεταπτυχικός φοιτητής

pantazw@gmail.com

Αναστάσιος Ασάρβελης

Φιλολόγος, MA, μεταπτυχικός φοιτητής

tassos12@hotmail.com

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να αναδειχθεί η διαχρονική προβληματική που αναπτύσσεται γύρω από τη διδασκαλία της φιλοσοφίας. Δεδομένου ότι η διδασκαλία της φιλοσοφίας αποτελεί ένα φιλοσοφικό πρόβλημα καθεαυτό, επιχειρείται μια ιστορική όσο και βιβλιογραφική επισκόπηση του ζητήματος. Στο πρώτο μέρος της έρευνας, αρθρώνεται μια ιστορική περιπτωσιολογική προσέγγιση της φιλοσοφικής διδασκαλίας, όπου η φιλοσοφία διαμορφώνει το ίδιο το νόημα της διδασκαλίας, από την αρχαιότητα μέχρι τους νεότερους χρόνους. Στο δεύτερο μέρος, γίνεται αναφορά στο μάθημα της φιλοσοφίας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, με στόχο όχι την παρουσίαση κάποιας πρωτότυπης διδακτικής πρότασης, αλλά τον εντοπισμό εκείνων των αγκυλώσεων που την καθιστούν δυσχερή.

Η επίδραση της μουσικής ακρόασης και της μουσικής εκπαίδευσης στις γνωστικές λειτουργίες εκτελεστικού ελέγχου παιδιών προσχολικής ηλικίας

Σοφία Δουκλιά

Υποψήφια Διδάκτωρ, ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών

pn5458@upnet.gr

Η μουσική αποτελεί μία μορφή έκφρασης που ερευνητικά σχετίζεται συχνά με την γνωστική ανάπτυξη του ανθρώπου. Οι απόψεις που κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί, δίστανται. Ενώ υπάρχουν ερευνητικά δεδομένα που υποστηρίζουν ότι η επί χρόνια παροχή μουσικής εκπαίδευσης παρουσιάζει εξαιρετικές επιδράσεις στις γνωστικές

λειτουργίες του ανθρώπου, ιδιαιτέρως όταν ξεκινάει από την πρώτη παιδική ηλικία, ταυτοχρόνως άλλοι ερευνητές διατηρούν επιφυλάξεις για την επίδραση αυτή. Επιπλέον, υποστηρίζεται από ερευνητές ότι η μουσική ακρόαση –και ειδικότερα της μουσικής του Μότσαρτ- μπορεί να έχει θεραπευτικά αποτελέσματα σε ανθρώπους με διαταραχές αλλά και να επηρεάσει θετικά τις γνωστικές λειτουργίες του ανθρώπου. Ωστόσο στον αντίποδα αυτής της θέσης υποστηρίζεται πως δεν υπάρχουν ακόμα αξιόπιστα ερευνητικά δεδομένα που να αποδεικνύουν το κατά πόσο η μουσική του Mozart ευθύνεται για τις ευεργετικές επιδράσεις που της αποδίδουν. Με βάση την ερευνητική δουλειά στο πεδίο προκύπτει το ερώτημα αν υπάρχει κάποια επίδραση της μουσικής ακρόασης (και συγκεκριμένα της Σονάτας Κ.448 του Μότσαρτ) στις γνωστικές λειτουργίες εκτελεστικού ελέγχου που σχετίζονται με τη μάθηση. όπως αυτές της εργαζόμενης μνήμης, και της αναστολής, και αν αυτή η επίδραση ενδεχομένως είναι πιο ξεκάθαρα εμφανής στην περίπτωση που οι συμμετέχοντες έχουν λάβει κάποιο είδος μουσικής εκπαίδευσης που στηρίζεται στη χρήση διαφορετικού είδους παρτιτούρας (τυπική και γραφική). Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της επίδρασης της μουσικής ακρόασης και της μουσικής εκπαίδευσης, καθώς και της αλληλεπίδρασης των δύο αυτών παραγόντων, στις γνωστικές εκτελεστικές λειτουργίες της εργαζόμενης μνήμης και της αναστολής παιδιών προσχολικής ηλικίας. Για την εξυπηρέτηση αυτού του στόχου, χρησιμοποιήθηκαν (α) ένα ανοικτού τύπου ερωτηματολόγιο που διερευνούσε τις μουσικές εμπειρίες των παιδιών και (β) έργα εκτελεστικών λειτουργιών για την εργαζόμενη μνήμη και την αναστολή. Τα εργαλεία χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο ατομικών συνεντεύξεων. Στην έρευνα συμμετείχαν 89 παιδιά προσχολικής ηλικίας, τα οποία τοποθετήθηκαν τυχαία σε τρεις ομάδες. Η ομάδα ελέγχου δεν έλαβε μουσική εκπαίδευση, η πειραματική ομάδα Ι έλαβε μουσική εκπαίδευση με τη χρήση της τυπικής παρτιτούρας και η πειραματική ομάδα ΙΙ έλαβε μουσική εκπαίδευση με τη χρήση γραφικής παρτιτούρας, η οποία συνηθίζεται στο πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης. Η μουσική εκπαίδευση των πειραματικών ομάδων διήρκεσε 4 εβδομάδες. Η έρευνα περιλάμβανε τρεις διαφορετικές φάσεις. Στην πρώτη οι μαθητές απαντούσαν στο ερωτηματολόγιο και στα έργα εκτελεστικών λειτουργιών. Η δεύτερη φάση ήταν αυτή της μουσικής εκπαίδευσης. Στην τρίτη φάση έτρεξαν και πάλι τα έργα εκτελεστικών λειτουργιών. Τα παιδιά και των τριών ομάδων κατά τη συμμετοχή τους στα έργα εκτελεστικών λειτουργιών, χωρίστηκαν τυχαία σε δύο ομάδες και είτε άκουγαν τη Σονάτα Κ.448 είτε όχι. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η μουσική ακρόαση και η μουσική εκπαίδευση ως μεμονωμένοι παράγοντες δεν επηρέασαν τις επιδόσεις των μαθητών στα έργα εκτελεστικών λειτουργιών. Υπήρξε όμως αλληλεπίδραση ανάμεσα στην μουσική ακρόαση και τη μουσική εκπαίδευση και μάλιστα η αλληλεπίδραση αυτή ήταν πιο ισχυρή όταν το μουσικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που είχαν λάβει οι μαθητές ήταν αυτό που στηριζόταν στη χρήση της τυπικής παρτιτούρας. Τα ευρήματα αυτά είναι σε συμφωνία με την υπόθεση ότι η παροχή μουσικής εκπαίδευσης μπορεί να επηρεάσει τις γνωστικές λειτουργίες ιδιαιτέρως όταν εισάγει τα παιδιά από την πρώτη παιδική ηλικία στην εκμάθηση του μουσικού συμβολικού συστήματος.

Λέξεις-κλειδιά: μουσική εκπαίδευση, μουσική ακρόαση, εκτελεστικές λειτουργίες, Mozart Effect

Ελληνικός παραδοσιακός χορός και κοινότητες πρακτικής: η περίπτωση του σεμιναρίου στην λίμνη Πλαστήρα

Αλεξάνδρα Αποστολάκη
Υποψήφια Διδάκτορας, ΠΤΔΕ, ΠΙ

Βασικός σκοπός της εθνογραφικής έρευνας, η οποία ξεκίνησε το 2022 και συνεχίζεται, είναι η ανάδειξη της σχέσης του Ελληνικού Παραδοσιακού χορού (ΕΠΧ) με την έννοια της κοινότητας σήμερα, κυρίως με αυτήν των κοινοτήτων πρακτικής. Συγκεκριμένα, θα εστιάσει σε ένα νεωτερικό φαινόμενο, αυτό των σεμιναρίων εκμάθησης ελληνικών χορών και ειδικότερα σε αυτό που διοργανώνεται σε ετήσια βάση στην Καρδίτσα (περιοχή λίμνης Πλαστήρα) από το 2011. Οι χορευτικές πρακτικές στην μεταμοντέρνα συνθήκη έχουν μοιραία μετασχηματιστεί, κάνοντας την εμφάνισή του και ο όρος «χοροτοπία» (Papakostas, 2016 & Appadurai 1996) αναπαράγονται σε πιο αφηρημένες και υβριδικές συνθήκες καθώς και λαμβάνουν χώρα σε μη περιορισμένους γεωγραφικά τόπους (Auge 1995). Έτσι, ο χορός διαμορφώνεται μέσα από τη διαλεκτική με την πολιτική οικονομία του ΕΠΧ και τελικά προσφέρεται σε ετερόκλητο κοινό και πελάτες (Έλληνες και μη) ως αναψυχή και ως μία «εξωτική εμπειρία» (Papakostas, 2016). Η λίμνη Πλαστήρα όπου διεξάγεται το σεμινάριο είναι ένας τόπος τουριστικού ενδιαφέροντος. Ωστόσο, οι χοροί που διδάσκονται δεν αφορούν το τοπικό χορευτικό ρεπερτόριο. Κυρίως, διδάσκονται και 'καταναλώνονται' χοροί που παρουσιάζουν υψηλό ενδιαφέρον από όλη την Ελλάδα. Παρομοίως, το κοινό και οι συμμετέχοντες του σεμιναρίου προέρχονται από διαφορετικούς τόπους και έχουν ετερόκλητες πολιτισμικές αναφορές. Ωστόσο, μια κύρια δράση του σεμιναρίου εκκινεί από την ίδια την φυσιογνωμία του ΕΠΧ, ο οποίος είχε/έχει ως βασικά χαρακτηριστικά του τη συλλογικότητα, την ενεργή συμμετοχή και την συμπερίληψη. Πρόκειται για τα βραδινά γλέντια με ζωντανή μουσική, τα οποία αποτελούν βασικό μέρος, πέρα από τη διδασκαλία, και κριτήριο της εμπορικής και κοινωνικής επιτυχίας του σεμιναρίου. Στο πλαίσιο αυτό, η χορευτική μάθηση συνοψίζεται ως κοινωνική συμμετοχή και πρακτική, ως εμπειρία που αποδίδει νόημα, ως ανήκειν σε μία κοινότητα και ως ταυτότητα (Lave 2008). Η απόκτηση της γνώσης στις Κοινότητες Πρακτικής του Wenger & Lave γίνεται με τη μαθητεία, όπου νέα μέλη έχουν πρόσβαση στα υπάρχοντα μέλη και μαθαίνουν παρακολουθώντας τον τρόπο που εκείνοι εργάζονται. Η ανάλυση που προτείνουν οι Lave & Wenger (1991) αναφέρεται σε ομάδες που δρουν στον ίδιο χώρο, χωρίς να περιορίζονται από τα τυπικά γεωγραφικά όρια. Με τον όρο 'κοινότητα' δηλώνεται η προσωπική βάση πάνω στην οποία διαμορφώνονται οι σχέσεις. Ακολούθως, ο όρος 'πρακτική' σχετίζεται με την δυναμική διαδικασία μέσα από την οποία τα άτομα κατακτούν την γνώση αλληλεπιδρώντας με άλλα άτομα που εφαρμόζουν παρόμοιες εργασίες (Lesser & Prusak 1999). Η μάθηση, η επικοινωνία, η συμμετοχή, η κοινότητα, η πρακτική, το βίωμα, ο δυναμισμός, η δημιουργία νέας γνώσης, και η αλληλεπίδραση αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά των κοινοτήτων πρακτικής. Στην περίπτωση μας δηλαδή μπορούμε να μιλήσουμε για μια χορευτική κοινότητα πρακτικής (Caledario & Henley 2023), αφού οι συμμετέχοντες στο σεμινάριο, εκτός από την αγάπη τους για τον χορό, μοιράζονται ένα κοινό ρεπερτόριο πρακτικής και πόρων μέσα από κώδικες, βιώματα, ιστορίες, εργαλεία, τεχνικές αντιμετώπισης δυσκολιών, το οποίο είναι ανοιχτό σε ανανοημοτοδότηση (Wenger, 2006). Άρα, έχουμε την ανάδειξη ενός διττού, και φαινομενικά αντιφατικού ρόλου του χορού στο σήμερα (nowness): ως εμπόρευμα και ως «δώρο» (Foster 2019). Ένα εμπορεύσιμο, αλλά συνάμα «κοινό» αγαθό, το οποίο θα μπορούσε στη σημερινή εποχή να συνεισφέρει σε μια δημιουργική ενσωμάτωση του ατομικού στο συλλογικό.

Λέξεις-κλειδιά: κοινότητες πρακτικής, μάθηση, ελληνικός παραδοσιακός χορός, χοροτοπία, κοινωνική συμμετοχή

Εκπαιδευτική βιογραφία και Εσπερινή Εκπαίδευση: το εθνογραφικό παράδειγμα της Γιώτας Βέη

Μαρία Βε

Φιλολόγος Μ.Εδ, Μουσικός (Μουσικό Σχολείο Λαμίας), Υποψήφια Διδάκτορας, ΠΤΔΕ, ΠΙ

Η έρευνα εστιάζεται σε ένα πρόσωπο και συγκεκριμένα στην καλλιτέχνη Γιώτα Βέη, καταξιωμένη ερμηνεύτρια του δημοτικού τραγουδιού και πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της συγγραφής διδακτορικής διατριβής η οποία είναι σε εξέλιξη. Για τις ανάγκες της έρευνας επιλέχθηκε η αφηγηματική – βιογραφική ερευνητική μεθοδολογία, με σκοπό να διερευνηθούν σε βάθος οι παραδοχές, οι αντιλήψεις και οι στάσεις της πληροφόρητριας μέσω βιογραφικών συνεντεύξεων, με την εμπλοκή του υποκειμένου σε διαδικασία κριτικού στοχασμού. Στόχος της έρευνας ήταν να αναδειχθούν τα στοιχεία αυτά που συγκροτούν το μαθησιακό πλαίσιο αναφοράς της πληροφόρητριας και η ανάγκη αυτοπροσδιορισμού και συγκρότησης της ταυτότητάς της η οποία αναπλαισιώνεται και δομείται με την απόφασή της σε μεγαλύτερη ηλικία να επαναπροσδιορίσει τη σχέση της με την εκπαίδευση. Μια αποτελεσματική μέθοδος για την ανίχνευση τέτοιου είδους αποπροσανατολιστικών βιωμάτων είναι η εφαρμογή βιογραφικών ερευνητικών προσεγγίσεων και ειδικότερα η εκπαιδευτική βιογραφία. Μέσω της συγκεκριμένης βιογραφικής αφήγησης, της εκπαιδευτικής βιογραφίας επιδιώχθηκε να ανιχνευθούν οι πεποιθήσεις της ερμηνεύτριας σχετικά με τη συμμετοχή της σε εκπαιδευτικές διαδικασίες. Επίσης, επιδιώχθηκε να αναδυθούν οι εμπειρίες εκείνες που την οδήγησαν στη διαμόρφωση αυτών των πεποιθήσεων, δηλαδή τα αποπροσανατολιστικά βιώματα τα οποία ήταν ικανά να εγείρουν νέες θεωρήσεις στη σκέψη και στη δράση της σχετικές με την εκπαίδευση και κατά συνέπεια τη μάθηση. Τέλος, διερευνήθηκε κατά πόσο η επιλογή φοίτησης στην Εσπερινή Εκπαίδευση λειτούργησε επανορθωτικά στην ατομική ολοκλήρωση, κοινωνική και επαγγελματική εξέλιξη της ερμηνεύτριας, η οποία αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το σχολείο στο παρελθόν και κατά πόσο η επιλογή αυτή πέτυχε τους στόχους της ενήλικης μάθησης, με μετασχηματίζουσα προοπτική. Μέσα από τις αφηγήσεις της ερμηνεύτριας διερευνήθηκε εάν η ίδια κατάφερε να προβεί σε διάφορα στάδια μετασχηματισμού της οπτικής, προβαίνοντας σε κριτική αξιολόγηση των παραδοχών της, να διαμορφώσει νέους ρόλους, να δοκιμάσει νέες προοπτικές δράσης, να οδηγηθεί σε ουσιώδεις νοηματοδοτήσεις της πραγματικότητάς της επιτυγχάνοντας, παράλληλα, να δομήσει την ικανότητα αυτοπεποίθησης, αυτόβουλης σκέψης και αυτόνομης δράσης. Όλα τα παραπάνω εξετάσθηκαν υπό το πλαίσιο της θεωρίας μετασχηματισμού του Mezirow.

Λέξεις-κλειδιά: Εκπαιδευτική βιογραφία, αφηγήσεις ζωής, αποπροσανατολιστικά βιώματα, Εσπερινή εκπαίδευση ενηλίκων, θεωρία μετασχηματισμού

Από τον Όλυμπο στη χώρα των Δάκων: μυθολογία και λαογραφία της Ελλάδας και της Ρουμανίας

Θεοχάρης Τσάγκας

Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, ΠΤΔΕ, ΠΙ

tsagasharris@gmail.com

Αντιγόνη-Τσέσικα Γιαννακού

Φιλολόγος ΕΑΕ

antigonhgiannakouth@gmail.com

Ναούμ Κουτσώνας

Προπτυχιακός Φοιτητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ,

makis1koutson@gmail.com

Η εργασία αυτή αποσκοπεί στη σύγκριση της μυθολογίας και της λαογραφίας της Ελλάδας και της Ρουμανίας, εστιάζοντας στους θεούς και τις θεές, τις ιστορίες και τους θρύλους, καθώς και στην πολιτιστική σημασία της λαογραφίας κάθε πολιτισμού. Το έργο διερευνά τις ομοιότητες και τις διαφορές στα θέματα και τα μοτίβα της λαογραφίας, καθώς και το πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο προέκυψαν. Συγκρίνοντας και

αντιπαραβάλλοντας τη μυθολογία και τη λαογραφία της Ελλάδας και της Ρουμανίας, το έργο αυτό στοχεύει να αποκτήσει εικόνα της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης και των τρόπων με τους οποίους οι διάφοροι πολιτισμοί εκφράζουν τις αξίες και τις πεποιθήσεις τους μέσω ιστοριών και θρύλων.

Λέξεις-κλειδιά: μυθολογία, λαογραφία, Ελλάδα, Ρουμανία, πολιτιστική κληρονομιά

Ψηφιακός μετασχηματισμός στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: διερεύνηση των ψηφιακών δεξιοτήτων των φοιτητών

Ιωάννα Δράτσιου

Υποψ. Διδάκτορας Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

idratsiou@gmail.com

Οι ψηφιακές τεχνολογίες κατά την τελευταία δεκαετία αλλάζουν τον κόσμο με απίστευτη ταχύτητα και αναδιαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο ζουν, εργάζονται και εκπαιδεύονται οι άνθρωποι. Στο πλαίσιο αυτό, η ψηφιακή ικανότητα αναδεικνύεται ως μία από τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης και περιλαμβάνει τη σίγουρη, κριτική και υπεύθυνη χρήση και εμπλοκή με τις ψηφιακές τεχνολογίες για τη μάθηση, την εργασία και τη συμμετοχή στην κοινωνία. Το εκπαιδευτικό σύστημα αποτελεί ολόένα και περισσότερο μέρος του ψηφιακού μετασχηματισμού και τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα καλούνται να αναζητήσουν και να επιδείξουν κατάλληλους τρόπους για την ανταπόκριση στις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της κοινωνίας. Η ανανεωμένη ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση επικεντρώνεται στην πιο μακροπρόθεσμη ψηφιακή αλλαγή στην εκπαίδευση στηρίζοντας τη βιώσιμη και αποτελεσματική προσαρμογή των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών της ΕΕ στην ψηφιακή εποχή. Μάλιστα, η πρόσφατη κρίση δημόσιας υγείας της νόσου COVID-19 κατέστησε όντως ανάγκη την ανάγκη επιτάχυνσης της ενσωμάτωσης των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση αλλά και τη σημασία διασφάλισης υψηλότερων επιπέδων ψηφιακών δεξιοτήτων. Βέβαια, παρά την ικανοποιητική πρόοδο των τελευταίων ετών η Ελλάδα κατατάχθηκε 25η μεταξύ των 27 κρατών μελών της ΕΕ στην έκδοση του Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI) για το 2022 και 23η σύμφωνα με το Δείκτη Ψηφιακών Δεξιοτήτων. Υπό το πρίσμα αυτό, αναδεικνύεται η σημασία ανάπτυξης ενός οικοσυστήματος ψηφιακής εκπαίδευσης υψηλών επιδόσεων αλλά και η ανάγκη για έναν θεμελιώδη μετασχηματισμό της εκπαίδευσης με στόχο την ανάπτυξη ψηφιακής κουλτούρας και τη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων των νέων. Στην παρούσα διατριβή διερευνάται το επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των φοιτητών της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη μετά Covid-19 εποχή. Πιο συγκεκριμένα, βασικό ερώτημα προς μελέτη αποτελεί η διερεύνηση του επιπέδου των ψηφιακών τους δεξιοτήτων σε πέντε (5) θεματικούς άξονες: (1) Βασική χρήση πληροφοριών και δεδομένων, (2) Επικοινωνία και Συνεργασία, (3) Δημιουργία Ψηφιακού Περιεχομένου, (4) Ασφάλεια και (5) Επίλυση προβλημάτων. Παράλληλα, διερευνώνται οι απόψεις του διδακτικού προσωπικού σε θέματα που αφορούν στην ψηφιακή ετοιμότητα της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Ψηφιακών Ικανοτήτων, γνωστό και ως DigComp, θα παρέχει το πλαίσιο διερεύνησης και θα αξιοποιηθεί ως εργαλείο αξιολόγησης για τον εντοπισμό και την περιγραφή των βασικών τομέων των ψηφιακών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων. Θα χρησιμοποιηθεί ένας συνδυασμός ερευνητικών μεθόδων και εργαλείων, προκειμένου να εκτιμηθεί όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστα το δυναμικό του ψηφιακού μετασχηματισμού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και, κατά συνέπεια, θα χρησιμοποιηθεί η ποσοτική μέθοδος του ερωτηματολογίου και η ποιοτική μέθοδος της συνέντευξης. Τα αποτελέσματα της παρούσας διατριβής εκτιμάται ότι θα συμβάλλουν στην ανάδειξη σημαντικών πληροφοριών και τη συναγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων ως προς τις ψηφιακές δεξιότητες των φοιτητών της τριτοβάθμιας

εκπαίδευσης αλλά και των προβλημάτων και προκλήσεων που αντιμετωπίζουν. Στην έρευνα αυτή, επιπρόσθετα, γίνεται προσπάθεια ανίχνευσης της δυνατότητας της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να ενσωματώνει, βελτιστοποιεί και μετασχηματίζει τις ψηφιακές τεχνολογίες με στόχο την καινοτομία και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Η περαιτέρω ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας θα αναδείξει ενδεχομένως τις καινοτόμες πολιτικές, στρατηγικές και πρακτικές που χρειάζονται υποστήριξη με σκοπό τη μελλοντική λήψη αποφάσεων για τη διασφάλιση του ψηφιακού μετασχηματισμού στην εκπαίδευση και την περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: ψηφιακός μετασχηματισμός, ψηφιακές δεξιότητες, φοιτητές, τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Κοινωνιολογία

Μαθησιακή Δέσμευση και Κοινωνικές Ανισότητες την περίοδο της πανδημίας Covid- 19: ερευνητικές αναζητήσεις

Κωνσταντίνα Διαμάντη

Φιλόλογος, υποψήφια διδάκτωρ Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, ΠΙ

k.diamanti@uoi.gr

Η εμφάνιση της πανδημίας Covid- 19 στην πόλη Γουχάν της Κίνας το Νοέμβριο του 2019 και το μήνα Φεβρουάριο του 2020 στην Ελλάδα, επέφερε ανατροπές σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο κλονίζοντας το κοινωνικό «γίγνεσθαι», αναπόσπαστο κομμάτι του οποίου είναι και η Εκπαίδευση. Ο εγκλεισμός και η κοινωνική αποστασιοποίηση ανάγκασε τα Πανεπιστημιακά ιδρύματα να σταματήσουν τη δια ζώσης διδασκαλία και να επαναλειτουργήσουν ψηφιακά μέσω της ηλεκτρονικής- εξ αποστάσεως μάθησης. Για τους περισσότερους φοιτητές η πραγμάτωση αυτής της νέας μορφής μάθησης έλαβε χώρα στο οικογενειακό περιβάλλον. Η μαθησιακή δέσμευση των φοιτητών παρουσίασε διακυμάνσεις αναλόγως του πολιτισμικού, κοινωνικού, οικονομικού κεφαλαίου του φοιτητή/ της φοιτήτριας και των οικογενειών τους καθώς και των ατομικών χαρακτηριστικών του φοιτητή/ της φοιτήτριας, που δεσμεύτηκαν διαφορετικά απέναντι στη μαθησιακή διαδικασία. Η παρούσα ποσοτική έρευνα έχει ως στόχο να φωτίσει τις κοινωνικές ανισότητες των φοιτητών την περίοδο της πανδημίας Covid- 19 και το βαθμό της μαθησιακής τους δέσμευσης.

Λέξεις κλειδιά: Πανδημία Covid- 19, Μαθησιακή Δέσμευση, Πολιτισμικό Κεφάλαιο, Κοινωνικό Κεφάλαιο, Οικονομικό Κεφάλαιο, Εξ Αποστάσεως Μάθηση

Οι απόψεις των μαθητών/τριων για την Ευρώπη: το παράδειγμα του νομού Ιωαννίνων

Βασιλική Διαμάντη

ΠΕ70

vasiliki-92@hotmail.gr

Το σχολείο είναι ο θεσμός ο οποίος συμβάλει στην ένταξη των μαθητών στη σύγχρονη κοινωνία. Μέσω αυτού διαμορφώνονται η ταυτότητα, οι αξίες, οι αντιλήψεις και οι κανόνες μιας κοινωνίας. Στην παρούσα εργασία ερευνάται κυρίως η έκφραση της εθνικής και ευρωπαϊκής ταυτότητας των μαθητών της Ε' και ΣΤ' του δημοτικού σχολείου. Η εκπαίδευση είναι ένας σημαντικός παράγοντας που διαμορφώνει το κοινωνικοπολιτικό «γίγνεσθαι». Οι συνεχόμενες μεταβολές που συντελούνται σήμερα, όπως είναι η παγκοσμιοποίηση και η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, οδηγούν τις κοινωνίες σε μεταρρυθμίσεις της οργάνωσής τους και κατ' επέκταση των εκπαιδευτικών συστημάτων

τους. Ειδικότερα, είναι σημαντικό οι νέοι να έχουν επίγνωση της ταυτότητάς τους, καθώς κινούνται στο ευρωπαϊκό χώρο. Η έννοια της ευρωπαϊκής ιδέας και της ευρωπαϊκής ταυτότητας απασχολεί όλο και περισσότερο κατά τις τελευταίες δεκαετίες την εκπαιδευτική κοινότητα. Έχουν αξιοποιηθεί, μέσω των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών, στρατηγικές με στόχο την ενίσχυση τόσο της εθνικής όσο και της ευρωπαϊκής διάστασης. Συνεπώς, έχει ενδιαφέρον να διερευνηθούν οι απόψεις των μαθητών σχετικά με τη διαμόρφωση της εθνικής και ευρωπαϊκής ταυτότητας, στο πλαίσιο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Τα συμπεράσματα που προέκυψαν, μετά την ανάλυση του περιεχομένου, είναι ότι οι μαθητές έχουν αναπτύξει ως ένα βαθμό την ευρωπαϊκή ταυτότητα, ωστόσο αυτή χρειάζεται να ενισχυθεί ακόμα περισσότερο μέσα από συνεχή ενημέρωση και εκπαίδευση σχετικά με θέματα που αφορούν την Ευρώπη, τόσο στο σχολείο όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Λέξεις-κλειδιά: Ευρώπη, εκπαίδευση, σχολικά εγχειρίδια ΚΠΑ, ευρωπαϊκή ταυτότητα

Οι ταυτότητες φύλου και η ισότητα των φύλων στη Σουηδία: μια σύντομη ανασκόπηση

Αικατερίνη Πελέκη
Υποψήφια Διδάκτωρ, ΠΤΔΕ, ΠΙ
a.peleki@uoi.gr

Στην Κοινωνιολογία του Φύλου κρίνονται σημαντικοί οι ρόλοι των σχέσεων φύλου καθώς, οι ταυτότητες φύλου τοποθετούνται στο κέντρο της κοινωνικής διαμόρφωσης. Ο προσδιορισμός της ταυτότητας του φύλου διερευνάται στο πλαίσιο της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης και κατά τη διάρκεια της διαμορφωτικής περιόδου της εφηβείας. Ο αγώνας πολλών νέων με την ταυτότητά τους συνεπάγεται ερωτήματα σχετικά με την προσωπικότητα, τη σεξουαλικότητα και το φύλο. Η ταυτότητα του φύλου συνδέεται με συγκεκριμένες συμπεριφορές που συνήθως ανάγονται στο κοινωνικό φύλο και αναφέρεται στην εσωτερική αίσθηση του ατόμου ή στην κατανόηση του φύλου του. Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκαν ραγδαίες πολιτιστικές αλλαγές στη στάση απέναντι στα διαφορετικά φύλου άτομα και μια παράλληλη ώθηση για τη βελτίωση στην εκπαίδευση ως προς την ισότητα των φύλων. Είναι γνωστό ότι η Σουηδία κατατάσσεται πρώτη στην Ευρώπη στο ζήτημα της ισότητας των φύλων. Ωστόσο, θα ήταν πολύ χρήσιμο να γίνει κατανοητή η στάση της συγκεκριμένης χώρας αναφορικά με τη διαφορετικότητα του φύλου στην εφηβική ηλικία καθώς και οι προσεγγίσεις και πρακτικές που εφαρμόζει για την καλλιέργεια κλίματος ισότητας στην εκπαίδευση. Στη βιβλιογραφική αυτή ανασκόπηση παρουσιάζονται μελέτες, εργασίες, άρθρα, αναφορές και εκθέσεις σχετικά με το θέμα. Η κριτική ανάλυση των ευρημάτων αναδεικνύουν την ισχύουσα πραγματικότητα προκαλώντας προβληματισμούς αναφορικά με πιθανούς συσχετισμούς με την ελληνική πραγματικότητα. Τα ευρήματα της μελέτης τεκμηριώνουν την προοδευτική στάση της Σουηδίας αναφορικά με την προσέγγιση των έμφυλων ταυτοτήτων και επιβεβαιώνουν την αναγκαιότητα για περαιτέρω διερεύνηση του ζητήματος στην ευρωπαϊκή ήπειρο και στην Ελλάδα ως προς τη στάση του σχολείου στις διαφορετικές ταυτότητες των νέων.

Λέξεις-κλειδιά: Ταυτότητα Φύλου, ισότητα φύλων, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Σουηδία, Κοινωνιολογία του Φύλου

Ο φεμινιστικός λόγος στις πολιτικές ομιλίες: ανάλυση τεσσάρων πολιτικών λόγων

Θεοχάρης Τσάγκας
Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, ΠΤΔΕ, ΠΙ

tsagasharris@gmail.com

Χρυσάνθη Κουτσιούκη

Εκπαιδευτικός Π.Ε. 70

koutsiouki.ch@gmail.com

Αντιγόνη-Τσέσικα Γιαννακού

Φιλολόγος ΕΑΕ

antigonhgiannakouth@gmail.com

Ναούμ Κουτσώνας

Προπτυχιακός Φοιτητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ

makis1koutson@gmail.com

Στο πλαίσιο των φεμινιστικών σπουδών εξετάζεται και ο λόγος ως επέκταση του φεμινισμού σε θεωρητικό, λογοτεχνικό ή φιλοσοφικό επίπεδο. Ο φεμινιστικός λόγος συχνά εστιάζει στη φύση και την ανάλυση της ανισότητας των φύλων. Ο πολιτικός λόγος συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση απόψεων, στάσεων και συμπεριφορών στην δημόσια και ιδιωτική σφαίρα. Η παρούσα εργασία εξετάζει ερμηνευτικά το φεμινιστικό λόγο σε τέσσερις ομιλίες φεμινιστριών πολιτικών και ηγετών - της Hillary Clinton, της Jacinda Ardern, της Malala Yousafzai και της Ruth Bader Ginsburg. Αναλύονται οι ρητορικές στρατηγικές και τα υφολογικά χαρακτηριστικά που χρησιμοποιούνται για να εκφράσουν διαφορετικές μορφές φεμινιστικής θεωρίας και πρακτικής. Η ανάλυση επικεντρώνεται σε – και προσδιορίζει τα βασικά θέματα και τις μορφές του φεμινιστικού λόγου, συμφωνά με τις προσεγγίσεις του φιλελεύθερου φεμινισμού, του σοσιαλιστικού φεμινισμού, του διατομεακού φεμινισμού και του μεταφεμινισμού. Οι ομιλίες αξιολογούνται με βάση τις ρητορικές στρατηγικές και τα υφολογικά χαρακτηριστικά τους, όπως οι προσωπικές ιστορίες, τα συναισθήματα, οι μεταφορές, το χιούμορ και η συμμετοχικότητα. Παράλληλα, εξετάζεται ο αντίκτυπος και η υποδοχή αυτών των ομιλιών σε πολλαπλά ακροατήρια. Η παρούσα εργασία συμβάλλει στις φεμινιστικές σπουδές στον πολιτικό λόγο καταδεικνύοντας τη σημασία και την ποικιλομορφία του φεμινιστικού λόγου, ως προς την αποτελεσματική μεταφορά φεμινιστικών μηνυμάτων και την επίδραση του πλαισίου και του ακροατηρίου στην ερμηνεία των φεμινιστικών λόγων. Τα ευρήματα αυτής της εργασίας μπορούν να αποτελέσουν έμπνευση για τη δημιουργία κατευθυντήριων γραμμών και στρατηγικών ρητορικής ως προς την αποτελεσματική επικοινωνία και προώθηση αξιών όπως η διαφορετικότητα, η ισότητα και η δικαιοσύνη και παρακίνηση για περαιτέρω η φεμινιστική δράση.

Λέξεις-κλειδιά: Ρητορικές στρατηγικές, φεμινιστικές σπουδές, φεμινιστικός λόγος, πολιτικός λόγος

Το σώμα ως κοινωνική κατηγορία, η προσέγγιση του Erving Goffman για τα στιγματισμένα σώματα

Ελπινίκη Λώλη

Απόφοιτη του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής; στην ειδίκευση Εκπαίδευση και Κοινωνία:

Θεωρίες και Πρακτικές, ΠΤΔΕ, ΠΙ

elpiniki93@gmail.com

Ο τρόπος που κανείς περπατάει, ο τρόπος που κολυμπάει, ο τρόπος που κάθεται, τρόπος που στέκεται, συνολικά οι τρόποι με τους οποίους κανείς χειρίζεται το σώμα του, τόσο στον δημόσιο χώρο όσο και στον ιδιωτικό του χώρο, συνιστούν τις τεχνικές πρακτικής του σώματος. Με βάση την προσωπική εμπειρία κάποιου, ο τρόπος που διαχειρίζεται το σώμα του είναι και ένας τρόπος έκφρασης του εαυτού του. Το ανθρώπινο σώμα είναι θεμελιώδης προϋπόθεση της ύπαρξης του εαυτού και οι σχέσεις των εαυτών μεταξύ τους είναι προϋπόθεση της δημιουργίας της κοινωνίας ως πρακτικής οντότητας μέσω της οποίας οι διεργασίες του νου παίρνουν κοινωνική μορφή και εκφράζονται ως

πραγματικότητα. Στην παρούσα εργασία επιχειρείται η παρουσίαση της αναγκαιότητας για τη μελέτη του σώματος με όρους κοινωνικούς, πολιτισμικούς και ιστορικούς, και γίνεται ενδεικτική αναφορά στις τρεις κύριες προσεγγίσεις για το σώμα: Τη φυσιοκρατική, την κονστρουκτιβιστική και την φαινομενολογική. Η φυσιοκρατική προσέγγιση αναγνωρίζει το ανθρώπινο σώμα ως μια αποκλειστικά βιολογική οντότητα και δεν διακρίνει καμία κοινωνική επίδραση πάνω του. Η κονστρουκτιβιστική προσέγγιση προτάσσει την κοινωνική κατασκευή του σώματος και το αναγνωρίζει ως κοινωνικά διαμορφούμενο, απορρίπτοντας τη φύση του ως κυρίαρχο παράγοντα ρύθμισης της κοινωνίας. Τέλος, η φαινομενολογική προσέγγιση συνδέει το σώμα με την ανθρώπινη πρόσληψή του από την οπτική του πρώτου προσώπου και μέσω με το οποίο τοποθετούνται οι άνθρωποι στον κόσμο. Στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες όπου το σώμα διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη ζωή των ανθρώπων, αναδεικνύεται η έντονη ανάγκη για μελέτη και κατανόηση του. Έτσι, αναδύεται ένας νέος κλάδος σπουδών, αυτός των «Σπουδών του Σώματος», όπου το σώμα είναι αυτό που ορίζει την ταυτότητα του ατόμου και όχι το αντίθετο. Ο Goffman, μέσα από τη μελέτη του «Στίγματος» (Goffman, 2001), προσέγγισε την ανάλυση του ανθρώπινου σώματος από κοινωνιολογικής άποψης. Στο πρίσμα της δικής του θεωρητικής προσέγγισης, επικεντρώθηκε στον τρόπο που χρησιμοποιούν άτομα που είναι κοινωνικά στιγματισμένα, ώστε να ανταπεξέλθουν και να ασκήσουν έλεγχο στις απαξιωτικές πληροφορίες που ταυτοποιούνται με αυτά, προσπαθώντας είτε να τις ελαχιστοποιήσουν είτε να τις αποκρύψουν από το κοινωνικό σύνολο. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας του, μάλιστα, έδωσε ιδιαίτερη σημασία στα συναισθήματά που προκαλούνται από τέτοιου είδους απαξιωτικά χαρακτηριστικά που συνοδεύουν ορισμένα άτομα, προβαίνοντας σε λεπτομερή παρατήρηση και ανάλυση της καθημερινής τους διαβίωσης. Πιο αναλυτικά, ο ίδιος προέβη στη διατύπωση της άποψης ότι το ανθρώπινο σώμα, και κυρίως το ανθρώπινο σώμα που πάσχει, αποτελεί κυρίαρχο συστατικό στοιχείο μίας «φθαρμένης ταυτότητας» του ατόμου, ενώ μπορεί να αποτελέσει τη βασική πηγή προέλευσης της χαμηλής αυταξίας που καταλήγει να καλλιεργεί ο άνθρωπος για τον εαυτό του. Μέσα από το πρίσμα του συγκεκριμένου όρου προάγεται η σημαντικότητα του «παρασκηνίου», το οποίο χρησιμοποιεί ο εκάστοτε άνθρωπος στο πλαίσιο της προετοιμασίας του για την παρουσίαση του εαυτού του.

Λέξεις κλειδιά: ανθρώπινο σώμα, κοινωνιολογία του σώματος, σπουδές του σώματος, φθαρμένη ταυτότητα, στιγματισμένο σώμα

Βιωματικό εργαστήριο: καλώς ήρθατε στον φανταστικό κόσμο του βιβλίου

Μαρία Αναγνώστου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70-Υπ.διδ. Φιλοσοφίας ΕΚΠΑ

Το προτεινόμενο εργαστήριο έχει ως θεωρητικό υπόβαθρο το φιλοσοφικό-παιδαγωγικό ρεύμα της Φιλοσοφίας για παιδιά (ΦγΠ) και επικεντρώνεται σε δραστηριότητες, οι οποίες αφορμώνται από την ενασχόληση με τη λογοτεχνία και την επαφή των παιδιών με τη γωνιά της βιβλιοθήκης σε μια σχολική τάξη. Απευθύνεται σε παιδαγωγούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, έχει συνολική διάρκεια 90 λεπτά και χωρίζεται σε δύο διακριτά μέρη:

- Θεωρητική παρουσίαση του εργαστηρίου και συζήτηση στον κύκλο. (Διάρκεια 15-20 λεπτά).

- Εμπλοκή των συμμετεχόντων σε βιωματικές δραστηριότητες που εμπνέονται από τη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης και αναπτύσσονται πολυαισθητηριακά. Έμφαση θα δοθεί στη συνέργεια λόγου, σώματος και εικαστικής έκφρασης. (Διάρκεια 60-75 λεπτά).

Τι πρέπει να φέρω μαζί μου στη συνάντησή μας: Το αγαπημένο μου λογοτεχνικό βιβλίο, χρώματα (ξυλομπογιές ή μαρκαδόρους ή κηρομπογιές), μολύβι, στυλό και 1,2 χαρτιά Α4.

Η χρήση των ΤΠΕ και εποπτικών μέσων στη διδασκαλία φιλολογικών μαθημάτων

Σοφία Καραϊσκού

απόφ. ΠΤΔΕ, μετ.φοιτ. ΕΚΠΑ του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
μεταπτυχιακή φοιτήτρια του ΠΜΣ Φιλοσοφίας του ΕΚΠΑ

sofikaras@yahoo.gr

Οι νέες τεχνολογίες έχουν αλλάξει ριζικά το τοπίο της εκπαίδευσης: τον τρόπο διδασκαλίας και μάθησης, τον τρόπο μελέτης, αλλά και τον τρόπο έρευνας και αξιολόγησης, επιμόρφωσης και κατάρτισης. Με τον όρο Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) ορίζονται αφενός «οι τεχνολογίες που επιτρέπουν την επεξεργασία και τη μετάδοση μιας ποικιλίας μορφών αναπαράστασης της πληροφορίας (σύμβολα, εικόνες, ήχοι, βίντεο) και αφετέρου τα μέσα που είναι φορείς αυτών των άυλων μηνυμάτων» (Κόμη, 2004). Στόχος μας αποτελεί να δείξουμε ότι η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην πράξη αποτελεί μια καλή διδακτική πρακτική, καθώς η αλληλεπίδραση με το άτομο είναι άμεση, ενεργή και βελτιώνει τη μαθησιακή διεργασία. Για παράδειγμα, η χρήση του διαδραστικού πίνακα για την επίλυση λόγου χάριν γραμματικών και συντακτικών ασκήσεων στην τάξη, έχει φανεί από ερευνητικά δεδομένα πως συμβάλλει σημαντικά στην κατανόηση και την εμπέδωσή τους. Η χρήση τους δημιουργεί ένα πλούσιο σε ερεθίσματα και πληροφορίες μαθησιακό περιβάλλον οδηγώντας τον μαθητή στη γνώση και αποτελεί ένα πολύτιμο εκπαιδευτικό εργαλείο στα χέρια του εκπαιδευτικού. Έτσι, ενσωματώνοντας τις ΤΠΕ στα αναλυτικά προγράμματα, φαίνεται πως και κεντρίζουμε το ενδιαφέρον του μαθητή και ταυτόχρονα γίνεται πιο εύκολο για αυτόν να αποστηθίσει τις καταλήξεις λόγου χάριν της β κλίσης των ουσιαστικών στα Αρχαία μέσα από την πράξη π.χ. στον διαδραστικό πίνακα θα μπορεί να τις ξεχωρίζει με χρώματα και να τις αντιστοιχίσει σέρνοντάς τες στην κατάλληλη θέση, παρά παπαγαλίζοντάς τες.

Από την άλλη, εξίσου σημαντική στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι και η αξιοποίηση των εποπτικών μέσων, καθώς συμπληρώνουν το σχολικό εγχειρίδιο και προσελκύουν το ενδιαφέρον των μαθητών, ξεφεύγοντας από τη στεία μορφή της μάθησης. Ως εποπτικό μέσο διδασκαλίας νοούμε οτιδήποτε δύναται να χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας με σκοπό να τροποποιήσει ή να αυξήσει τα αισθητηριακά κανάλια που αυτή αξιοποιεί (Bollinger & Weaver, 2008).

Έχει φανεί από έρευνες ότι η χρήση των εποπτικών μέσων, π.χ. στο Μάθημα της Ιστορίας η αξιοποίηση χαρτών ή το να επιδείξει ο διδάσκων στους μαθητές του ένα αγαλματίδιο με τη προτομή ενός ιστορικού προσώπου, π.χ. του Περικλή στην Ιστορία ή του Σωκράτη στα Αρχαία, και έπειτα να ιστορήσει τα ιστορικά γεγονότα με επίκεντρο, έχει ευεργετικά αποτελέσματα στη μάθηση, καθώς οι μαθητές οπτικοποιούν ό,τι πληροφορίες δέχονται κάνοντάς τες κτήμα τους.

Η χρήση τόσο των ΤΠΕ όσο και των εποπτικών μέσων στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων καθίσταται απαραίτητη ώστε να κάνει το μάθημα πιο ζωντανό και προσιτό στους μαθητές και τις μαθήτριες και επομένως για αυτόν τον λόγο συνιστά μια καλή πρακτική για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων.

Η επίδειξη βίντεο, η αξιοποίηση του χάρτη, ένα αγαλματίδιο ή μια κατασκευή που θα σχετίζεται κάθε φορά με το υπό διδασκαλίαν αντικείμενο (π.χ. ξύλινη κατασκευή του Δούρειου Ίππου), φυσικά αντικείμενα, εικόνες, ταινίες από τη μια και από την άλλη διαδραστικές παρουσιάσεις, χρήση και αξιοποίηση του Η/Υ και του διαδραστικού πίνακα στην τάξη είναι μερικά από τα εργαλεία που μπορεί να αξιοποιήσει ένας εκπαιδευτικός για να ξεφύγει από την παραδοσιακή διδασκαλία και την προσκόλληση στη σχολική ύλη

και να απαγκιστρωθεί από τις παραδοσιακές στρατηγικές διδασκαλίας, προκειμένου να αφυπνίσει τους μαθητές τους και να τους μεταλαμπαδεύσει τις γνώσεις με έναν πιο προσιτό τρόπο σε αυτούς.

Σκοπός της παρουσίασης λοιπόν είναι να επιδείξει ότι με την αξιοποίηση των ΤΠΕ και των εποπτικών μέσων στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων το μάθημα γίνεται πιο προσιτό στους μαθητές και έχει καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα, δίνοντας ένα πλήθος παραδειγμάτων αξιοποίησης αυτών των εκπαιδευτικών εργαλείων και συνοψίζοντας ερευνητικά αποτελέσματα.

Λέξεις κλειδιά: Φιλολογικά μαθήματα, ΤΠΕ, εποπτικά μέσα, διδακτική πρακτική

Το Ηπειρώτικο πολυφωνικό τραγούδι και η διδασκαλία του στο Μουσικό σχολείο Ιωαννίνων

Παναγιώτης Τέλλης

Εκπαιδευτικός ΠΕ79.01 (Μουσικός), Υπ. Διδάκτορας Ι.Π. στον τομέα της Εθνομουσικολογίας

panayiotistellis@gmail.com

Το Ηπειρώτικο πολυφωνικό τραγούδι αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση λαϊκής πολυφωνίας στον Ελλαδικό χώρο και ειδικότερα στο δημοτικό τραγούδι. Γεωγραφικά τοποθετείται στην επαρχία Πωγωνίου, σε γειτνιάζουσες περιοχές και σε όλα τα χωριά της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας στην Αλβανία. Πρόκειται για οργανωμένο σύστημα πολυφωνίας με λιτές μελωδικές γραμμές και αρμονικές συνηχήσεις που συνδέονται άμεσα με τον τροπικό χαρακτήρα των μελωδιών. Ακολουθεί τους άγραφους νόμους της προφορικότητας, από στόμα σε στόμα, από γενεά σε γενεά. Για να ονοματίσουν τους ρόλους τους οι τραγουδιστές χρησιμοποίησαν λέξεις και όρους της ντοπιολαλιάς τους. Έτσι συναντάμε λέξεις όπως πάρτης ή παρτής: αυτός που ξεκινάει «παίρνει» το τραγούδι, γυριστής: αυτός που το γυρίζει (γυρίζει τη φωνή προς τα κάτω και επάνω), κλώστης: αυτός που «κλώθει» το τραγούδι προς τα επάνω και κάτω, ρίχτης: αυτός που ρίχνει-κατεβάζει το τραγούδι (πριν ξεκινήσει η ομάδα) και οι ισοκράτες: αυτοί που ισοκρατούν («βαστούν» την βάση του τραγουδίσματος). Το πολυφωνικό τραγούδι είναι ομαδικό τραγούδι (5-8 τραγουδιστές) και αυτή είναι η ιδιαιτερότητά του σε σχέση με την υπόλοιπη μουσική παράδοση της Ελλάδας. Αναπτύχθηκε δηλαδή, η ιδιότυπη αυτή Λαϊκή πολυφωνία με μη δυτικές συνηχήσεις και με λιτές μελωδικές γραμμές, (αντίθετα η ανάπτυξη του μονόφωνου μέλους κυριαρχεί στις περισσότερες περιοχές του Ελληνισμού). Σε αντιδιαστολή με τη βιωματική, η εκπαιδευτική προσέγγιση του Ηπειρώτικου πολυφωνικού τραγουδιού στην Ελλάδα ξεκίνησε από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 από ελάχιστους φορείς και συνεχίστηκε δυναμικά μετά το 2000. Το Μουσικό σχολείο Ιωαννίνων, ξεκίνησε τη διδασκαλία του πολυφωνικού τραγουδιού το 1996 με σκοπό να ευαισθητοποιήσει και να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για το τοπικό αυτό φωνητικό ιδίωμα και παράλληλα να διασώσει και να διαδώσει μια από τις πλέον ενδιαφέρουσες μουσικές φόρμες της παγκόσμιας λαϊκής πολυφωνίας. Η διδασκαλία στο μουσικό σχολείο Ιωαννίνων ατόνησε μετά το 2003 και συνεχίστηκε μετά το 2016. Το αντικείμενο διδάσκεται στο μάθημα των μουσικών συνόλων (2ω/εβδ.) και εντάσσεται στα σύνολα της παραδοσιακής μουσικής. Το μάθημα είναι εργαστηριακού τύπου με μικρό αριθμό μαθητών/τριών (5-10) κυρίως από Λυκειακές τάξεις. Η διδασκαλία στηρίζεται στον εμπειρικό και πρακτικό τρόπο προσέγγισης και ακολουθεί την παραδοσιακή μέθοδο, από το δάσκαλο προς το μαθητή αποφεύγοντας τη χρήση μουσικής σημειογραφίας καθώς και τη χρήση μουσικού οργάνου. Τα τραγούδια που επιλέγονται έχουν βαθμό δυσκολίας από δίφωνα σε τρίφωνα και τετράφωνα ενώ γίνεται παράλληλα η εκμάθηση των διαφορετικών φωνών (ρόλων) του πολυφωνικού τραγουδιού, του Ηπειρώτικου ύφους, των περιοχών-χωριών που προέρχονται, του ποιητικού περιεχομένου και άλλων επιμέρους στοιχείων που δομούν το πολυφωνικό

τραγούδι. Πρέπει να αναφερθεί ότι δεν υπάρχει εγχειρίδιο διδασκαλίας και το μάθημα διαμορφώνεται από το εμπειρικό και επιστημονικό υπόβαθρο του διδάσκοντα καθηγητή. Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται: α) σε εισαγωγική προσέγγιση και β) στον τρόπο διδασκαλίας του Ηπειρώτικου πολυφωνικού τραγουδιού σε μαθητές Γυμνασίου-Λυκείου.

Λέξεις κλειδιά: Ηπειρώτικο πολυφωνικό τραγούδι, διδασκαλία

Διδακτική δράση: « 'Φοβού' τους σταυροφόρους, Πόλη...»

Σοφία Γκουζούνη
Φιλολόγος
sfiagzn@hotmail.com

Η ενεργητική μάθηση στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί επιτακτικό αίτημα και αναγκαία συνθήκη στο σχολείο του 21ου αιώνα. Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των μαθητών ως μελλοντικών πολιτών, η ενδυνάμωση τόσο της αναλυτικής όσο της και συνθετικής σκέψης τους και η ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων είναι πλέον συνυφασμένη με τη διδασκαλία του γνωστικού αντικείμενου. Με αυτόν τον προσανατολισμό υλοποιήθηκε η παρούσα διδακτική δράση στο πλαίσιο του μαθήματος της Β΄ Γυμνασίου «Μεσαιωνική και νεότερη ιστορία». Πρόκειται για μία διδακτική δράση στην ενότητα «Οι σταυροφορίες και η πρώτη άλωση της Πόλης» με τίτλο «'Φοβού' τους σταυροφόρους, Πόλη...» που έλαβε χώρα σε τρεις διδακτικές ώρες. Η δράση αρχίζει με την ανάγνωση από τη διδάσκουσα ενός μηνύματος το οποίο λέγεται πως αποστέλλει στους 16 μαθητές/-τριες του τμήματος ένας «συμμαθητή» τους. Στο μήνυμα αυτό περιλαμβάνονται για μελέτη αποσπάσματα από κείμενα σχετικά με την ενότητα, με απώτερο στόχο να αποκομίσουν γνώσεις για τους σταυροφόρους και την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Δυτικούς το 1204 μ.Χ. και να τον βοηθήσουν να εμπεδώσει την ύλη. Οι μαθητές/-τριες χωρίζονται σε ζεύγη. Έπειτα καλούνται να μελετήσουν ο καθένας από ένα απόσπασμα και να μεταφέρουν συνοπτικά όσα κατανόησαν στον άλλον. Ακολούθως παρουσιάζουν όσα τους μετέφερε ο «εταίρος» τους στην ολομέλεια της τάξης, ενώ παράλληλα με βάση τις πληροφορίες που λαμβάνουν κρατάνε σημειώσεις στο φύλλο εργασίας που τους έχει διανεμηθεί. Η εκπαιδευτικός παρεμβαίνει μόνο για να καθορίσει τη σειρά της παρουσίασης και για να δώσει διευκρινήσεις εφόσον της ζητηθεί. Στο τέλος ζητείται από τους μαθητές/-τριες να συνθέσουν ατομικά ένα σύντομο χρονικό των σταυροφοριών και της άλωσης της Κωνσταντινούπολης το 1204 μ.Χ., προκειμένου να το στείλουν με τη σειρά τους στον «συμμαθητή» τους για να το μελετήσει. Αξιοποιώντας τη συνεργατική μέθοδο και καλλιεργώντας συγχρόνως τον ιστορικό και γλωσσικό γραμματισμό, ο μεσαιωνικός κόσμος αισθητοποιείται με μια καινοτόμα εκπαιδευτική προσέγγιση.

Λέξεις-κλειδιά: Σταυροφορίες, ενεργητική μάθηση, συνεργατική μάθηση, ιστορικός και γλωσσικός γραμματισμός

Καλλιέργεια «ήπιων» δεξιοτήτων στο δημοτικό σχολείο με την εφαρμογή ενός προγράμματος επίλυσης συγκρούσεων: μια διδακτική παρέμβαση

Αγγελική Λιθοξοΐδου

Τα προγράμματα επίλυσης συγκρούσεων αναδύθηκαν από τη θεωρία της κοινωνικής δικαιοσύνης και μπορούν να εφαρμοστούν σε επίπεδο τάξης ή/και σχολικής μονάδας με στόχο την καλλιέργεια ενός συνεργατικού πλαισίου επίλυσης προβλημάτων, το οποίο όλοι/όλες οι μαθητές/μαθήτριες συνικοδομούν. Στη σύγχρονη παιδαγωγική προσέγγιση, τα προγράμματα επίλυσης συγκρούσεων διδάσκονται συχνά με την αξιοποίηση της μεθόδου της σχολικής διαμεσολάβησης, κατά την οποία ένα μέρος του μαθητικού πληθυσμού ή το σύνολο αυτού εκπαιδεύεται ώστε να συνδράμει στην επίλυση συγκρούσεων των συμμαθητών/συμμαθητριών τους. Η παρούσα μελέτη αφορά στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή ενός προγράμματος επίλυσης συγκρούσεων με έμφαση στη σχολική διαμεσολάβηση. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν μαθητές και μαθήτριες από τη Δ' και Ε' Δημοτικού, δύο σχολείων ημιαστικής περιοχής. Οι μαθητές/μαθήτριες εκπαιδεύτηκαν προκειμένου να αναλάβουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή. Για την εκπαίδευσή τους, υλοποιήθηκε μια διδακτική παρέμβαση διάρκειας 12 ωρών, η οποία εφαρμόστηκε διαθεματικά σε κάθε τμήμα, ώστε να διατηρηθεί η εύρυθμη λειτουργία του σχολικού προγράμματος. Κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, οι μαθητές εξοικειώθηκαν με τις έννοιες: (α) σύγκρουση, (β) επικοινωνία και (γ) διαμεσολάβηση, οι οποίες ως γνωστικά αντικείμενα εντάχθηκαν στο πρόγραμμα σπουδών των εν λόγω τάξεων σε μαθήματα όπως η Ιστορία, η Γλώσσα και τα Θρησκευτικά. Αξιοποιήθηκαν σύγχρονες παιδαγωγικές μέθοδοι με έμφαση στη βιωματική μάθηση όπως τα παιχνίδια ρόλων, η χρήση οπτικοακουστικών μέσων (βίντεο, εικόνες και μουσικά αποσπάσματα), τα ηθικά διλήμματα και η αφήγηση ιστοριών. Επιπλέον, δόθηκε έμφαση στην κοινωνική και συναισθηματική μάθηση, καθώς η εφαρμογή της φαίνεται να επηρεάζει τις σχέσεις μεταξύ των ατόμων και να οδηγεί σε βελτιωμένες ακαδημαϊκές επιδόσεις. Η διδασκαλία των συγκεκριμένων γνωστικών αντικειμένων δεν αποσκοπούσε απλά στην κατάκτηση του διδακτικού στόχου αλλά και στην καλλιέργεια «ήπιων» δεξιοτήτων όπως η Κριτική Σκέψη, η ανεκτικότητα, η αυτορρύθμιση, η αναγνώριση και διαχείριση συναισθημάτων, η επίλυση προβλήματος και η λήψη απόφασης. Οι εν λόγω δεξιότητες φαίνεται να οδηγούν στην καλλιέργεια ενός μη απειλητικού περιβάλλοντος στη σχολική τάξη με έμφαση στη δημοκρατία, την αυτοβελτίωση των μαθητών/μαθητριών και την προώθηση της κοινωνικής ευημερίας ως γενικευμένου στόχου. Το πρόγραμμα αξιολογήθηκε από τους/τις μαθητές/μαθήτριες, οι οποίοι ανέδειξαν τη διαμεσολάβηση ως μια τεχνική, η οποία φαίνεται να προωθεί τη δικαιοσύνη στη σχολική τάξη ενώ παράλληλα οδηγεί στη βελτίωση του σχολικού κλίματος και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων και συνεργασίας.

Λέξεις κλειδιά: επίλυση συγκρούσεων, διαμεσολάβηση, «ήπιες» δεξιότητες, βιωματική μάθηση

Εκπαίδευση για την ιδιότητα του πολίτη μέσω της διαθεματικότητας: Διερεύνηση της κοινωνικής ταυτότητας μέσω της τέχνης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ρόζα Πλαστήρα

Εκπαιδευτικός ΠΕ08 – Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια

rosaplastira@hotmail.com

Στην Ελλάδα, η Κοινωνική και Πολιτική αγωγή πέρα από αυτοτελές σχολικό αντικείμενο, διαπερνά το σύνολο του αναλυτικού προγράμματος σπουδών μέσω διαθεματικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, εξακολουθεί να έχει τη μορφή πολιτικού γραμματισμού, αψηφώντας το γεγονός ότι στα πλαίσια των σύγχρονων και συνεχώς μεταβαλλόμενων πολυπολιτισμικών κοινωνιών, θεωρείται ανεπαρκής η μονομερής μετάδοση γνώσεων

περί συνταγματικών δομών και πολιτικών θεσμών. Το μεγαλύτερο σώμα της βιβλιογραφίας, παρουσιάζει ως λύση στο παραπάνω πρόβλημα τη μετατόπιση – μέσω των νέων προγραμμάτων σπουδών- από την «Αγωγή του Πολίτη» προς την «Εκπαίδευση για την Ιδιότητα του πολίτη», δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη ικανοτήτων και την καλλιέργεια δεξιοτήτων από πλευράς των μαθητών ώστε αυτοί να λάβουν –μελλοντικά- έναν πιο ενεργό και ουσιαστικό ρόλο στην κοινωνία. Έχοντας ως αφόρμηση τη σπουδαιότητα του παραπάνω ζητήματος, δημιουργήθηκε και τέθηκε σε εφαρμογή ένα διδακτικό σενάριο που επεδίωκε την εξοικείωση των μαθητών με τις θεμελιώδεις έννοιες του μαθήματος της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής, αξιοποιώντας ως εργαλεία την τέχνη και τις γνωστικές θεωρίες μάθησης. Πιο συγκεκριμένα, λαμβάνοντας υπόψη τη συμβολή των βιωματικών μεθόδων διδασκαλίας στην πρόσληψη και διαχείριση της γνώσης, οι μαθητές της Ε' και Στ' τάξης του τριθέσιου δημοτικού σχολείου Καμαρούλας, ασχολήθηκαν για έξι διδακτικές ώρες με τη διερεύνηση της έννοιας της «ταυτότητας» μέσω εικαστικών δραστηριοτήτων, μελετώντας τους πολλαπλούς κοινωνικούς εαυτούς που δύναται να αναπτύξει ένα άτομο, τον μηχανισμό κατασκευής τους και την ανάγκη αρμονικής συνύπαρξής τους. Η επιλογή της υπό μελέτη έννοιας οφείλεται στη φύση της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας, η οποία ωθεί το άτομο σε έναν συνεχή επαναπροσδιορισμό της ταυτότητάς του και διαφοροποιεί το ρόλο της εκπαίδευσης που πλέον εστιάζει στο να παρέχει στους μαθητές τα απαραίτητα εφόδια, προκειμένου να αναπτυχθούν σύμφωνα με το πρότυπο ενός πολίτη ικανού να σκέφτεται εθνικά, ευρωπαϊκά και παγκόσμια. Έτσι, με απόλυτη συμβατότητα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, το σενάριο διδασκαλίας επικεντρώθηκε σε τρεις διδακτικές ενότητες από τα σχολικά εγχειρίδια της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Ε' και ΣΤ' τάξης, προκειμένου να μελετηθούν οι ποικίλες εκφάνσεις της κοινωνικής ταυτότητας. Κατά την εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου φάνηκε ότι η ποικιλία των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων και η συχνή εναλλαγή στον τρόπο εργασίας των μαθητών (ατομικές, ομαδοσυνεργατικές και ανά δυάδες δραστηριότητες), αποτέλεσαν εναλλακτικές πρακτικές διδασκαλίας της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής που κέντρισαν το ενδιαφέρον των μαθητών και ενθάρρυναν τη συμμετοχή τους στη διδακτική διαδικασία. Επίσης, αναδείχθηκε ότι τα εικαστικά αποτελούν -λόγω του ελεύθερου και δημιουργικού τους χαρακτήρα,- πρόσφορο έδαφος για μια συνάντηση με τις κοινωνικές και πολιτικές επιστήμες. Τέλος, διαφάνηκε η συνθετότητα του ρόλου του εκπαιδευτικού στην παραπάνω διαδικασία, ο οποίος καλείται να βρει γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ των γνωστικών αντικειμένων και να υιοθετήσει στρατηγικές που θα του επιτρέψουν να διαμορφώσει τη διδασκαλία του σύμφωνα με τις αρχές της Εκπαίδευσης για την ιδιότητα του πολίτη. Άλλωστε, αυτός είναι ο βασικός προσανατολισμός του σχολείου τον 21ο αιώνα.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαίδευση για την ιδιότητα του πολίτη, εθνική/ευρωπαϊκή/παγκόσμια ταυτότητα, καλλιτεχνική εκπαίδευση, διαθεματικότητα, καλές πρακτικές

Η χρήση του ανθρωποειδούς ρομπότ NAO ως εκπαιδευτικό Εργαλείο: εφαρμογές – δράσεις

Κωνσταντίνα Μαραθάκη

Ειδική Παιδαγωγός - Ε.Δ.Σ. για παιδιά με Αυτισμό Πειραιά

kmarathaki@uniwa.gr

Ηρώ Γκολομπία

Δασκάλα, 5 ο Δ.Σ. Μεταμόρφωσης

irogk25@gmail.com

Έρρικα – Χριστίνα Χάσου

Νηπιαγωγός, 1 ο Νηπιαγωγείο Αθηνών

echasou@gmail.com

Χαραλαμπία Καρακεχαγιά

Νηπιαγωγός, Δημόσιο Νηπιαγωγείο Α' Αθήνας

Την τελευταία δεκαετία, τα κοινωνικά ρομπότ έχουν χρησιμοποιηθεί σε πολλές ερευνητικές μελέτες τόσο στη γενική όσο και στην ειδική εκπαίδευση, με κύριο στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Στις περισσότερες εκπαιδευτικές μελέτες, χρησιμοποιείται το NAO. Πρόκειται για ένα ανθρωποειδές ρομπότ ύψους 58 εκατοστών της Softbank Robotics. Μέσω των επτά (7) αισθητήρων στο κεφάλι, τα χέρια και τα πόδια του, των τεσσάρων (4) ηχείων και μικρόφωνων και των δύο (2) κάμερών του, το NAO μπορεί να αλληλεπιδρά με τον άνθρωπο και να αντιλαμβάνεται το περιβάλλον. Το NAO είναι επίσης σε θέση να αναγνωρίσει και να μιλήσει 20 γλώσσες

Έχουμε σχεδιάσει και αναπτύξει επτά (7) εφαρμογές που αφορούν διαφορετικές δεξιότητες. Οι εφαρμογές που έχουν αναπτυχθεί μέχρι τώρα αφορούν τη μουσικοκινητική αγωγή, την οικολογική ευαισθητοποίηση, την πολιτιστική κληρονομιά, τις δεξιότητες επικοινωνίας, τις κοινωνικές δεξιότητες, τη συναισθηματική νοημοσύνη. Συγκεκριμένα:

□ “How2beAnEcoist”: (περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση): Το ρομπότ NAO ενθαρρύνει τα παιδιά να παίξουν μαζί του και να μάθουν για το περιβάλλον και την προστασία του μέσω Ερωτήσεων και Απαντήσεων (QAs).

□ “Imitation games”: (κοινωνικές δεξιότητες): Αποτελείται από πέντε (5) παιχνίδια μίμησης που αναπτύσσουν και βελτιώνουν το συμβολικό παιχνίδι σε παιδιά με ΔΑΦ. Συγκεκριμένα: «Intro», «Touch me», «NAO-NAO are you there?», «Let’s cook!», «Let’s do the animal», «Song and dance» (κλείσιμο).

□ “Dance the NAO style”: (μουσικοκινητικές δεξιότητες): Η παρέμβαση αφορά ένα μάθημα Μοντέρνου Χορού με τον NAO σε ρόλο εμπνευστή. Στόχος της δραστηριότητας είναι η εμπλοκή όλων των παιδιών σε χορευτικές δραστηριότητες μέσω μουσικών και κινητικών παιχνιδιών

□ “NAOtues” και “NAOtues- SP”: (πολιτιστική κληρονομιά): Το NAO, μέσω βάσης δεδομένων για 7 αρχαία ελληνικά αγάλματα (Ποσειδώνας, Δίας, Ερμής του Πραξιτέλη, Έφηβος των Αντικυθήρων, Εφηβος ο Προσευχόμενος, Δίσκοβος, Άστυλος του Κρότωνα) μιλάει για αυτά και τα αναπαριστά. Έπειτα ζητά από τα παιδιά να τα αναγνωρίσουν και τα ενισχύει μόλις απαντήσουν σωστά. Υπάρχει μια δεύτερη έκδοση για παιδιά με ΔΑΦ, στην οποία το NAO δίνει απλούστερες πληροφορίες και καλεί τα παιδιά να μιμηθούν τη θέση του αγάλματος.

□ “NAKATON”: (επικοινωνιακές δεξιότητες): Το NAO παρουσιάζει στα ελληνικά μια ιστορία βασισμένη στο βιβλίο των Patricia Martin & Rocio Bonilla «Sleepy time», για τη βελτίωση των επικοινωνιακών δεξιοτήτων των παιδιών χρησιμοποιώντας το γλωσσικό πρόγραμμα MAKATON. Καθώς το ρομπότ αφηγείται την ιστορία παρουσιάζει δεκατέσσερα (14) νοήματα MAKATON.

□ FeelingWithNAO: (Συναισθηματική Νοημοσύνη) μέσα από τις δραστηριότητες, τα παιδιά έρχονται αρχικά σε επαφή με την αναγνώριση συναισθημάτων του εαυτού και του άλλου και συζητούν με το NAO.

□ NAOskills Time: (κοινωνικές και γνωστικές δεξιότητες): Ένα πρόγραμμα με τέσσερα (4) εκπαιδευτικά σενάρια για την ανάπτυξη της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της συνεργασίας, της ενσυναίσθησης, της βραχυπρόθεσμης οπτικοακουστικής μνήμης και της φωνολογικής ενημερότητας.

Για την αξιολόγηση των παραπάνω πραγματοποιήσαμε επτά (7) διαφορετικές πιλοτικές ερευνητικές μελέτες που ακολουθούσαν τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος σε πραγματικές εκπαιδευτικές συνθήκες.

Τέλος όλες οι εφαρμογές μας βρίσκονται στο αποθετήριο ανοιχτών εκπαιδευτικών πόρων, Consedre (<https://consedre.consert.eee.uniwa.gr/>). Για κάθε εφαρμογή υπάρχουν: α) το εκπαιδευτικό σενάριο, β) το απαραίτητο υλικό για την εφαρμογή του σεναρίου στη

σχολική τάξη και γ) το απαραίτητο αρχείο .crg για την εφαρμογή στο NAO. Επιπλέον, ο χρήστης μπορεί να δει video της εφαρμογής.

Λέξεις – κλειδιά: κοινωνικό ρομπότ, γενική εκπαίδευση, ειδική εκπαίδευση

Κατασκευή απλού σειсмоγράφου από μαθητές Γυμνασίου: ένα hands-on διεπιστημονικό διδακτικό σενάριο με διερεύνηση

Βικτώρια Χριστοδούλου

Εκπαιδευτικός, Υποψήφια Διδάκτορας, ΠΤΔΕ, ΠΙ

vi.christodoulou@uoi.gr

Κωνσταντίνος Θ.Κώτσης

Καθηγητής, ΠΤΔΕ, ΠΙ

kkotsis@uoi.gr

Στην εκπαιδευτική διαδικασία, ιδιαίτερη σημασία έχει ο σχεδιασμός περιβάλλοντος που να ανταποκρίνεται στις δυνατότητες και τις ανάγκες των μαθητών, να τους κινητοποιεί να εμπλακούν ενεργά στη διαδικασία μάθησης και να ευνοεί την καλλιέργεια δεξιοτήτων 21^{ου} αιώνα, όπως η λήψη αποφάσεων, η επικοινωνία και συνεργασία, η κριτική σκέψη και η επίλυση προβλημάτων. Η έννοια του σεισμού εγείρει έντονα το ενδιαφέρον σε μαθητές, μαθήτριες και αυριανούς πολίτες, ιδιαίτερα της Ελλάδας, της πιο σεισμογενούς χώρας στην Ευρώπη. Με έναυσμα το θέμα του σεισμού, σχεδιάστηκε το παρόν διδακτικό σενάριο, το οποίο έχει αναδειχθεί από τη βιωμένη εμπειρία των μαθητών. Στον πυρήνα της διδακτικής προσέγγισης τοποθετείται ο σχεδιασμός και η κατασκευή ενός απλού σεισμογράφου, από τους ίδιους τους μαθητές, με υλικά καθημερινής χρήσης (ιδιοκατασκευές). Στο διδακτικό σενάριο, το οποίο έχει ήδη υλοποιηθεί με μαθητές Β' Γυμνασίου στο πλαίσιο διδακτορικής διατριβής η οποία είναι σε εξέλιξη, προσεγγίζεται η έννοια του σεισμού διεπιστημονικά: Οι μαθητές επιλέγουν, οργανώνουν και αξιοποιούν τις απαραίτητες γνώσεις, όπως τις έχουν αφομοιώσει από τα αντικείμενα/ πεδία της Φυσικής, Γεωλογίας, Τεχνολογίας, Μηχανικής και Μαθηματικών, τα οποία περιγράφονται στη βιβλιογραφία ως STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics). Παράλληλα με την ενεργοποίηση γνώσεων, κατά την επίλυση του συγκεκριμένου προβλήματος σχεδιασμού και κατασκευής, καλλιεργούνται και επιθυμητές δεξιότητες. Ως καταλληλότερη μέθοδος προκρίθηκε η επιστημονική- εκπαιδευτική μέθοδος με διερεύνηση, πέντε βημάτων (Καλκάνης, 2021). Η συγκεκριμένη μέθοδος είναι μαθητοκεντρική και ερευνητικά δεδομένα έχουν δείξει ότι ευνοεί την καλλιέργεια των επιθυμητών δεξιοτήτων. Η εργασία εστιάζει στην ικανότητα των μαθητών να αιτιολογούν τις επιλογές τους χρησιμοποιώντας έγκυρα επιστημονικά επιχειρήματα, και στην ικανότητά τους να επιλύσουν τα προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά τη διαδικασία κατασκευής του σεισμογράφου, προτείνοντας λειτουργικές λύσεις. Δίνεται έμφαση, τέλος, στην καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων όπως η αξιολόγηση των διαδικασιών σκέψης από τους μαθητές. Το διδακτικό σενάριο βρίσκεται σε ευθυγράμμιση με τις αρχές και τη φιλοσοφία του Νέου Προγράμματος Σπουδών (ΙΕΠ, 2021) καινοτομεί ωστόσο ως προς το βαθμό συνεργασίας μεταξύ των διαφορετικών σχολικών αντικειμένων/ διδασκόμενων μαθημάτων (δηλαδή της διεπιστημονικότητας) που απαιτείται για την υλοποίησή του.

Λέξεις – κλειδιά: διεπιστημονικότητα, STEM, διερευνητική μέθοδος, διδακτικό σενάριο

Διαφοροποίηση Διδασκαλίας: μια εμπειρική ματιά

Βασιλειάδου Βασιλική

Εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκπ/σης, ΠΕ 70

vasvasil12@gmail.com

Το να αντιμετωπίζουμε τις ανομοιογενείς τάξεις μας ως έναν αδιαφοροποίητο ομοιογενή πληθυσμό, παραβλέποντας τη διαφορετικότητα των μαθητών, για παράδειγμα ως προς την προέλευση, το στυλ μάθησης, την ετοιμότητα, τα κίνητρα και άλλων στοιχείων και παραμέτρων, μας οδηγεί σε μια αναποτελεσματική μάθηση. Αντιθέτως, στηριζόμενοι σε θεωρίες εποικοδόμησης της μάθησης και προσαρμόζοντας το Αναλυτικό Πρόγραμμα στις ανάγκες των μαθητών μας, έτσι ώστε να ανταποκριθούμε αποτελεσματικά στις διαφορές των μαθητών σε σχέση με την ετοιμότητα, το ενδιαφέρον και τις μαθησιακές τους ανάγκες, μπορούμε να διαφοροποιήσουμε το περιεχόμενο, τη διαδικασία και το προϊόν και να προσφέρουμε σε όλους θετικές μαθησιακές εμπειρίες που θα τους βοηθήσουν μέσα από τη συνεργασία και την ενεργητική συμμετοχή τους, να εξελιχθούν στο βαθμό που εν δυνάμει μπορούν. Χρησιμοποιώντας στρατηγικές που προτείνονται από τη βιβλιογραφία, από τον ΟΠΣ 1 (Επιμόρφωσης - Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής) αλλά και μέσα από ποικίλες προσεγγίσεις διαφοροποίησης του περιεχομένου, της διαδικασίας ή/και του αποτελέσματος, μαθητές, οι οποίοι αντιμετώπιζαν μαθησιακές και άλλου είδους δυσκολίες, έφτασαν στο σημείο να δουλεύουν με τους συμμαθητές τους αρμονικά, να εξελίσσονται σε προσωπικό επίπεδο και να αποκομίζουν θετικές εμπειρίες από όλη τη διαδικασία μάθησης ενώ παράλληλα αμβλύνθηκαν οι μεταξύ τους σχέσεις. Οι στρατηγικές που προτείνονται από την ιστοσελίδα του ΙΕΠ, για παράδειγμα η RAFT, το διάγραμμα KWL και η χρονοβόρα αλλά αποτελεσματική Συνεργατική Συναρμολόγηση (Jigsaw), εφαρμόζονται τακτικά στην τάξη, με αποτέλεσμα να έχω πλέον μαθητές που μαθαίνουν να εστιάζουν στην ποιοτική παρά στην ποσοτική γνώση και να προσανατολίζονται σε σημαντικές πυρηνικές γνώσεις και έννοιες.

Λέξεις κλειδιά: ανομοιογένεια μαθητών, εποικοδομισμός, διαφοροποίηση, στρατηγικές

Διαταραχές ανάπτυξης και καλές πρακτικές

Γεωργακοπούλου Ευθυμία
ΠΕ – 70, Εκπαιδευτικός

Στη σύγχρονη κοινωνία της γνώσης, της οποίας η εξέλιξη πραγματοποιείται με ραγδαίους ρυθμούς, ο χαρακτήρας της εκπαίδευσης γίνεται μετασχηματιστικός, ακολουθώντας τις σύγχρονες παιδαγωγικές θεωρήσεις, που επιβάλλουν την ομαλή ένταξη όλων των μαθητών στο σχολικό περιβάλλον. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες, κατά περίπτωση, πρακτικές και μεθόδους, αποσκοπούν στην ενσωμάτωση των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες, προβλήματα συμπεριφοράς και διαταραχές ανάπτυξης.

Συγκεκριμένα, εφαρμόζοντας προγράμματα διαφοροποιημένης διδασκαλίας και συμπερίληψης, ενισχύοντας παράλληλα την ανθεκτικότητα των παραπάνω μαθητών με πρακτικές οριοθέτησης και επιβράβευσης, αποβλέπουν στη δημιουργία του κατάλληλου παιδαγωγικού περιβάλλοντος. Συνεπώς, περιορίζουν την απομόνωση και την περιθωριοποίηση των παιδιών, μειώνοντας ταυτόχρονα τα επίπεδα της σχολικής διαρροής.

Έχοντας ως σημείο εκκίνησης τις παραπάνω αιτιάσεις, η παρούσα εργασία αναφέρεται σε μια μελέτη περίπτωσης μαθητή της Γ' τάξης δημοτικού, ο οποίος παρουσιάζει Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (υψηλής λειτουργικότητας) –Σύνδρομο Asperger. Μαθητής με ιδιόρρυθμο επικοινωνιακό προφίλ (κυρίως σε θέματα συμπεριφοράς: εμμονές, στερεοτυπίες, ένταση, επιθετικότητα κ.λπ.), σημαντική δυσκολία να συνεργαστεί και να αλληλεπιδράσει με τους εκπαιδευτικούς και τους συμμαθητές του. Αναλυτικότερα, ο μαθητής παρουσίαζε μεγάλη δυσκολία στο να ακολουθεί οδηγίες, μειωμένη ανοχή στη ματαίωση, έλλειψη κινήτρων, έντονες τάσεις παραίτησης, δυσκολία στη βλεμματική επαφή, στοιχεία υπερκινητικότητας και διάσπασης προσοχής. Ήταν ιδιαίτερα επιθετικός ως προς τους συμμαθητές του και σε στιγμές έντασης και απέναντι

στις εκπαιδευτικούς της τάξης, παρουσιάζοντας δυσκολίες κοινωνικής αλλά και επικοινωνιακής συμπεριφοράς.

Η εκπαιδευτικός της τάξης, προκειμένου να επιτύχει την ομαλή ένταξη του μαθητή στην ομάδα, έθεσε τους ενδεδειγμένους συναισθηματικούς, κοινωνικούς και διδακτικούς στόχους και κατ' επέκταση εφάρμοσε τις κατάλληλες παιδαγωγικές και διδακτικές μεθόδους σε συνεργασία με τις υποστηρικτικές δομές του σχολείου. Αρχικά, επιδιώχθηκε η οριοθέτηση του μαθητή (συμβόλαιο τάξης, γωνιά της συγκέντρωσης, γωνιά της χαλάρωσης, τροχός επίλυσης προβλημάτων, συζήτηση και ανάλυση της αναμενόμενης συμπεριφοράς κατά τη διάρκεια διαφόρων δραστηριοτήτων, οπτικές υπενθυμίσεις της επιθυμητής συμπεριφοράς, παροχή βοήθειας έτσι ώστε να καταλαβαίνει τις προβληματικές καταστάσεις και να διαπιστώνει ότι πρέπει να πραγματοποιεί επιλογές για μια δεδομένη κατάσταση). Κατόπιν, υιοθετήθηκαν πρακτικές συμπερίληψης (ένταξη του μαθητή σε ομάδα, ενίσχυση συμμετοχής σε ομαδικές δραστηριότητες, αναγνώριση και έκφραση βασικών συναισθημάτων, συστηματική ενθάρρυνση, ενίσχυση και επιβράβευση, παραχώρηση χρόνου στον μαθητή, μη διακοπή τελετουργικών πρακτικών του μαθητή για την εκτόνωση του άγχους, ανάπτυξη επικοινωνίας με τις εκπαιδευτικούς και τους συμμαθητές του, δημιουργία συναισθηματικά ζεστού και υποστηρικτικού περιβάλλοντος, διαμόρφωση καλά δομημένης ημέρας). Παράλληλα, με τις παραπάνω μεθόδους κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας προκρίθηκε η τεχνική της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (διαφορετικές εργασίες στο σπίτι, επιτάχυνση- επιβράδυνση, παραδείγματα σχετικά με τα ενδιαφέροντα του μαθητή, καθοδηγούμενες ερωτήσεις, χρήση οπτικών μέσων, υπολογιστή, προτζέκτορα, καρτών, χρωμάτων και πλαστελινών, επιλογή βιβλίων, ανεξάρτητη μελέτη).

Ακολουθώντας τις παραπάνω παρεμβάσεις, επιτεύχθηκε σε ικανοποιητικό βαθμό ο βασικός στόχος της ένταξης και της αποδοχής του μαθητή από όλη τη σχολική κοινότητα. Διαπιστώθηκε η άμβλυνση της επιθετικής συμπεριφοράς του και η ενίσχυση της θέλησής του να είναι μέλος μιας ομάδας. Ακόμη, οι σχέσεις του με τους συμμαθητές του βελτιώθηκαν και παρατηρήθηκε σημαντική πρόοδος σε μαθησιακό επίπεδο. Ως συνέπεια των ανωτέρω, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η εφαρμογή καλών πρακτικών συμβάλλουν σημαντικά στην ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των μαθητών που αντιμετωπίζουν διαταραχές ανάπτυξης.

Λέξεις κλειδιά: διαταραχές ανάπτυξης, καλές πρακτικές, ομαλή σχολική ένταξη

Παράλληλη συνδιδασκαλία

Κωνσταντίνος Γιαβρούτας

Δάσκαλος Med

giavroutaskostas@yahoo.gr

Δημήτρης Ντανόπουλος

Δάσκαλος MEd, PhD

dimntan@gmail.com

Τα τελευταία χρόνια συνεχώς αυξάνεται ο αριθμός των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής που δουλεύουν στο ελληνικό σχολείο ως δάσκαλοι/ες παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης, για παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Παγκόσμια, έχουν καταγραφεί πολλά μοντέλα συνύπαρξης των δύο εκπαιδευτικών στη σχολική τάξη. Υπάρχει ερευνητική καταγραφή στην περίπτωση τού ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος; Ποιο είναι το μοντέλο που προβλέπει η νομοθεσία και ποιο είναι το μοντέλο που επικρατεί στα ελληνικά σχολεία; Με την παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζουμε τη δική μας μελέτη περίπτωσης, σε ένα τμήμα έκτης δημοτικού, αφήνοντας ίχνη στην προσπάθεια χαρτογράφησης του ελληνικού παραδείγματος: ανάπτυξη σχέσεων, ρουτίνες, δυσκολίες, πρακτικές, καινοτομίες. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να μεταφέρει

τη σχολική πραγματικότητα στην ακαδημαϊκή κοινότητα, να προκαλέσει το ενδιαφέρον για έρευνα γύρω από το συγκεκριμένο θέμα και να αναδείξει τη σημασία και την αξία της συνδιδασκαλίας, που δημοκρατικοποιεί το θεσμό του μονοπρόσωπου εξουσιαστή εκπαιδευτικού.

Λέξεις κλειδιά: παράλληλη στήριξη, συνεκπαίδευση, συνδιδασκαλία, ειδική αγωγή

Storytelling- πρόγραμμα αφήγησης «Πες μου μια ιστορία»

Alastair Daniel, Teacher, Storyteller
Ελισσάβετ Καλέμου- Δασκάλα, ΠΕ70
elsakalemou@hotmail.com

Η αφήγηση, προφορική και γραπτή, θα μπορούσε να οριστεί ως η τέχνη που χρησιμοποιεί λέξεις, αλλά και την γλώσσα του σώματος, δημιουργώντας νέους κόσμους και εμπειρίες στη φαντασία των αναγνωστών, των ακροατών, των αφηγητών. Η ανάγκη ενίσχυσης της φαντασίας και της δεξιότητας της αφήγησης, δημιούργησε το σχέδιο εργασίας που παρουσιάζεται στο κείμενο αυτό. Το πρόγραμμα αφήγησης που απευθύνεται στην Ε΄ τάξη του Ιδιωτικού Δημοτικού Σχολείου της Ι.Κ.Θ., σχεδιάστηκε και πραγματοποιείται το σχολικό έτος 2022-2023 σε συνεργασία με τον Dr.Alastair Daniel, πανεπιστημιακό δάσκαλο αφήγησης του Πανεπιστημίου Ροχάμπτον του Λονδίνου. Ο Dr.Daniel υπήρξε δάσκαλος αφήγησης σε σχολεία του Λονδίνου και του Βελγίου. Συνεργάστηκε με την γράφουσα στη Διεθνή Συνάντηση Ακαδημαϊκών του Πανεπιστημίου Thomas More στις Βρυξέλλες, που πραγματοποιείται κάθε χρόνο, με σκοπό την συνάντηση δασκάλων απ' όλο τον κόσμο, την ανταλλαγή απόψεων, μεθόδων, προβληματισμών, ιδεών, καινοτομιών και καλών πρακτικών που αφορούν την εκπαίδευση και παιδαγωγική στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Το σχέδιο εργασίας έχει σκοπό να ενισχύσει στους μαθητές την δεξιότητα της αφήγησης στον προφορικό και γραπτό λόγο με επιμέρους στόχους την βελτίωση της δομής, την κινητοποίηση της δημιουργικότητας, την ανάπτυξη φαντασίας, την απελευθέρωση του εαυτού, την απόλαυση της ακρόασης, την ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης, αλλά και την εξέλιξη δεξιοτήτων δημιουργίας κειμένου, προφορικού και γραπτού. Η αξιολόγηση θα πραγματοποιηθεί με την δημιουργία πλατφόρμας με ηχητικά podcasts των μαθητών.

Η ανάγκη σύνθεσης του εν λόγω σχεδίου προέκυψε από την παρατήρηση της γράφουσας αδυναμιών στην δομή του προφορικού και γραπτού λόγου των μαθητών. Τα προφορικά κείμενα, στη σύγχρονη εποχή της εικόνας, στερούνταν σε ροή, δομή, φαντασία, εκφραστικότητα, ενώ τα γραπτά κείμενα δεν είχαν συνοχή, δημιουργικότητα και είχαν χαρακτήρα διεκπεραίωσης.

Το πρόγραμμα σχεδιάστηκε σε έξι συναντήσεις των ενενήντα λεπτών και έχει πέντε δομικά στοιχεία: ακούω, παρατηρώ, συζητώ, αφηγούμαι, γράφω μια ιστορία. Υλοποιείται, διαδικτυακά, μέσω της εκπαιδευτικής μεθόδου CLIL, σύμφωνα με την οποία, ενώ σκοπός είναι η δεξιότητα της αφήγησης, ταυτόχρονα ενισχύονται δεξιότητες στην αγγλική γλώσσα, η οποία χρησιμοποιείται ως μέσο-εργαλείο από τον Dr.Daniel, ενώ η γράφουσα έχει ρόλο και στην μετάφραση και διαμεσολάβηση στην ελληνική. Οι μαθητές παράγουν κείμενα- προφορικά και γραπτά- τόσο στην ελληνική γλώσσα, όσο και στην αγγλική, χωρίς το δεύτερο να είναι υποχρεωτικό.

Για την επικοινωνία τους μπορούν να χρησιμοποιούν όποια γλώσσα επιθυμούν. Την στιγμή του γράφεται το κείμενο αυτό έχουν ήδη πραγματοποιηθεί 4 συναντήσεις, επομένως είναι εφικτό να έχουμε μια εικόνα του αποτελέσματος σε σχέση με τους στόχους. Παρατηρείται, λοιπόν, πως οι μαθητές φαίνεται να:

- ☐ απολαμβάνουν το μάθημα
- ☐ παίρνουν πρόθυμα τον λόγο στην ελληνική ή στην αγγλική γλώσσα
- ☐ απενεχοποιούνται από την πιθανότητα λάθους

□ χρησιμοποιούν περισσότερο το σώμα τους, τη φωνή τους, την έκφραση στην προφορική αφήγηση

□ γράφουν καλύτερα σε δομή και περιεχόμενο κείμενα

□ μαθαίνουν λεξιλόγιο και εκφράσεις στην αγγλική γλώσσα

□ ενισχύουν το λεξιλόγιο και τα σχήματα λόγου στην ελληνική γλώσσα

□ μαθαίνουν να λένε και να γράφουν παραδοσιακές ιστορίες

□ μαθαίνουν διαφορετικούς τύπους ιστοριών

□ διασκεδάζουν μαθαίνοντας

□ παίζουν και δημιουργούν

Συμπερασματικά, το πρόγραμμα κρίνεται πως ανταποκρίνεται στους στόχους και είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς.

Λέξεις κλειδιά: storytelling, αφήγηση, προφορικός λόγος, γραπτός λόγος

Αναπαραστάσεις του φύλου σε κείμενα μαζικής κουλτούρας για παιδιά: μια διδακτική αξιοποίηση με σκοπό την ανάπτυξη του Κριτικού Γραμματισμού σε παιδιά της Β΄ δημοτικού

Νικόλαος Καλκάνης
Εκπαιδευτικός ΠΕ70,
kalkanisn@gmail.com

Ζούμε σε μια εποχή όλο και πιο συχνών τεχνολογικών και κοινωνικοπολιτισμικών μεταβολών. Τα κείμενα που παράγονται από τα ΜΜΕ είναι ολοένα και πιο σύνθετα, καθώς συνδυάζουν διάφορους σημειωτικούς πόρους, όπως ήχο, εικόνα και λόγο, καθιστώντας τα στερεότυπα νοήματα και μηνύματα που μεταδίδουν πιο δυσδιάκριτα. Ειδικότερα, τα κείμενα μαζικής κουλτούρας για παιδιά, όπως οι παιδικές διαφημίσεις και ταινίες αναπαράγουν, ανάμεσα στα άλλα, έμφυλα στερεότυπα. Στην παρούσα εργασία αγαπημένες παιδικές διαφημίσεις και δύο κινηματογραφικές ταινίες της Disney γίνονται αφορμή για ένα πρόγραμμα Κριτικού Γραμματισμού, όπου μαθητές και μαθήτριες της Β΄ Δημοτικού εξετάζουν τους τρόπους που παρουσιάζονται τα φύλα στα πολυτροπικά αυτά κείμενα. Έτσι, αναδεικνύονται παραδοσιακά και σύγχρονα έμφυλα πρότυπα και, με βάση τις δικές τους εμπειρίες, αναπλαισιώνουν τη νέα γνώση και γίνονται δημιουργοί δικών τους πολυτροπικών κειμένων. Από τα αποτελέσματα του προγράμματος διαφαίνεται από τη μία η ικανότητα των παιδιών να διακρίνουν τα παραδοσιακά και σύγχρονα έμφυλα πρότυπα αλλά το πόσο δύσκολο είναι, από την άλλη, να ανατραπούν τα ανδρικά και γυναικεία στερεότυπα που ήδη κουβαλούν μαζί τους. Η ανάπτυξη του Κριτικού Γραμματισμού μέσω της διδακτικής πράξης είναι το στοίχημα που πρέπει να βάλουν όσοι εμπλέκονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Θα το κερδίσουν;

Λέξεις κλειδιά: γραμματισμός, πολυγλωσσισμοί, πολυτροπικότητα, στερεότυπα, φύλο

Εκπαιδευτικό σχέδιο εκμάθησης, στον άξονα του μαθήματος των εργαστηρίων Δεξιοτήτων για τον πολιτισμικό σφετερισμό με την χρήση των εικαστικών πρακτικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Ζούρου Μαρία
Εκπαιδευτικός ΠΕ08 – Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια (κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη)
zouroumaria1@gmail.com

Στα πλαίσια του μαθήματος «Εργαστήριο Δεξιοτήτων» της Β' γυμνασίου, δημιουργήθηκε και τέθηκε σε εφαρμογή ένα διδακτικό σενάριο που επεδίωκε την εξοικείωση των μαθητών με μια έννοια από τους θεματικούς κύκλους του μαθήματος, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη ικανοτήτων προς την καλλιέργεια δεξιοτήτων από πλευράς των μαθητών ώστε να λάβουν γνώσεις για το κοινωνικό γίγνεσθαι, έχοντας μια ενεργή παρουσία στην τάξη και την κοινωνική σφαίρα. Η θεματική που επιλέχθηκε να παρουσιαστεί στο πλαίσιο των σύγχρονων πολιτισμικών φαινομένων είναι «ο Πολιτισμικός σφετερισμός» και οι μαθητές ανήκουν στη Β' τάξη του 8ου γυμνασίου Αχαρνών (Αττικής). Τα μέσα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν ώστε η κατανόηση του θέματος να έχει το βέλτιστο αποτέλεσμα ήταν οπτικοακουστικά, με έμφαση τη μουσική και την video art. Τα παιδιά ασχολήθηκαν για τρεις διδακτικές ώρες με τη διερεύνηση της έννοιας του πολιτισμικού εαυτού και του σφετερισμού των στοιχείων της κουλτούρας μέσω εικαστικών δραστηριοτήτων, μελετώντας τα στοιχεία αυτά στο παρόν, του μηχανισμού κατασκευής και συνάμα την ανάγκη για μια αρμονική συνύπαρξη πολλών πολιτισμικών αναφορών δίχως την αλλοίωση των επιμέρους στοιχείων. Η εν λόγω θεματική επιλέχθηκε, μιας και η κοινότητα των Ρωσοπόντιων Ελλήνων πολιτών που κατακλύζει τον εν λόγω σχολικό πληθυσμό, συνυπάρχει αρμονικά με πληθυσμούς από άτομα Ρομά, αλβανικής, ινδικής ή πακιστανικής καταγωγής, συνδυάζοντας και περιπλέκοντας τα παραπάνω πολιτισμικά στοιχεία με νέες επιρροές που κατακλύζουν τα παιδιά, από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ο πολιτισμικός σφετερισμός είναι μια τεχνική υποκλοπής της κουλτούρας που εδραιώθηκε στην Αμερική του 1900. Η έντονη χρήση του εμφανίζεται σήμερα μέσα από πλατφόρμες του διαδικτύου όπως το Instagram, το Youtube και το Tiktok. Είναι μια διαδικασία όπου μια ομάδα υιοθετεί χωρίς συναίνεση στοιχεία μιας άλλης κουλτούρας, καθιστώντας το δικό της χωρίς να αναγνωρίζει ή να σεβαστεί την πηγή του. Μπορεί να λάβει πολλές μορφές, όπως η αντιγραφή ή η κλοπή ιδεών, η χρήση παραδοσιακών συμβόλων ή εννοιών, εκμεταλλεύοντας τη για κέρδος ή για να ενισχύσει τη δική της ταυτότητα. Κατά την εφαρμογή του εκπαιδευτικού σχεδίου φάνηκε ότι η ποικιλία των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων και η συχνή εναλλαγή στον τρόπο εργασίας των μαθητών (ατομικές, ομαδοσυνεργατικές και ανά δυάδες δραστηριότητες), αποτέλεσαν πρακτικές διαφοροποιημένης διδασκαλίας, ως προς την παρούσα θεματική και κέντρισαν το ενδιαφέρον των μαθητών, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή τους στη διδακτική διαδικασία. Ακόμη, μέσα από τα παιχνίδια ρόλων οι μαθητές ένιωσαν πώς οι εκάστοτε πληθυσμοί έχουν αναπτύξει κουλτούρες με δικές τους παραδόσεις, σύμβολα, τρόπους ζωής. Έτσι η κατανόηση της σημασίας της πολιτιστικής ποικιλότητας και τον σεβασμό προς αυτή ήταν καταλυτική. Κλείνοντας, η απόλυτη ενσυναίσθηση ήρθε μέσω των καλλιτεχνικών δρώμενων. Πραγματοποιήθηκε η εικαστική και κοινωνιολογική ανάλυση του video art, στο μουσικό κομμάτι με τίτλο "VEGAS" της σύγχρονης καλλιτέχνης Doja Cat και του τρόπου που εκείνο προσδοκούσε να τονίσει την μνήμη της Big Mama Thornton, μιας αφροαμερικανής τζαζ μουσικού όπου το κομμάτι της "Hound Dog" σφετερίστηκε από έναν λευκό, προνομιούχο άντρα, τον Elvis Presley κάνοντάς τον pop είδωλο. Οι μαθητές μέσω των εικόνων, της σύγκρισης των τριών ήχων αλλά και την ανάλυση πίσω από τη θέση μιας αφροαμερικανίδας γυναίκας του 1952 συνέδεσαν παρελθόν και παρόν κατανοώντας και τα ερεθίσματα από τις δικές τους κοινότητες ολοκληρώνοντας με επιτυχία τον στόχο του μαθήματος.

Λέξεις κλειδιά: Εργαστήριο Δεξιοτήτων, Πολιτισμικός σφετερισμός, παγκόσμια ταυτότητα, καλλιτεχνική εκπαίδευση, διαθεματικότητα, μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Μια χρονογραμμή για τα δικαιώματα των γυναικών στην Ευρώπη: διδακτικό σενάριο με τη χρήση ψηφιακών πόρων της Ευρωπαϊκής πύλης πολιτισμού 'Europeana'

Βαρβάρα Ζαντραβέλη

Το παρόν διδακτικό σενάριο "Μια χρονογραμμή για τα δικαιώματα των γυναικών στην Ευρώπη", εφαρμόστηκε σε μαθητές της Γ΄ Τάξης Γυμνασίου ως μια καλή ευκαιρία να διδαχθεί μέρος του προγράμματος σπουδών στο μάθημα των Αγγλικών ως ξένη γλώσσα. Πιο συγκεκριμένα συνδυάστηκε με την Ενότητα 2 του βιβλίου με τίτλο "Teens idols", μιλώντας για διάσημες προσωπικότητες, ευαισθητοποιώντας τους εφήβους στα πρότυπα χαρακτηρισμού μιας προσωπικότητας ως σημαντικής, καταρρίπτοντας στερεότυπα για το ρόλο των ανδρών και των γυναικών στο χρόνο, εμβαθύνοντας στην Ιστορία του Φεμινισμού στην Ευρώπη διαχρονικά και αξιοποιώντας τους θησαυρούς της Europeana. Η Europeana είναι η ψηφιακή βιβλιοθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πολιτιστική κληρονομιά. Στις συλλογές της μπορεί κανείς να βρει εκατομμύρια ψηφιοποιημένα αντικείμενα, συμπεριλαμβανομένων εικόνων, κειμένων, ήχου, βίντεο και αντικείμενων 3D, τα οποία καλύπτουν όλο το γεωγραφικό και χρονολογικό φάσμα του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Εθνικός Συσσωρευτής Πολιτιστικών Δεδομένων για τη Europeana στην Ελλάδα είναι το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης μέσω της πύλης SearchCulture.gr. Μεγάλος αριθμός αντικειμένων των συλλογών της Europeana διατίθεται με άδειες ελεύθερης χρήσης, επιτρέποντας στους χρήστες να τα επαναχρησιμοποιήσουν για να παραγάγουν ποικίλο εκπαιδευτικό υλικό. Η συστηματική σήμανση των τεκμηρίων με τις άδειες χρήσης Creative Commons δίνει πρόσθετη μαθησιακή αξία στις συλλογές, καθώς προσφέρει τη δυνατότητα εξοικείωσης των μαθητών με ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και υπεύθυνης χρήσης των ψηφιακών μέσων. Στο ιστολόγιο "Teaching with Europeana", που εστιάζει στη διδακτική χρήση της πλατφόρμας, μπορεί να αναζητήσει κανείς σενάρια που δημιουργήθηκαν από εκπαιδευτικούς σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, καλύπτοντας έναν ικανό αριθμό γνωστικών αντικειμένων από την αγγλική γλώσσα και την ιστορία ως τη γεωγραφία και τις θετικές επιστήμες (STEM). Τα σενάρια αυτά συνδυάζουν τη χρήση ψηφιακών συλλογών και τεκμηρίων της Europeana με ποικιλία ανοιχτών διαδικτυακών εργαλείων. Το παρόν διδακτικό σενάριο αξιολογήθηκε και είναι αναρτημένο στο παραπάνω ιστολόγιο ως καλή πρακτική. Έχει ως στόχο να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η ανισότητα στη μεταχείριση των γυναικών επηρεάζει την κοινωνία. Να κατανοήσουν σε βάθος τους όρους φεμινισμός, κοινωνική δικαιοσύνη, ισότητα των φύλων, δικαιώματα των γυναικών και ανθρώπινα δικαιώματα μέσω καταγισμού ιδεών, να συμπεραίνουν τις διασυνδέσεις μεταξύ αυτών των όρων δημιουργώντας έναν εννοιολογικό χάρτη και να ανακαλύψουν τι σημαίνει ο όρος "φεμινιστής" σε σχέση με τους άνδρες, παρακολουθώντας ένα σχετικό βίντεο με συζήτηση. Τέλος, οι μαθητές μαθαίνουν πώς εμπνευσμένες Ευρωπαίες γυναίκες συνέβαλαν με τη δράση τους στην απόκτηση δικαιωμάτων που τυπικά στερούνταν οι γυναίκες μέσω μιας βιογραφικής έρευνας στην πλατφόρμα Europeana, δημιουργώντας τις σχετικές χρονογραμμές.

Λέξεις κλειδιά: Διδακτικό σενάριο, στερεότυπα, Europeana, φεμινισμός

Ορθογραφία: ένα απαιτητικό εγχείρημα: το παράδειγμα του 2ου Δημοτικού Σχολείου Πεύκης

Ζιάννη Ολυμπία
Εκπαιδευτικός ΠΕ70
olympiazianni@yahoo.com
Δελή Γλυκερία
Εκπαιδευτικός ΠΕ86
gdeli@sch.gr
Καρυώτη Ιφιγένεια

Ένα πρόβλημα που συχνά αντιμετωπίζουν τόσο οι γονείς όσο και οι εκπαιδευτικοί είναι το πώς θα βελτιώσουν την ορθογραφία των παιδιών. Στο γλωσσικό μάθημα η παρουσίαση κανόνων και φαινομένων, από τις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου, καλούν το παιδί να δει, να διαβάσει, να μάθει, να αποστηθίσει, να κατανοήσει, να αφομοιώσει, να ξεχωρίσει και να εφαρμόσει σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα την πληροφορία, της οποίας ο χρόνος επεξεργασίας είναι περιορισμένος, αφού στην επόμενη ενότητα επίκειται ένας νέος κανόνας -με τις εξαιρέσεις του. Η δυσκολία στην ορθογραφία είναι θέμα που δεν επιλύεται με έναν τρόπο ή σε έναν ορισμένο χρόνο. Απαιτεί πληθώρα και πολυμορφία εργαλείων, επιμονή, υπομονή και συχνή ενασχόληση, ανατροφοδότηση και αξιολόγηση, ώστε να υπάρχουν ορατά αποτελέσματα. Για τον σκοπό αυτό ομάδα εκπαιδευτικών του σχολείου μας θέσαμε τρεις στόχους: 1. Ενημέρωση και διάθεση υλικού στους εκπαιδευτικούς 2. Βελτίωση της ορθογραφίας του βασικού λεξιλογίου των μαθητών 3. Δημιουργία αποθετηρίου ψηφιακού υλικού για τη συνεχή ανατροφοδότηση μαθητών και εκπαιδευτικών. Αρχικά συντάξαμε ερωτηματολόγιο διερεύνησης αναγκών για τους εκπαιδευτικούς του σχολείου με θέμα τις δυσκολίες στην ορθογραφία που παρουσιάζουν οι μαθητές όπως επίσης και την ανάγκη πρόσβασης των εκπαιδευτικών σε κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό για τη βελτίωση της ορθογραφίας. Σε συνάντηση της ομάδας συζητήθηκαν τα αποτελέσματα και αποφασίσαμε τη δημιουργία blog κατάλληλου προς χρήση τόσο από μαθητές όσο και από εκπαιδευτικούς και γονείς. Η ομάδα χωρίστηκε σε υποομάδες οι οποίες ανέλαβαν τη συγκέντρωση ψηφιακού υλικού ανά τάξη ή ηλικιακή ομάδα. Άλλα μέλη της ομάδας ανέλαβαν τη συγκέντρωση υλικού που αφορά σε καρτέλες, βίντεο, παιχνίδια και κατασκευές σχετικές με την ορθογραφία των λέξεων. Επειδή το blog απευθύνεται και στους γονείς, αναζητήθηκαν επιστημονικά άρθρα με οδηγίες, συμβουλές και ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις για τη δυσκολία ορισμένων μαθητών στην ορθογραφία. Επιλέχθηκε το ΠΣΔ ως χώρος φιλοξενίας της ιστοσελίδας μας, <https://blogs.sch.gr/orthography/> και σχεδιάστηκε η μορφή και η διάταξη των θεμάτων προς παρουσίαση. Συμπεριλάβαμε διαδραστικές ασκήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας όπως και προτάσεις διδασκαλίας της ορθογραφίας για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες. Αναλάβαμε την επικοινωνία με τους δημιουργούς υλικού που επιλέξαμε ώστε να εξασφαλιστούν οι απαραίτητες άδειες χρήσης. Η ανταπόκριση των συναδέλφων εκπαιδευτικών ήταν ενθαρρυντική. Προτάθηκε και η ενσωμάτωση δράσεων φιλαναγνωσίας ως μέσο βελτίωσης της ορθογραφίας. Για το σκοπό αυτό αναζητήσαμε και αναρτήσαμε στο blog σχετικές παραπομπές και ενσωματώσαμε τη δράση «Ποιο βιβλίο διάβασες;» στην οποία κάθε μαθητής καταγράφει το βιβλίο που διάβασε. Επιπλέον αποφασίσαμε την απλοποίηση των ενεργειών εισόδου των μαθητών στις ασκήσεις. Εκπαιδευτικοί του σχολείου δημιούργησαν δικές τους διαδραστικές ασκήσεις ορθογραφίας οι οποίες αναρτήθηκαν στο blog. Στις συναντήσεις με τους γονείς δεχτήκαμε θετικά σχόλια για τη χρήση του blog. Διοργανώσαμε μαραθώνιους ορθογραφίας και αναρτήσαμε αφίσες με τη συμμετοχή των τάξεων. Η αξιολόγηση της δράσης μας έγινε με τη δημιουργία ερωτηματολογίου για τους εκπαιδευτικούς του σχολείου καθώς και δειγματοληπτική περιγραφική αξιολόγηση του blog από μαθητές. Η ανταπόκριση μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων, όπως αυτή διαφαίνεται στην επισκεψιμότητα του blog (flag counter), μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι γίνεται μια καθολική προσπάθεια επίτευξης του στόχου της βελτίωσης της ορθογραφίας.

Λέξεις κλειδιά: ορθογραφία, βελτίωση, ψηφιακό υλικό, blog

Εκπαιδευτικό σενάριο για την διδασκαλία της έννοιας της ταχύτητας και της ευθύγραμμης ομαλής κίνησης σε φοιτητές Παιδαγωγικών τμημάτων

Θεοτοκάτου Μαριάνθη
Προπτυχιακή φοιτήτρια Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας
Πανεπιστημίου Πατρών
up1067922@upnet.gr
Θεοδωροπούλου Μαρία
MSc, PhD, ΕΔΙΠ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστήμιο Πατρών,
mtheodo@upatras.gr

Στόχος της παρούσας προπτυχιακής εργασίας είναι η καταγραφή των εναλλακτικών ιδεών των δευτεροετών φοιτητών του τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας για την έννοια της ταχύτητας και της ευθύγραμμης ομαλής κίνησης καθώς και το αποτέλεσμα της εφαρμογής ενός διδακτικού σεναρίου σε αυτές. Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε ένα εκπαιδευτικό σενάριο έτσι ώστε να διαπιστωθεί πειραματικά η σχέση της μετατόπισης ενός σώματος σε συνάρτηση με το χρόνο, μέσω της οποίας θα γίνει εφικτή η κατανόηση της έννοιας της ταχύτητας καθώς και η διατήρησή της στην ευθύγραμμη ομαλή κίνηση. Επιπλέον καταγράφηκαν οι εναλλακτικές ιδέες των φοιτητών όσον αφορά την έννοια της ταχύτητας και της ευθύγραμμης ομαλής κίνησης. Το συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο βασίζεται στο ερευνητικά εξελισσόμενο διδακτικό μοντέλο το οποίο περιέχει τρία στάδια διδακτικής προσέγγισης. Αρχικά, στη φάση του εισαγωγικού ερεθίσματος και της διατύπωσης υποθέσεων, επιδιώκεται η καταγραφή των εναλλακτικών ιδεών των φοιτητών πάνω στην έννοια της ταχύτητας και της ευθύγραμμης ομαλής κίνησης. Έναυσμα αποτελεί η προβολή ενός βίντεο και η παρουσίαση εικόνων μέσω των οποίων οι φοιτητές καλούνται να απαντήσουν σε ορισμένες ερωτήσεις στο φύλλο εργασίας. Στο δεύτερο στάδιο, της πειραματικής αντιμετώπισης, οι φοιτητές χρησιμοποιούν τις κινητές τους συσκευές για να καταγράψουν την ευθύγραμμη κίνηση ενός τρένου πάνω σε ράγες με την εφαρμογή Video Physics. Το Video Physics είναι μια εφαρμογή για κινητές συσκευές, που καταγράφει και αναλύει την κίνηση ενός αντικειμένου και δημιουργεί γραφήματα τροχιάς, θέσης και ταχύτητας για το αντικείμενο. Οι φοιτητές καταγράφουν τις παρατηρήσεις τους στο φύλλο εργασίας, αναλύουν τα αποτελέσματά τους και καταλήγουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων. Τέλος, στο στάδιο της Εμπέδωσης και Γενίκευσης, επιδιώκεται να καταγραφεί ο βαθμός κατανόησης των εννοιών της ταχύτητας και της ευθύγραμμης ομαλής κίνησης από τους φοιτητές. Συγκεκριμένα, οι φοιτητές κάνοντας χρήση των κινητών τους συσκευών απαντούν διαδικτυακά σε ένα κουίζ ερωτήσεων το οποίο έχει δημιουργηθεί με τη βοήθεια της εφαρμογής Quizziz. Ακολουθεί η συλλογή και επεξεργασία των απαντήσεων των φοιτητών τόσο στο εισαγωγικό στάδιο όσο και στο στάδιο της εμπέδωσης και εξάγονται συμπεράσματα για το αποτέλεσμα της εφαρμογής του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου.

Λέξεις κλειδιά: μηχανική, ταχύτητα, εναλλακτικές ιδέες, διδακτικό σενάριο

“Καλές” παιδαγωγικές πρακτικές

Μια παιδαγωγική πρόταση για την ανάπτυξη της αειφόρου Πολιτειότητας

Ρέκλου Σωτηρία
M.Ed. Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, εκπαιδευτικός ΠΕ70
sreklou@gmail.com

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται η εκπαιδευτική παρέμβαση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο έρευνας-δράσης για την διπλωματική εργασία «Αναπτύσσοντας βιωματικά την αειφόρο πολιτεϊότητα: Μια κριτικά συμμετοχική έρευνα δράση» του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Σκοπός της παρέμβασης ήταν η ανάπτυξη της αειφόρου πολιτεϊότητας (sustainable/sustainability citizenship), η οποία ορίζεται ως η συμπεριφορά εκείνη που προασπίζεται το περιβάλλον, στη δημόσια και ιδιωτική σφαίρα, με γνώμονα τη δίκαιη κατανομή των περιβαλλοντικών αγαθών καθώς και τις αρχές της συμμετοχικότητας και της συν-διαμόρφωσης αειφόρας πολιτικής. Αξιοποιήθηκαν οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις της Μάθησης μέσω Προσφοράς (Service Learning) και της Κοινωνικής και Συναισθηματικής Αγωγής. Η Μάθηση μέσω Προσφοράς (ΜμΠ) αποτελεί μια στρατηγική διδασκαλίας και μάθησης με διαδικασίες δράσης στην κοινότητα, ανατροφοδότησης και αξιολόγησης. Η ανθρωπιστική προσέγγιση της Κοινωνικής και Συναισθηματικής Αγωγής (ΚΣΑ) βασίζεται στη θεωρία της μη κατευθυντικότητας του Carl Rogers. Σύμφωνα με αυτή, η στάση του/της εμπυχωτή/τριας διαπνέεται από τις τρεις βασικές προϋποθέσεις του Rogers για γνήσια επικοινωνία (γνησιότητα, ενσυναίσθηση και άνευ όρων θετική αποδοχή) και επιδιώκει τη διάχυσή τους στην ομάδα. Το παιδαγωγικό πρόγραμμα επηρεάστηκε και από την Παρεμβαίνουσα μη Κατευθυντικότητα (N.D.I.) του Michel Lobrot. Πρόκειται για μια μέθοδο που επικεντρώνεται στη βιωματική εμπειρία και αποδίδεται συνοπτικά με τα τρία βήματα «Ακούω –Προτείνω – Συνοδεύω». Το στοιχείο που προσθέτει είναι η δυνατότητα του/της εμπυχωτή/τριας να παρέμβει προτείνοντας δραστηριότητες που να απαντούν στις ανάγκες της ομάδας.

Το πρόγραμμα διήρκεσε από το Μάρτιο ως τον Ιούνιο του 2019 και περιελάμβανε δεκαπέντε τρίωρες συναντήσεις σε χώρο της κοινότητας κυρίως τα σαββατοκύριακα. Την περιβαλλοντική ομάδα αποτελούσαν 16 παιδιά ηλικίας 10 ετών, 9 κορίτσια και 7 αγόρια. Η κάθε συνάντηση δομήθηκε τόσο σε επίπεδο στόχων όσο και σε επίπεδο δραστηριοτήτων βασιζόμενη στις επιθυμίες και στις ανάγκες της ομάδας. Οι πρώτες συναντήσεις αφιερώθηκαν στο δέσιμο της ομάδας μέσω βιωματικών δραστηριοτήτων. Ακολούθησε η αναγνώριση των προβλημάτων της κοινότητας μέσω της χαρτογράφησης της. Η βελτίωση του κεντρικού πάρκου της κοινότητας αποτέλεσε τον σκοπό της ομάδας. Η δράση περιελάμβανε κατάλληλες, για την ηλικία, εργασίες στο πεδίο αλλά και διεκδίκηση άλλων που απαιτούσαν ειδικό εξοπλισμό από τις δημοτικές αρχές. Ενεργοποίησε μεγάλο μέρος της κοινότητας με συμμετοχή πολλών ενηλίκων αλλά και χορηγίες από τοπικά καταστήματα. Η παρουσίαση του συνολικού προγράμματος ήταν ανοιχτή στην κοινότητα και διοργανώθηκε από τα ίδια τα παιδιά. Όσον αφορά στην αξιολόγηση, στο τέλος κάθε συνάντησης η εμπυχώτρια και κάθε συμμετέχων/ουσα συμπλήρωναν προσωπικό ημερολόγιο ως εργαλείο αποτίμησής της. Το βασικό εργαλείο αξιολόγησης του προγράμματος ήταν συνεντεύξεις των συμμετεχόντων/ουσών στην αρχή και στο τέλος της παρέμβασης. Άλλα εργαλεία ήταν το κοινωνιόγραμμα και η τελική αξιολόγηση της δράσης αλλά και του προγράμματος από τα ίδια τα παιδιά στην τελευταία συνάντηση. Σημαντικές πληροφορίες παρείχαν επίσης οι τελικές αναφορές των μητέρων που περιελάμβαναν τις αλλαγές που παρατήρησαν στα μέλη της ομάδας αλλά και την προσωπική τους αξιολόγηση για το πρόγραμμα. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε ότι το περιβαλλοντικό πρόγραμμα στο σύνολό του αποτέλεσε θετική εμπειρία για τα παιδιά σε επίπεδο προσωπικής ανάπτυξης και ενεργοποίησης. Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο φάνηκε ότι διαδραμάτισε η μέθοδος της εμπύχωσης.

Λέξεις κλειδιά: Περιβαλλοντική εκπαίδευση, Πολιτεϊότητα, Βιωματική εμπειρία

ROAD TO REDUCTION

Τσιφετάκη Δέσποινα
ΠΕ60-Νηπιαγωγός,
d.tsifetaki@gmail.com

31 εκπαιδευτικοί από 7 χώρες της Ευρώπης (Ελλάδα, Ισπανία-Κανάρια Νησιά, Γαλλία-Γουαδελούπη, Λιθουανία, Σερβία, Σλοβενία και Ρουμανία) συμμετέχουν σε πρόγραμμα eTwinning με δημιουργούς το 2ο Νηπιαγωγείο Ιεράπετρας και το δημοτικό σχολείο της Γουαδελούπης. Στόχος του προγράμματος είναι:

- Η ευαισθητοποίηση των μαθητών και των οικογενειών τους σχετικά με περιβαλλοντικά ζητήματα
- Η υλοποίηση δράσεων για την προστασία της Γης
- Η ενίσχυση των επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών
- Η προώθηση της δημιουργικότητας τους

Στο σχολικό περιβάλλον, συγκεκριμένα μέσα από την ενότητα «Παιδί και Περιβάλλον», τα παιδιά μαθαίνουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Το σχολείο μετατρέπεται σε ένα χώρο πλούσιο σε ερεθίσματα, δίνοντας τους την ευκαιρία να εκφράσουν τις ιδέες τους και να διδαχθούν τρόπους αντιμετώπισης των διαφορετικών περιβαλλοντικών προκλήσεων. Δόθηκε έμφαση στη βιωματική μάθηση, γι' αυτό και οι κύριες δραστηριότητες του προγράμματος κέντρισαν το ενδιαφέρον των μαθητών, καθώς διακατέχονταν από ρεαλιστικότητα και σύνδεση με την πραγματικότητα.

Αρχικά το κάθε σχολείο παρουσίασε ένα βίντεο με τα παιδιά να επισκέπτονται τα πιο χαρακτηριστικά μέρη της πόλης/περιοχής τους. Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους εταίρους να επιλέξουν αξιοθέατο συνεργαζόμενου σχολείου και να το αποτυπώσουν εικαστικά. Στο ψηφιακό εργαλείο padlet αναρτήθηκαν τα βίντεο αλλά και οι δημιουργίες των μαθητών. Ψήφισαν διαδικτυακά το λογότυπο του προγράμματος, που προέκυψε από τη συνεργασία όλων των συνεργαζόμενων εταίρων. Λίγο πριν τα Χριστούγεννα, αντάλλαξαν με τη βοήθεια του ταχυδρομείου, Χριστουγεννιάτικες κάρτες κατασκευασμένες από ανακυκλωμένο χαρτί προσθέτοντας σπόρους καλλωπιστικών φυτών (Christmas seed cards). Με το πέρας των Χριστουγέννων, οι κάρτες ανακυκλώθηκαν (φυτεύτηκαν) και οι σπόροι άνθισαν. Η κομποστοποίηση δραστηριοποίησε γονείς και μαθητές. Τα παιδιά διδάχτηκαν την αξία της κομποστοποίησης και καθημερινά φρόντιζαν να φέρνουν από το σπίτι τους οργανικά απόβλητα και να τα εναποθέτουν στον κομποστοποιητή του σχολείου. Έμαθαν πως να ξαναμαγειρεύουν φαγητά που έχουν περισσέψει, ώστε να καταναλώνονται και όχι να πετιούνται. Με τη συμβολή των γονέων μεταμόρφωσαν απομεινάρια φαγητών, που πρότειναν τα συνεργαζόμενα σχολεία, ανεβάζοντας φωτογραφίες σε συνεργατικό ψηφιακό εργαλείο. Η χαρά στα πρόσωπα των μικρών μαθητών να ξαναμαγειρεύουν φαγητά με την επίβλεψη των γονέων τους στο σπίτι, είναι διάχυτη σε όλες τις φωτογραφίες. Πραγματοποιήθηκε ζωντανή σύνδεση με το 2ο Νηπιαγωγείο Ιεράπετρας και τους εταίρους, για τη δημιουργία από κοινού οικολογικού προϊόντος. Η δράση υλοποιήθηκε με τη βοήθεια γονέα-χημικού, η οποία έφτιαξε άλατα μπάνιου μαζί με τα παιδιά του σχολείου μας, ταυτόχρονα με τα σχολεία που συμμετείχαν στη ζωντανή σύνδεση. Οι δράσεις συνεχίζονται μέχρι τη λήξη του σχολικού έτους. Ακολουθεί η δέντροφύτευση του σχολικού κήπου, ο εορτασμός της ημέρας της Γης (22 Απριλίου), μέσα από ένα παιχνίδι θησαυρού, και αγώνας τρεξίματος στην πόλη με το σύνθημα «Let's fight the climate change». Για την υλοποίηση των δράσεων το σχολείο μας έχει συνεργαστεί με το Σύλλογο Γονέων, το ΚΠΕ Ιεράπετρας-Νεαπόλεως, το Δήμο Ιεράπετρας. Επίκειται συνεργασία με το Σύλλογο Δρομέων Υγείας Ιεράπετρας για τη δράση του αγώνα τρεξίματος. Με τη χρήση του blog του σχολείου, τη σελίδα του προγράμματος στο facebook και την πλατφόρμα του TwinSpace κάναμε γνωστό το πρόγραμμά μας στην ευρύτερη κοινότητα.

Λέξεις κλειδιά: περιβάλλον, κομποστοποίηση, οργανικά απόβλητα, οικολογικά προϊόντα

Κινηματογραφική λέσχη στο σχολείο

Δημήτρης Ντανόπουλος
Δάσκαλος MEd, PhD
dimntan@gmail.com
Μάριος Φαλάγγας
Δάσκαλος
mfalagass@gmail.com

Η εκπαίδευση στα / με / για τα Μέσα αποτελεί ένα πεδίο παγκόσμιου ενδιαφέροντος στη σύγχρονη σχολική πραγματικότητα. Η κριτική παιδαγωγική των (πολύ)γραμματισμών ανοίγει διαύλους επικοινωνίας μεταξύ της σχολικής και της κινηματογραφικής κοινότητας. Εξειδικεύοντας την κινηματογραφική εκπαίδευση εντός τού φάσματος τού οπτικοακουστικού γραμματισμού, προσπαθήσαμε να λειτουργήσουμε μια εκδοχή κινηματογραφικής λέσχης, όπως αυτή ειδικότερα προτείνεται από τα επιμορφωτικά προγράμματα τού Φεστιβάλ Κινηματογράφου Χανίων, για παιδιά έκτης δημοτικού σε ένα σχολείο της πόλης της Καρδίτσας. Η λέσχη λειτούργησε πιλοτικά και πειραματικά, υπό τη μορφή ενός Εκπαιδευτικού Ομίλου, με εθελοντική συμμετοχή των παιδιών. Οι υπεύθυνοι λειτουργίας τής λέσχης δημιουργήσαμε τις προϋποθέσεις μύησης στην τέχνη τού κινηματογράφου, συνθήκες κριτικού κινηματογραφικού γραμματισμού, καθώς και δημιουργίας, μέσω κινηματογραφικών πρακτικών. Παρουσιάζουμε στην παρούσα ανακοίνωση τη μελέτη της δικής μας περίπτωσης ως πρόταση κινηματογραφικής εκπαίδευσης και συμμετέχουμε στη συζήτηση που φαίνεται να αναδεικνύεται όλο και περισσότερο στη δημόσια σφαίρα και της ελληνικής σχολικής πραγματικότητας: «Μπορεί ο κινηματογράφος να πάει ...σχολείο; Μπορεί το σχολείο να πάει ...κινηματογράφος;».

Λέξεις κλειδιά: κινηματογραφική εκπαίδευση, κινηματογραφική λέσχη, εκπαιδευτικός όμιλος

«Το μαγικό κουτί»

Μαρία Λύτου
Εκπαιδευτικός, ΠΕ70
Παναγιώτα Κίτσου
Εκπαιδευτικός, ΠΕ70
Γρίνου Δήμητρα,
Ψυχολόγος, ΠΕ23, MSC
(3ο ΣΔΕΥ- ΚΕΔΑΣΥ Ιωαννίνων)
grinoudimi@gmail.com

Το συγκεκριμένο ψυχοεκπαιδευτικό πρόγραμμα αφορμάται από μια ιδέα του «Δικτύου Συνδεδεμένων Σχολείων στην Πολωνία» με τίτλο «Χάρισε ένα ποίημα» «GIFT A POEM» σαν έναν τρόπο ανάμνησης της Παγκόσμιας Ημέρας Ποίησης της 21ης Μαρτίου (που καθιερώθηκε από την UNESCO το 1999). Η δράση αυτή προτείνεται στο πλαίσιο του εορτασμού της 70ης επετείου του Δικτύου Συνδεδεμένων Σχολείων της UNESCO, από την Πολωνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO και το Ίδρυμα Zbigniew Herbert, σε συνεργασία με τη Μονάδα Διεθνούς Συντονισμού ASP net στην UNESCO. Η πρωτοβουλία εμπνεύστηκε από την χειρονομία του Πολωνού ποιητή Zbigniew Herbert ο οποίος έγραψε ποιητικές επιστολές σε φίλους, καλλιτέχνες και ανθρώπους που ήταν σημαντικοί για αυτόν. Όπως αναφέρουν οι διοργανωτές της δραστηριότητας: «Η πράξη του να προσφέρεις σε κάποιον λέξεις ποίησης είναι εντελώς ανθρώπινη: μια μορφή φιλικής συν-παρουσίας, πνευματικής υποστήριξης, παρηγοριάς καθώς και ένα μέσο διατήρησης της ελπίδας. Έτσι, η συμμετοχή στην πρωτοβουλία «Χάρισε ένα ποίημα» θα μπορούσε να γίνει ένα «μάθημα συμπόνιας», καθώς και μια ευκαιρία να οικοδομήσουμε σχέσεις μεταξύ των γενεών, να δείξουμε ανιδιοτελή εν- συναίσθηση προς τους άπορους, τους εγκαταλειμμένους, τους μοναχικούς.

Το πρόγραμμα βρίσκεται σε εξέλιξη και θα περατωθεί αφού ολοκληρωθούν οι δραστηριότητες που έχουν αναλάβει οι υπεύθυνες εκπαιδευτικοί και η ψυχολόγος των σχολείων που διασυνδέονται με την εν λόγω δράση. Η αδελφοποίηση μέσω του προγράμματος αφορά τα τμήματα Δ1 του 1 ου Δημοτικού Σχολείου Ιωαννίνων και το τμήμα Γ1 του 27 ου Δημοτικού Σχολείου Ιωαννίνων. Προβλέπονται εργαστήρια κατασκευής κάρτας από τους/τις μαθητές/τριες που στο εξωτερικό της κάρτας θα αντιγράφεται ένα ποίημα που θα επιλεγεί από το κάθε παιδί στο εσωτερικό θα αναπαρίσταται μια προσωπική του ζωγραφιά. Από τους μαθητικούς καταλόγους των τμημάτων θα επιλεγούν τυχαία οι παραλήπτες/τριες των καρτών σε αντιστοιχία αριθμητική. Κάρτες θα ανταλλάξουν και οι συμμετέχουσες εκπαιδευτικοί καθώς και η ψυχολόγος μαζί τους. Αν είναι δυνατό θα επιδιωχθεί η προσωπική σύνθεση ποιήματος από τις συμμετέχουσες εκπαιδευτικούς για να δοθεί το παράδειγμα της έμπρακτης δημιουργικότητας και της ιδιαίτερης έμπνευσης που προκαλεί ο/η παραλήπτης στον/στην αποστολέα.

Συνακόλουθα, σχεδιάζεται ένα κοινό μάθημα που θα παρίστανται και τα δύο τμήματα σε χώρο που θα υποδείξουν οι διευθύνσεις των σχολείων ώστε η ανταλλαγή να τελεστεί με τρόπο βιωματικό και να αποκομίσουν τα παιδιά την αίσθηση του συν-βιώματος. Το μάθημα θα περιλαμβάνει εισήγηση από την ψυχολόγο για τη σχέση της ποίησης με την ψυχολογία και δημιουργική αξιοποίηση των συναισθημάτων που θα μοιραστούν τα παιδιά αφηγούμενα την εμπειρία τους από την εν λόγω δράση. Σχεδιάζεται στο κοινό αυτό μάθημα να παραβρίσκονται και οι γονείς των μαθητών/τριών με στόχο την ενίσχυση του δεσμού μεταξύ σχολείου -οικογένειας και την καλλιέργεια της αντίληψης ότι τα σχολεία αποτελούν κοινότητες εκπαιδευτικού έργου. Στο τέλος, προβλέπεται η ανταλλαγή των καρτών, η απαγγελία των ποιημάτων και επίδειξη των ζωγραφικών τους έργων. Όλο το παραγόμενο υλικό θα δοθεί στο κάθε παιδί σε ψηφιακή μορφή και θα αναρτηθεί στις ιστοσελίδες των σχολείων τους.

Η ενσυνείδηση στην εκπαίδευση πιλοτικό πρόγραμμα Erasmus+ KA2 «Mindful Nature»

Ευσταθία Κάλλια

Διευθύντρια, Δημ.Σχ.Νεοχωρίου Άρτας

ekal10@hotmail.com

Παναγιώτα Παπανικολάου

Δασκάλα, Δημ.Σχ.Νεοχωρίου Άρτας

madouki@yahoo.gr

Το Δημοτικό Σχολείο Νεοχωρίου Άρτας συμμετέχει στο πρόγραμμα Erasmus+ «Mindful Nature/Ενσυνείδητη Φύση» με κωδικό 2022-1-EL01-KA220-SCH-000085458 (σχολικά έτη 2022-2023 και 2023-2024). Το πρόγραμμα υλοποιείται από το ΚΕΠΕΑ Καρπενησίου σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Frederick της Κύπρου και τον Εκπαιδευτικό Οργανισμό Casa do Professor της Πορτογαλίας. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν και σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την Ελλάδα. Σκοπός του προγράμματος είναι η διερεύνηση σε πιλοτικό στάδιο της εφαρμογής της ενσυνείδησης (mindfulness) στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ενσυνείδηση ή Ενσυνειδητότητα ή Mindfulness είναι η γνώση που απορρέει από την εστιασμένη παρατήρηση της εμπειρίας μας (αισθήσεις, συναισθήματα, σκέψεις) στο παρόν, χωρίς κριτική, το να έχουμε επίγνωση του τι συμβαίνει, μέσα μας και γύρω μας, τη στιγμή που συμβαίνει. Η ενσυνείδηση είναι ένα βασικό εργαλείο της Θετικής Εκπαίδευσης και Ψυχολογίας, το οποίο βοηθά το άτομο να αναπτυχθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, να έχει συναισθηματική νοημοσύνη, δηλαδή την ικανότητα να αναγνωρίζει τα συναισθήματα τόσο τα δικά του όσο και των συνανθρώπων του. Το άτομο μαθαίνει να αντιλαμβάνεται τα κίνητρά του και να διαχειρίζεται τα συναισθήματά του απέναντι σε καταστάσεις της

ζωής, με συνέπεια να χτίζει υγιείς ανθρώπινες σχέσεις, να αποκομίζει γνώση μέσα από τις εμπειρίες του, να έχει τον έλεγχο της ζωής του.

Ειδικά, το έργο «Mindful Nature» ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να υιοθετήσουν διαφοροποιημένες διδακτικές στρατηγικές που ευνοούν την επαφή με τη φύση, εστιάζοντας κυρίως στην ευημερία και ψυχική υγεία των μαθητών/τριων, αλλά και των ίδιων, μέσω της επίγνωσης, για ένα σχολείο χωρίς αποκλεισμούς, με όρους ανεκτικότητας και αποδοχής. Οι δράσεις αναπτύσσονται σε πέντε επίπεδα/στάδια (*Προσοχή, Αναπνοή, Χαλάρωση, Σκέψη, Ησυχία*), και ως εκπαιδευτικά εργαλεία χρησιμοποιούνται: ιστορίες, ασκήσεις, παιχνίδια συγκέντρωσης και χαλάρωσης κυρίως στη φύση, αλλά και εντός του σχολικού χώρου. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα αυτό μας δίνει τη δυνατότητα γνωριμίας και ενσωμάτωσης νέων εναλλακτικών εκπαιδευτικών πρακτικών, οι οποίες στοχεύουν στην ψυχική ενδυνάμωση μαθητών/τριων και εκπαιδευτικών. Ενδεικτικά, μερικά από τα οφέλη που μπορούμε να αποκομίσουμε μέσω της ανάπτυξης των δεξιοτήτων της ενσυνειδητότητας είναι η δυνατότητα λήψης συνειδητών αποφάσεων, η βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων, η ανάπτυξη θετικής σκέψης και η αναγνώριση και ο έλεγχος των συναισθημάτων. Τέλος στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν οι μαθητές και οι μαθήτριες της Γ' & Ε' τάξης του σχολείου μας.

Λέξεις-κλειδιά: ενσυνείδητη φύση, ενσυνειδητότητα, ψυχική υγεία, συναισθηματική νοημοσύνη

Υποστηρικτικοί θεσμοί στο Επαγγελματικό Λύκειο στο πλαίσιο της πρόληψης και της διαχείρισης κρίσεων, φαινομένων σχολικής βίας και σχολικού εκφοβισμού

Παντελής Γαλίτης

Δρ. Επιστημών της Αγωγής, Εκπ. Δευτ. Εκπαίδευσης

galitis@otenet.gr

Τα φαινόμενα σχολικής βίας, σχολικού εκφοβισμού και, γενικότερα, κρίσεων στον χώρο του σχολείου εμφανίζουν αύξηση είτε ποσοτική είτε – και – ποιοτική. Τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.), έχοντας προσδιοριστεί ως ο χώρος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με τις περισσότερες καταγραφές τέτοιων φαινομένων, στην προσπάθεια της πρόληψης και της καταστολής τους έχουν ενισχυθεί από την Πολιτεία με υποστηρικτικούς θεσμούς, οι οποίοι προσπαθούν να κερδίσουν το στοίχημα της αποστολής τους αυτής. Ο θεσμός του Συμβούλου Σχολικής Ζωής, του Συμβούλου Καθηγητή, του Ψυχολόγου, της Κοινωνικής Λειτουργού, αποτελούν την έκφραση της βούλησης της Πολιτείας να απαντήσει στις ανάγκες της αποτελεσματικής διαχείρισης φαινομένων βίας και bullying, τα οποία σε καθημερινή βάση θέτουν σε δοκιμασία και σε διαρκή αμφισβήτηση την προσπάθεια διαμόρφωσης και διατήρησης του, κατάλληλου για την διεξαγωγή της μαθησιακής διαδικασίας, σχολικού κλίματος στα ΕΠΑ.Λ.

Η εργασία αυτή περιγράφει την λειτουργία των παραπάνω καινοτόμων υποστηρικτικών θεσμών στα ΕΠΑ.Λ., στην προσπάθεια της αποτελεσματικής διαχείρισης φαινομένων σχολικής βίας και σχολικού εκφοβισμού. Της περιγραφής των αρμοδιοτήτων και των καθηκόντων του κάθε υποστηρικτικού θεσμού, έπεται η συστηματική θέαση και τοποθέτηση του στον λειτουργικό του ρόλο στην καθημερινότητα της σχολικής ζωής. Η μέχρι σήμερα, αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των υποστηρικτικών αυτών θεσμών καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, ενώ καταγράφονται θετικά αποτελέσματα, απαιτείται περαιτέρω αξιοποίησή τους από τους λειτουργούς της εκπαιδευτικής κοινότητας, στην κατεύθυνση της αποτελεσματικής διαχείρισης των φαινομένων βίας και bullying στα ΕΠΑ.Λ.

Υποστηρίζοντας τη μετάβαση από το λύκειο στο Πανεπιστήμιο

Μαρία Καλφάκη
Υπεύθυνη Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού ΔΔΕ Χανίων
mkalfaki@yahoo.co.uk

Η Μετάβαση από το Λύκειο στο Πανεπιστήμιο είναι μια σημαντική διαδικασία η οποία αποτελεί τη συνέχεια των μεταβάσεων από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά τις οποίες ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να προσαρμοστεί σε νέα σχολικά περιβάλλοντα αναπτύσσοντας ποικίλες δεξιότητες. Για την ομαλή μετάβαση ανάμεσα στις διαφορετικές βαθμίδες εκπαίδευσης, είναι αναγκαίο η εκμάθηση και η ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων να έχουν σαν στόχο τη συναισθηματική και ψυχική ενδυνάμωση των μαθητών και μαθητριών, την ενίσχυση δηλαδή της ψυχικής ανθεκτικότητας τους (resilience) σε αυτά τα μεταβαλλόμενα κι εν δυνάμει «απειλητικά» περιβάλλοντα, καθώς και την ενίσχυση της εσωτερικής θέσης ελέγχου απέναντι σε αυτά. Η ψυχική ανθεκτικότητα ως ικανότητα προσαρμογής στις αλλαγές, ακόμη και όταν οι εξωτερικές συνθήκες είναι αποθαρρυντικές ή/και αποδιοργανωτικές, αποτελεί βασικό στοιχείο της ετοιμότητας των μαθητών/μαθητριών για την ενίσχυση της Αυτοαποτελεσματικότητάς τους στην αντιμετώπιση αυτών των αλλαγών, κυρίως όταν αυτές εκλαμβάνονται σαν απειλή. Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός παρέχει ένα καθοριστικό πλαίσιο ενίσχυσης της ψυχικής ανθεκτικότητας, χρησιμοποιώντας σωστά τα κατάλληλα εργαλεία και τη συμβουλευτική διαδικασία (σε αντίθεση με την καθοδηγητική) που έχουν σαν στόχο να ενισχύσουν την ανάπτυξη των δεξιοτήτων που προάγουν την αυτοπεποίθηση, την προσήλωση για την επίτευξη του στόχου, την ανάλυση ενός προβλήματος, τη διαδικασία λήψης μιας απόφασης και τον εσωτερικό έλεγχο ώστε η μετάβαση να εκλαμβάνεται ως μία φυσιολογική διαδικασία ευκαιριών και όχι σαν στάδιο αντιμετώπισης των εν δυνάμει αλλαγών ως απειλητικών και ως πηγή δημιουργίας άγχους. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται μερικές προτάσεις καλής πρακτικής κι εφαρμογής της συμβουλευτικής διαδικασίας για την μετάβαση από το Λύκειο στο Πανεπιστήμιο για μαθητές Λυκείου.

Λέξεις κλειδιά: μετάβαση, ψυχική ανθεκτικότητα, δεξιότητες, λήψη απόφασης

Διδακτικές προτάσεις / διδακτικά σενάρια

Χρήση χρωμάτων στα παιδικά σχέδια, για την έκφραση συναισθημάτων

Μαρία Παπασαραφianού
Φοιτήτρια ΠΤΔΕ ΠΙ
mariapapasar@gmail.com, el09387@uoi.gr

Στην προσπάθεια διερεύνησης και κατανόησης των συναισθημάτων των παιδιών, πολλοί ερευνητές έχουν διατρέξει στην μελέτη των παιδικών σχεδίων. Η συγκεκριμένη εισήγηση αποσκοπεί στην ενασχόληση με την ψυχολογία του παιδικού σχεδίου, την ανάλυση και κατανόηση των χρωματικών επιλογών των παιδιών, μέσα από αναφορές σε αντίστοιχες έρευνες και την αξιοποίηση των συμπερασμάτων για την περεταίρω κατανόηση των συναισθημάτων των παιδιών, στα πλαίσια της σχολικής πραγματικότητας. Ευρήματα ερευνών έχουν δείξει, πως τα παιδιά τείνουν να επιλέγουν συγκεκριμένα χρώματα για να αναπαραστήσουν θετικά/αρνητικά/ανάμεικτα συναισθήματα, διάφορα πρόσωπα και εμπειρίες. Ωστόσο, υπάρχει ακόμα πολύς χώρος για επιπλέον διερεύνηση του συγκεκριμένου θέματος, ειδικά όσον αφορά την απεικόνιση ανάμεικτων συναισθημάτων. Στην συγκεκριμένη εισήγηση θα γίνει λόγος για την επιλογή χρωμάτων στις παιδικές ζωγραφιές, την πρόθεση, που υπάρχει πίσω από αυτή και στο πώς η γνώση αυτής, μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να κατανοήσουν λίγο καλύτερα τα συναισθήματα των μαθητών τους. Θα γίνει επίσης αναφορά στις πιθανές πρακτικές, που μπορούν να εφαρμοστούν μέσα στην τάξη, για την αξιοποίηση των χρωμάτων και του παιδικού σχεδίου.

Λέξεις Κλειδιά: Παιδικό σχέδιο, Χρώμα, Συναισθήματα, Εκπαιδευτική ψυχολογία

Η Βιωματική μάθηση στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο

Ελευθερία - Παναγιώτα Γεωργογιάννη
Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
el09306@uoi.gr

Στόχος της εισήγησης αυτής είναι η μελέτη της βιωματικής μάθησης ως έννοια από το πρίσμα των θεωρητικών συντελεστών μέχρι την πρακτική υλοποίηση της στα πλαίσια που ορίζει το σύγχρονο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, όπως επίσης και το πολιτισμικό και πολιτιστικό υπόβαθρο του θεσμού αυτού. Επιπλέον, θα γίνει αναφορά στα οφέλη και τις κριτικές που δέχεται ως διδακτική πράξη. Θα παρουσιαστούν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο σύγχρονός εκπαιδευτικός στην προσπάθειά του να διαφοροποιηθεί και να εξελίξει την εκπαιδευτική διδασκαλία με την χρήση της βιωματικής μάθησης, αρχικά από τα νομικά πλαίσια του χρονικού περιορισμού και τον όγκο της διδακτέας ύλης και έπειτα από τον ανταγωνισμό και τις απαρχαιωμένες ιδέες που μπορεί να υπάρχουν ανάμεσα στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας. Θα δοθούν παραδείγματα βιωματικών δράσεων με την αξιοποίηση τεχνικών όπως το θεατρικό παιχνίδι, την μουσική εκπαίδευση, την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την χορευτική πράξη και γενικότερα δράσεις που θα ενεργοποιήσουν τους αισθητηριακούς μηχανισμούς του μαθητή και θα ενισχύσουν την μαθησιακή του ικανότητα.

Λέξεις κλειδιά: βιωματική μάθηση, κίνηση, δράσεις, ενεργοποίηση αισθήσεων.

Εργαστηριακές ασκήσεις σε μικροκλίμακα

Κόρακας Δημήτριος
Διδάκτωρ Χημικός, Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φυσικών Επιστημών, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Ιωαννίνων
dnkath@gmail.com
Μάντζιου Μαρία
Χημικός εκπαιδευτικός στο Πρότυπο Λύκειο Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων
mmantziou@sch.gr

Μετά από την επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση, λόγω της πανδημίας COVID- 19, την εικονικοποίηση με τη χρήση βίντεο για τις πειραματικές πρακτικές και τα πειραματικά δεδομένα για τη διδασκαλία των μαθημάτων των Φυσικών Επιστημών, επανήλθαμε στη δια ζώσης εκπαίδευση και στο περιβάλλον της τάξης. Ένα περιβάλλον που αποτελεί σημαντικό και καθοριστικό παράγοντα για την ευνοϊκή στάση των μαθητών απέναντι στις θετικές επιστήμες. Η περιήγηση και εργασία των μαθητών σε ένα εικονικό εργαστήριο Φυσικών Επιστημών και τα μικροπειράματα παρέχουν πρόσθετους τρόπους εκμάθησης. Παράλληλα, έχει προταθεί και έχει αποδειχθεί πολύ χρήσιμη και η εικονική εργαστηριακή διδασκαλία. Όμως η ανάγκη μιας πραγματικής εργαστηριακής διδασκαλίας με φυσική παρουσία εξακολουθεί να αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα μάθησης. Το εργαστήριο των Φυσικών Επιστημών είναι το σημείο εκκίνησης για την κατανόηση της Χημείας, της Φυσικής και της Βιολογίας, διότι αποτελεί ελκυστικό περιβάλλον διερεύνησης, μάθησης και δεξιοτήτων, καθώς υπάρχει η αλληλεπίδραση της θεωρίας με την εργαστηριακή πρακτική. Ωστόσο, οι παραδοσιακές εργαστηριακές μέθοδοι συχνά απαιτούν μεγάλες ποσότητες επικίνδυνων αντιδραστηρίων, πολύπλοκο εξοπλισμό και αρκετή προετοιμασία από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές. Πολλά από αυτά τα πειράματα μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν και να εκτελεστούν σε μικροκλίμακα, χωρίς να ξεφύγουμε από τους στόχους του μαθήματος και χωρίς να μειωθούν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Τα πειράματα μικροκλίμακας είναι οικολογικά διότι περιορίζουν στο ελάχιστο τα χημικά απόβλητα, είναι οικονομικά διότι απαιτούν ελάχιστες ποσότητες υλικών, είναι ασφαλή, με αποτέλεσμα να περιορίζονται τα ατυχήματα από αδεξιότητες, εκτελούνται σχετικά γρήγορα ομαδικά ή/και ατομικά στο εργαστήριο ή στην αίθουσα διδασκαλίας, διδάσκουν στους μαθητές τον επιστημονικό τρόπο σκέψης, παρόμοιες εφαρμογές συναντάμε και στα εργαστήρια (ιατρικά, χημείας, βιολογίας, βιομηχανίες). Οι τεχνικές μικροκλίμακας γίνονται στο πλαίσιο ενίσχυσης της εργαστηριακής διάστασης των μαθημάτων των Φυσικών Επιστημών, δεν αντικαθιστούν την παραδοσιακή προσέγγιση, αλλά παρέχουν μια επιπλέον διάσταση στις στρατηγικές διδασκαλίας μας.

Λέξεις κλειδιά: Φυσικές Επιστήμες, Μικροκλίμακα, Πειράματα, Εργαστήριο

Η θεατρική κούκλα ως εκπαιδευτικό εργαλείο σε τάξεις μαθητών και μαθητριών τυπικής και μη τυπικής ανάπτυξης

Ευαγγελία Αγγέλη

Νηπιαγωγός, Master of Arts, Κουκλοπαίχτρια-Κουκλοθεραπεύτρια,
aggelievita@gmail.com

Η επαφή του παιδιού με την τέχνη ξεκινά από τα πρώτα χρόνια της ζωής του μέσα από τον τρόπο που παίζει και εκφράζεται, σωματικά, λεκτικά και μη λεκτικά. Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν διατηρούν την ανάγκη τους για παιχνίδι παρόλο που οι συνθήκες της σύγχρονης ζωής επιβάλλουν ένα διαφορετικό τρόπο καθημερινότητας. Το σχολείο, αναπόφευκτα, συμβαδίζει με τους γρήγορους ρυθμούς της ζωής έχοντας να βγάλει εις πέρας ένα απαιτητικό πρόγραμμα που δεν αφήνει πολλά περιθώρια για ελεύθερο χρόνο και δημιουργικές δραστηριότητες στα πλαίσια της σχολικής τάξης. Παρόλα αυτά έρευνες (Fiske, 2000) έχουν δείξει ότι η ενασχόληση με τις τέχνες παρέχει σπουδαίες ευκαιρίες για μάθηση ενεργοποιώντας τους μαθητές/τριες να προσπαθήσουν και να επιτύχουν καλύτερες επιδόσεις στα σχολικά μαθήματα. Επιπλέον, οι τέχνες βοηθούν τα παιδιά που προέρχονται από προβληματικά περιβάλλοντα να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες και μέσα από την ομαδική μάθηση και το παιχνίδι να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τέλος, η ενασχόληση με τις τέχνες στο σχολείο ενισχύει σημαντικά τη μάθηση και στα άλλα μαθήματα που διδάσκονται στην τάξη.

Στην ίδια έρευνα αναφέρεται ότι οι εκπαιδευτικοί θα ήθελαν να χρησιμοποιούν περισσότερο στις τάξεις τους το κουκλοθέατρο και γενικότερα τις τέχνες, όμως το προκαθορισμένο σχολικό πρόγραμμα και η ύλη δεν τους αφήνει πολλά περιθώρια. Παρόλα αυτά, όταν το Κουκλοθέατρο εντάσσεται στην εκπαίδευση βοηθά τους μαθητές/τριες να κατανοούν και να θυμούνται καλύτερα όσα έχουν διδαχθεί. Πιο συγκεκριμένα, το Κουκλοθέατρο προσφέρει στους μαθητές/τριες την ευκαιρία να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα μέσω ενός άψυχου αντικειμένου να χρησιμοποιήσουν τις θεατρικές κούκλες και άλλα αντικείμενα για να εξιστορήσουν ή να αναπαραστήσουν σκηνές από την καθημερινή τους ζωή, από το μάθημα της λογοτεχνίας, της ιστορίας ή ακόμα και από τη φαντασία τους. Με αυτό τον τρόπο, οι θεατρικές κούκλες παρουσιάζουν στο κοινό της τάξης όσα τα παιδιά- χειριστές της κούκλας-σκέφτονται χωρίς όμως να νιώθουν εκτεθειμένα ή απροστάτευτα. Το Κουκλοθέατρο, λοιπόν, βοηθά τα παιδιά να εξωτερικεύσουν ιδέες, εμπειρίες και συναισθήματα διατηρώντας την ανωνυμία τους πίσω από τη θεατρική κούκλα και επιπλέον τους παρέχει ένα ευρύ πεδίο για δραματική έκφραση δημιουργώντας ιστορίες με θεατρικές κούκλες βασισμένες στις υπάρχουσες γνώσεις και τις εμπειρίες τους.

Το Κουκλοθέατρο ως Εκπαιδευτικό Εργαλείο, με την κατάλληλη μεθοδολογία, μπορεί να αξιοποιηθεί σε όλο το φάσμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ατομικά και ομαδικά, επιτυγχάνοντας την ενεργή συμμετοχή των παιδιών στη μάθηση. Η παρούσα μελέτη αφορά την οργάνωση και τη δομή των συνεδριών Κουκλοθέατρου, την απαραίτητη προετοιμασία του χώρου και τον εποπτικών μέσων καθώς και τη μεθοδολογία για τη δημιουργία και την εμφύχωση θεατρικών κουκλών από τα παιδιά. Τέλος, γίνεται αναφορά σε ολοκληρωμένα Σχέδια Μαθήματος που βασίζονται στους στόχους και τις επιδιώξεις του Αναλυτικού Προγράμματος.

Λέξεις κλειδιά: Κουκλοθέατρο, Εκπαιδευτικό Εργαλείο. Σχέδιο μαθήματος

Ενσώματη μάθηση και χορός στην εκπαίδευση. Θεωρητικές αφετηρίες και παιδαγωγικές εφαρμογές

Αικατερίνη Βασιλάκη,

Υποψήφια Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε., ΠΙ

a.vasilaki@uoi.gr

Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί η θεωρία της ενσώματης νόησης (embodied cognition), η οποία υποστηρίζεται από επιστήμονες προερχόμενους από τα πεδία της Φιλοσοφίας, της Ψυχολογίας και των Νευροεπιστημών. Στον πυρήνα της θεωρίας αυτής βρίσκεται η πεποίθηση ότι η φυσιολογία του ανθρώπινου σώματος και οι εμπειρίες που ο άνθρωπος βιώνει στο περιβάλλον με το σώμα του καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο σκέπτεται. Οι έννοιες και οι συμβολικές αναπαραστάσεις γίνονται κατανοητές μέσα από τις συνδέσεις του εγκεφάλου με το σώμα και τις ενσώματες νοητικές προσομοιώσεις. Στη σύγχρονη βιβλιογραφία είναι εμφανές ότι η ερευνητική αναζήτηση κινείται πλέον πέρα από την καρτεσιανή ιεράρχηση που έθετε το σώμα σε υποδεέστερη θέση σε σχέση με τον νου. Το καρτεσιανό δίπολο σώματος-νου αποτέλεσε την αφετηρία για την ανάπτυξη από τη δυτική διανόηση ιδεών ότι η σκέψη είναι αποσωματοποιημένη διότι ο Νους είναι αποσωματοποιημένος και ότι το συναίσθημα εμποδίζει τη λογική σκέψη. Η μεταστροφή από τις θέσεις αυτές αντικατοπτρίζεται και στις σύγχρονες θεωρίες μάθησης. Η εμπειρία αναδεικνύεται σε πρωταγωνίστρια της μαθησιακής διαδικασίας και η εμπειρία είναι ενσώματη και συμπεριλαμβάνει τις αισθήσεις και τα συναισθήματα. Τη θεωρία της ενσώματης νόησης υποστηρίζουν σημαντικά ευρήματα της νευροφυσιολογίας όπως η ανακάλυψη της ύπαρξης «κατοπτρικών νευρώνων» (mirror neurons) στον εγκέφαλο, οι οποίοι ενεργοποιούνται είτε όταν το άτομο πραγματοποιεί μια πράξη είτε όταν βλέπει κάποιον άλλο να την πράττει. Η ανακάλυψη αυτή ανέδειξε την ικανότητα αντίληψης και

κατανόησης του Άλλου μέσω της δυνατότητας για «ενσυναισθητικό συντονισμό». Με βάση αυτή τη θεωρητική θεμελίωση προκύπτουν προβληματισμοί όσον αφορά τον σχεδιασμό παιδαγωγικών προγραμμάτων και του εκπαιδευτικού συστήματος γενικότερα, το οποίο δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στις γνωστικές δεξιότητες ενώ παρουσιάζει ελλείψεις στην ανάπτυξη των συναισθηματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων όπως η ενσυναίσθηση ή η ευελιξία. Απάντηση στους προβληματισμούς αυτούς δίνεται αντλώντας από τη θεωρία των πολλαπλών τύπων νοημοσύνης του Gardner, η οποία οδήγησε στη διαθεματική προσέγγιση της μάθησης και κατ' επέκταση στην ολιστική προσέγγιση της ανάπτυξης των μαθητών συμπεριλαμβάνοντας τα συναισθήματα και τη δημιουργικότητά τους. Η σύγχρονη παιδαγωγική θεωρία βρίσκει εκπαιδευτικές εφαρμογές με την ένταξη της τέχνης στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η συγκεκριμένη ανακοίνωση θα επιχειρήσει να αναδείξει το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο χορός ως εργαλείο ενσώματης μάθησης, καθώς μέσω της κίνησης και του χορού οι μαθητές έρχονται σε μεγαλύτερη επαφή με το σώμα και τον νου τους, δίνοντάς τους έτσι νέες ευκαιρίες έκφρασης και ανάπτυξης της δημιουργικότητάς τους. Η προσέγγιση αυτή παρέχει τη δυνατότητα συνολικής ανάπτυξης του παιδιού ως ολοκληρωμένου ανθρώπου. Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστούν τρία παραδείγματα εκπαιδευτικών εφαρμογών ενσώματης μάθησης μέσω της κίνησης, δύο από τη γενική εκπαίδευση και ένα από την ειδική αγωγή, καθώς και μια αφόρμηση για σύνδεση και παιδαγωγική εφαρμογή της ενσώματης μάθησης με βάση το ελληνικό Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

Λέξεις κλειδιά: ενσώματη μάθηση, χορός, παιδαγωγικές εφαρμογές

Η μελοποιητική τέχνη στο πρόγραμμα σπουδών των μουσικών σχολείων: μια διαθεματική παιδαγωγική προσέγγιση με άξονες τη γλώσσας και την εκκλησιαστική μουσική

Λανάρας Κωνσταντίνος
Υπ. Διδασκ. ΠΤΜ Πανεπιστήμιο Δυτ, Μακεδονίας
konlan1972@yahoo.gr

Η αισθητική καλλιέργεια αποτελεί έναν από τους στόχους και τους σκοπούς του προγράμματος σπουδών των Μουσικών σχολείων. Σε αυτό τον άξονα υπάρχουν μαθήματα μουσικής παιδείας, αλλά και αισθητικής αγωγής. Η ενσωμάτωση ερεθισμάτων από όσο το δυνατόν διαφορετικά επιστημονικά πεδία θα έδινε περισσότερα εναύσματα για την αρτιότερη και πιο εμπειριστατωμένη γνώση πάνω στον τομέα της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης και συγκεκριμένα της μουσικής της εκδοχής. Στην ανακοίνωση αυτή θα προσπαθήσουμε να καταδείξουμε τα οφέλη που θα προκύψουν στη μουσική εκπαίδευση με την εισαγωγή της τέχνης της μελοποιίας στο πρόγραμμα σπουδών των Μουσικών Σχολείων. Η «μελοποιία είναι η δύναμις κατασκευαστική μέλους. Κατασκευάζομεν δε μέλος, όχι μόνο ψάλλοντες τετριμμένας διαφόρους μελωδίας, αλλ' εφευρίσκοντες και γράφοντες και ίδια νέα μέλη, τοις ακροαταίς αρέσκοντα » αναφέρει ο Χρυσάνθος ο εκ Μαδύτων, ο οποίος ήταν ο «θεωρητικός» της Μουσικής Επιτροπής του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την αλλαγή της μουσικής γραφής στα 1814/1815, στο Μέγα Θεωρητικό της Μουσικής και συνεχίζει: «Η μελοποιία είναι έξις ποιητική». Η διαθεματικότητα είναι πλέον ένα δεδομένο εκπαιδευτικό εργαλείο στα σύγχρονα προγράμματα σπουδών της εγκύκλιος παιδείας. Η ενασχόληση με την μελοποιητική τέχνη θα φέρει σε επαφή τους μαθητές με τη γλώσσα των κειμένων των ακολουθιών της Εκκλησίας, με τη φώνηση της ελληνικής γλώσσας, μέσα από την επιταγή της αναγραφής του ποιητικού κειμένου κάτω από τις μουσικές γραμμές. Μέσα από την ανάλυση του ποιητικού κειμένου σε μικρότερες προτάσεις, περιόδους, κώλα, θα ασχοληθούν με την τεχνολογία των ειδών των ποιημάτων της παράδοσης αυτής. Επίσης θα εντρυφήσουν στην ορθογραφία και την εν γένει ιστορική συνέχεια της ιδιαίτερης γραφής της μουσικής αυτής, καθώς είναι μια

γραφή με ιστορία πάνω από χίλια χρόνια και έχει ενταχθεί στον κατάλογο των γραπτών γλωσσών της Ουνέσκο. Η εμβάθυνση στα είδη της εκκλησιαστικής ποίησης (ειρμολογικό – στιχηραρικό - παπαδικό) είναι ένα επιπλέον στοιχείο που θα προσδώσει η ενασχόληση με την μελοποιητική τέχνη. Ταυτόχρονα θα έρθουν οι μαθητές σε επαφή με τη ρυθμοποιία, τα είδη των μέτρων και των ποδών, ώστε να είναι οι μελωδίες έρρυθμες και εν τάξει, με σχέση και αναλογίες μεταξύ των χρόνων των θέσεων και των άρσεων. Η μουσική ενσυναίσθηση είναι ένας άλλος τρόπος καλλιέργειας των σπουδαστών. Η μουσική γράφεται, για να ακουστεί από κάποιους. Αυτό έχει ως συνέπεια να υπάρχει μουσικό αναμενόμενο και ως τέτοιο το κοινό δέχεται ή απορρίπτει ή γίνεται επιφυλακτικό σε μια νέα μουσική ιδέα. Γεγονός, που ο ενασχολούμενος με την μελοποίηση πρέπει να το υπερκεράσει και πάντως να το λάβει υπόψη του. Η πρόκληση της μουσικής δημιουργίας μέσα από αυτό το πρίσμα θα συμβάλει στην επίτευξη του σκοπού των σχολείων αυτών, όπως περιγράφεται στη διακήρυξη της ίδρυσής τους, που είναι η προετοιμασία και η κατάρτιση των νέων που επιθυμούν να ακολουθήσουν την επαγγελματική κατεύθυνση της μουσικής.

Λέξεις κλειδιά: Μελοποίηση, γλώσσα, εκκλησιαστική ποίηση, μουσικό σχολείο

Καλλιέργεια ενός υγιούς τρόπου ζωής μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία

Στάθη Χαρίκλεια

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ

charikleia.stathi@gmail.com

Η εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Δια βίου άσκηση και εκπαίδευση». Υπεύθυνη μαθήματος: Φυλακτακίδου Αναστασία. Το πρόβλημα της υποκινητικότητας είναι παγκόσμιο και συνδέεται με πλήθος ασθενειών, μεταξύ αυτών και την παιδική παχυσαρκία. Η πρόληψη είναι η καλύτερη θεραπεία. Η σχολική ηλικία είναι η καλύτερη περίοδος για να ανακαλύψουν οι μαθητές τα οφέλη της άσκησης και να ακολουθήσουν, δια βίου, έναν υγιεινό τρόπο ζωής. Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό την ένταξη της φυσικής δραστηριότητας στην καθημερινότητα του μαθητή μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία. Συγκεκριμένα προτείνεται ένα καθημερινό πρόγραμμα γιόγκα, εντός της αίθουσας, πριν την έναρξη του μαθήματος. Το σχέδιο εργασίας μπορεί να εφαρμοστεί με τροποποιήσεις σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Στη συγκεκριμένη εργασία προτείνεται να εφαρμοστεί σε μαθητές της Γ' Τάξης του Δημοτικού. Το πρώτο στάδιο εφαρμογής έχει ως στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών σχετικά με τον ουσιαστικό ρόλο που διαδραματίζει η φυσική δραστηριότητα και η άσκηση στην καθημερινότητα ενός ανθρώπου, τα πολλαπλά οφέλη που προσφέρουν στην υγεία, αλλά και τους κινδύνους καθώς και στα προβλήματα υγείας που επιφέρει η έλλειψη φυσικής δραστηριότητας. Στο επόμενο στάδιο θα αναπτυχθεί το πλήρες πρόγραμμα του σχεδίου εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει δραστηριότητες που αφορούν τη γιόγκα, τη διατροφή, αλλά και δραστηριότητες εκτός σχολικού ωραρίου που θα βοηθήσουν στην επίτευξη του στόχου, που είναι η καλλιέργεια ενός υγιούς τρόπου ζωής και συνηθειών από τα παιδιά. Πραγματοποιείται αξιολόγηση του σχεδίου εργασίας σε κάθε στάδιο. Η αξιολόγηση αφορά τις γνώσεις και τις δεξιότητες που οι μαθητές αποκτούν, καθώς και τις στάσεις και συμπεριφορές που υιοθετούν κατά τη διάρκεια του σχεδίου εργασίας.

Λέξεις κλειδιά: Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, άσκηση, παχυσαρκία, γιόγκα, διατροφή

Διατροφή: πώς επηρεάζει τη ζωή μας;

Αποστολοπούλου Δήμητρα

Προπτυχιακή φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε.

el09748@uoi.gr
Αργυρίου Χριστίνα Μαρία
Προπτυχιακή φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε.
el09500@uoi.gr
Ασωνίτη Μαρία Αικατερίνη
Προπτυχιακή φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε.
el09501@uoi.gr
Γεωργίου Ευτυχία
Προπτυχιακή φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε.
el09517@uoi.gr

Το σχέδιο εργασίας που δημιουργήσαμε απευθύνεται σε παιδιά της Δ' τάξης δημοτικού και προτείνεται να υλοποιηθεί στα πλαίσια των εργαστηρίων δεξιοτήτων. Ενώ θεματικά πραγματεύεται ένα εκτενές πεδίο, τη διατροφή, το πρόγραμμα διαρθρώνεται σε τέσσερις θεματικούς άξονες. Ο πρώτος, «Διατροφή και σύγχρονη ζωή», ξεκινά με μια αναδρομή από τις διατροφικές συνήθειες στην Παλαιολιθική Εποχή και καταλήγει στο παρόν, όπου ανακύπτουν τα εξής διατροφικά ζητήματα: βιολογικά προϊόντα, χορτοφαγία, βιγκανισμός, gluten-free προϊόντα και γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα. Έπειτα από την παρατήρηση και ερμηνεία των αλλαγών που υπέστησαν οι ανθρώπινες διατροφικές συνήθειες στο πέρασμα του χρόνου, ακολουθεί η γνωριμία των μαθητών/τριών με τις τέσσερις μεγάλες θρησκείες, υπό το πρίσμα των διατροφικών κανόνων που τις διέπουν. Τρίτον, προσεγγίζεται η ενότητα «Διατροφή και αθλητισμός», όπου οι μαθητές/τριες δραστηριοποιούνται ενεργά, προκειμένου να εντάξουν τη σωματική άσκηση στο καθημερινό πρόγραμμά τους. Τέλος, έχουμε τη «Διατροφή και ψυχολογία» όπου οι εκπαιδευόμενοι/νες διερευνούν τον αντίκτυπο της προσλαμβανόμενης τροφής στην ανθρώπινη ψυχολογία, ενώ προεκτείνοντας, συζητούν ακόμη και για τα προβαλλόμενα πρότυπα ομορφιάς και το «διατροφικό πλήγμα» που αυτά επιφέρουν και ευαισθητοποιούνται για τους/τις πάσχοντες/ουσες από διατροφικές διαταραχές. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα αποσκοπεί μεταξύ άλλων, στην αντίληψη της επίδρασης της διατροφής σε ποικίλους τομείς της καθημερινότητας και στην καλλιέργεια νέων στάσεων, όπου αναμένεται οι μαθητές/τριες να ενθαρρυνθούν να υιοθετήσουν υγιεινότερες διατροφικές συνήθειες αλλά και να αποκτήσουν ευνοϊκότερες στάσεις απέναντι στους αλλόθρησκους και τις/τους πάσχουσες/ντες από διατροφικές διαταραχές. Κύριο σκοπό του προγράμματος αποτελεί ακόμη, η μετάδοση και εφαρμογή της γνώσης, που έλαβαν τα παιδιά, εκτός του σχολικού πλαισίου. Όσον αφορά την αξιολόγηση του προγράμματος, αυτή συντελείται σε δύο στάδια: ως προς την επίτευξη των διδακτικών στόχων και ως προς την αλλαγή των στάσεων και τις σχέσεις εντός ομάδας. Στο πρώτο στάδιο οι μαθητές/τριες αξιολογούνται μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων, φύλλων εργασίας αλλά και μέσω της συμμετοχής τους σε βιωματικές δραστηριότητες. Στο δεύτερο στάδιο, η αξιολόγηση βασίζεται κυρίως στην καταγραφή των παρατηρήσεων του/της εκπαιδευτικού, καθώς τα παιδιά βρίσκονται επί το έργον. Η διεξαγωγή συζητήσεων μέσα στην τάξη, πριν, κατά και μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων αποτελεί μέσο αξιολόγησης τόσο του πρώτου όσο και του δεύτερου σταδίου. Αναφορικά με την αξιολόγηση του/της εκπαιδευτικού από τους/τις μαθητές/τριες, αυτή επιτυγχάνεται με τη γραπτή και ανώνυμη παράθεση σχολίων για τη συνολική αποτίμηση της δράσης του/της καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων, οι συμμετέχοντες/ουσες αναλαμβάνουν την επικοινωνία των όσων έμαθαν, οργανώνοντας μια δεξίωση στον χώρο του σχολείου με θέμα τη διατροφή, ενώ στον τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό θα ακολουθήσει μια σειρά ραδιοφωνικών εκπομπών, όπου οι μαθητές/τριες θα εκφωνούν δικά τους κείμενα.

Λέξεις κλειδιά: διατροφή, θρησκεία, υγεία, αθλητισμός, ψυχολογία.

Ζω και δρω

Ευαγγελία Μαρία Τσίλη
Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ
euaggeliatsili1204@gmail.com
Ευθυμία Μηλιώνη
Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ
efmiloni2003@gmail.com

Η εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Δια βίου άσκηση και εκπαίδευση». Υπεύθυνη μαθήματος: Φυλακτακίδου Αναστασία. Η παρούσα εργασία, με τίτλο «ΖΩ ΚΑΙ ΔΡΩ», είναι μια πρόταση καλής πρακτικής και αφορά τη θεματική ενότητα «Ζω καλύτερα - Ευ Ζην: σωματική, ψυχική και συναισθηματική υγεία», των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων. Η δομή και η οργάνωση του σχεδίου της εργασίας στηρίχθηκαν στις αρχές της διαθεματικής προσέγγισης. Στοχεύει στην καλλιέργεια γνωστικών, κοινωνικών, συναισθηματικών και συμπεριφοριστικών δεξιοτήτων ζωής (life skills), οι οποίες επιτρέπουν στους μαθητές να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις προκλήσεις ενός σύνθετου και συνεχώς μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος. Περιλαμβάνει ένα πλάνο παρέμβασης διάρκειας 16 διδακτικών ωρών και απευθύνεται σε μαθητές της ΣΤ' Δημοτικού. Το πρόγραμμα είναι οργανωμένο σε 8 θεματικές ενότητες που αποτελούν και τους επιμέρους στόχους, ώστε οι μαθητές μέσα από ποικίλες βιωματικές δράσεις να κατακτήσουν δεξιότητες ορθολογικού καθορισμού στόχων, αποτελεσματικής συνεργασίας και επικοινωνίας, καλλιέργειας της αποδοχής, διαχείρισης της επιτυχίας/αποτυχίας και υφιστάμενης κριτικής καθώς επίσης και δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, αυτοελέγχου και αυτοκριτικής σχετικά με την αναγνώριση των ορίων και των δυνατοτήτων τους. Σκοπός του προγράμματος δεν είναι απλά να αποκτήσουν τα παιδιά βασικές γνώσεις για την προσαρμογή τους στο περιβάλλον τους, αλλά να τους δοθούν χρήσιμα εφόδια και ιδέες ώστε να αποκτήσουν μια υγιή και ισορροπημένη καθημερινότητα, τόσο ως νέοι, όσο και ως ενήλικες. Προτείνονται βιωματικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες που παρακινούν το ενδιαφέρον τους ώστε να εμπλακούν ενεργά και αυτοβούλως στη διαδικασία. Τέλος, η αξιολόγηση λαμβάνει χώρα για κάθε μια από τις 8 θεματικές και έχει, ανάλογα με το περιεχόμενο των θεματικών εννοιών, διάφορες μορφές: Διαγνωστική, Προληπτική, Τελική, Συλλογική ή Ατομική καθώς και Αυτό-αξιολόγηση.

Λέξεις κλειδιά: Δεξιότητες ζωής, Διαθεματικότητα, Εργαστήρια Δεξιοτήτων, Σωματική-Ψυχική-Συναισθηματική Υγεία

Το στρες κι εγώ

Βλάχου Σεβαστή
Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ
sevivl03@gmail.com

Η εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Δια βίου άσκηση και εκπαίδευση». Υπεύθυνη μαθήματος: Φυλακτακίδου Αναστασία. Το στρες εκφράζει τον τρόπο που το μυαλό και το σώμα αντιδρούν όταν μία φόρτιση εισβάλει στον οργανισμό. Οι μαθητές, στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν, να ανταποκριθούν και να

προσαρμοστούν στην απαιτητική καθημερινότητά τους, εκτίθενται συχνά σε ποικίλες στρεσογόνες καταστάσεις. Η παρούσα εργασία είναι μία πρόταση καλής πρακτικής ενταγμένη στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων στη θεματική «ψυχική και συναισθηματική υγεία» και σκοπό έχει να βοηθήσει τους μαθητές να γνωρίσουν τι είναι το στρες, τις συμπεριφορές που σχετίζονται με αυτό, να είναι σε θέση να εντοπίζουν την πηγή του στρες, τα συμπτώματα του στο σώμα τους, να μάθουν τεχνικές αντιμετώπισής του και τέλος να αλλάξει η στάση τους απέναντι σε αυτό. Το σχέδιο εργασίας προτείνεται να εφαρμοστεί σε παιδιά της ΣΤ' Τάξης του Δημοτικού. Οι στόχοι είναι γνωστικοί, καθώς οι μαθητές αποκτούν γνώσεις για κάτι νέο. Συναισθηματικοί, γιατί μαθαίνουν πως να αντιμετωπίζουν καταστάσεις στρες, προστατεύοντας έτσι την ψυχική τους υγεία και αυξάνοντας την αυτοπεποίθησή τους, αλλά και βελτιώνοντας την αυτογνωσία και την αυτοεκτίμησή τους. Τέλος είναι κοινωνικοί και ψυχοκινητικοί αφού μαθαίνουν πώς να αναπτύσσουν δεξιότητες όπως η συνεργασία, η κριτική σκέψη και ο σεβασμός στον συμμαθητή. Η δραστηριότητα ξεκινά με την ευαισθητοποίηση των παιδιών σχετικά με το θέμα και την κατανόηση των συμπεριφορών που συνδέονται με το στρες. Συνεχίζεται με την ατομική καταγραφή των καταστάσεων που προκαλούν στρες, τις ξεχωριστές αντιδράσεις του σώματος και τους τρόπους αντιμετώπισής του από τους μαθητές. Ακολουθεί προβολή ταινίας, η οποία σχετίζεται με τα συναισθήματα, καθώς και ομαδικές δραστηριότητες μέσα στην τάξη σχετικές με αυτή. Στην συνέχεια οι μαθητές θα γνωρίσουν και θα δοκιμάσουν τεχνικές χαλάρωσης ώστε ο καθένας να διαλέξει αυτή ή αυτές που του ταιριάζουν, καθώς και ασκήσεις εκτόνωσης, με τις οποίες θα καταλάβουν ότι η άθληση είναι ένας σημαντικός παράγοντας αποβολής του στρες. Το project περιλαμβάνει επίσης εκδρομή σε κοντινή λίμνη της περιοχής και πραγματοποίηση φυσικών δραστηριοτήτων με σκοπό να γίνει κατανοητό ότι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης του στρες είναι η άσκηση με καλή παρέα. Το τελευταίο στάδιο περιλαμβάνει άσκηση αυτοεκτίμησης, με τίτλο «εγώ και ο καθρέφτης μου». Μετά το τέλος κάθε δραστηριότητας υπάρχει αξιολόγηση. Το πρόγραμμα ολοκληρώνεται με την τελική αξιολόγηση, η οποία αφορά τόσο την οργάνωση όσο και την ανταπόκριση των μαθητών στο πρόγραμμα.

Λέξεις Κλειδιά: Στρες, συναισθήματα, τεχνικές χαλάρωσης, αυτογνωσία.

Διδακτικός μετασχηματισμός σεναρίου διδασκαλίας STEM για τις κοινωνικές διαστάσεις της υγείας κατά τη διάρκεια μιας επιδημικής ή πανδημικής έξαρσης

Σοφία Κώση¹,

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ

Isafia.kotsi@gmail.com

Ελένη Λεοντίου²,

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ

el09476@uoi.gr

Ραφαέλα Παναγιώτα Σέρβου³,

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ

el09132@uoi.gr

Βασιλική Σιαμπάνη⁴,

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ

el09480@uoi.gr

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ

Σπυριδούλα Χανδρινού⁵

spyridoula.handrinou@gmail.com

Συχνά οι μαθητές δυσκολεύονται να συνειδητοποιήσουν τη σημασία των κοινωνικών παραγόντων για τη διαμόρφωση της κατάστασης υγείας. Η έννοια της υγείας αντιμετωπίζεται αποκλειστικά ιατροκεντρικά και βιολογικά και η σημασία των κοινωνικών συνθηκών υποτιμάται. Με σκοπό τη διερεύνηση των κοινωνικών συνιστωσών της υγείας κατά την εννοιολόγηση της υγείας, μέσα στο γενικότερο πλαίσιο του μαθήματος STEM και ειδικότερα στον τομέα που ασχολήθηκε με την πανδημία COVID-19, πραγματοποιήθηκε από τους φοιτητές σύμφωνα με τη διδακτική προσέγγιση STEM διδακτικός μετασχηματισμός ενός συγκεκριμένου εκπαιδευτικού σεναρίου, το οποίο απευθύνεται σε ηλικίες 13-15 ετών, σε ένα σενάριο διδασκαλίας κατάλληλο γνωστικά για μαθητές 10-12 ετών. Δόθηκε σημασία στον προσεκτικό χειρισμό των ζητημάτων των κοινωνικών ανισοτήτων ώστε να μην αναπαραχθούν στερεότυπα και να μη προσβληθούν άτομα. Οι μαθησιακοί στόχοι είναι οι ακόλουθοι:

1. Γνώσεις (Κεντρικές έννοιες) α) *Διεπιστημονικές έννοιες*: (Κριτικός) γραμματισμός σε θέματα υγείας, συνδέσεις Επιστήμης, Τεχνολογίας, Κοινωνίας και Περιβάλλοντος, προσέγγιση Ενιαίας Υγείας, εμπειρική κοινωνική έρευνα. β) *Ειδικές έννοιες του επιστημονικού αντικείμενου*: Μεταδοτικές νόσοι, ζωνόνοσοι, ανθρωπονόσοι, αναδυόμενες μεταδοτικές νόσοι, κοινωνικές συνιστώσες της υγείας, ανισότητες υγείας, κοινωνικές ομάδες.

2. Δεξιότητες: α) *Γενικές δεξιότητες*: Αναστοχαστικές δεξιότητες, κριτική ανάγνωση επιστημονικών πηγών (βίντεο, infographic, ενημερωτικά κείμενα υγείας, ακαδημαϊκά κείμενα), λήψη αποφάσεων, συνεργασία και επικοινωνία εντός μικρών ομάδων, δεξιότητες παρουσίασης, σύνταξη κειμένων. β) *Ειδικές δεξιότητες*: Συζήτηση για επιστημονικά θέματα, ανάπτυξη επιχειρηματολογίας για τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις επιστημονικών ζητημάτων, σχεδιασμός και εκτέλεση εμπειρικής κοινωνικής έρευνας, εξαγωγή συμπερασμάτων βάσει δεδομένων, παρουσίαση ερευνητικών ευρημάτων.

3. Στάσεις και συμπεριφορές (Συναισθηματικός τομέας): α) *Στάσεις και αξίες*: Ευαισθητοποίηση σχετικά με περιβαλλοντικές, κοινωνικές και ηθικές διαστάσεις μιας επιδημίας, ανάπτυξη ενσυναίσθησης για ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, αναγνώριση της δυσκολίας λήψης αποφάσεων, πλαίσιο επιδημικής κρίσης, αναγνώριση και ιεράρχηση αξιών, αναγνώριση της αλληλοσύνδεσης επιστήμης και κοινωνίας. β) *Συμπεριφορές*: Συνυπολογισμός των επιστημονικών δεδομένων κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικών με ζητήματα υγείας, διαμόρφωση συμπεριφοράς και λήψης αποφάσεων σχετικών με την υγεία, σύμφωνα με ανθρωπιστικές αξίες.

Η διάρθρωση του περιεχομένου διδασκαλίας ακολούθησε την παρακάτω σειρά με βάση τη διερευνητική μάθηση: 1^η διδακτική ώρα – Απόψεις των μαθητών σχετικά με τις περιβαλλοντικές και τις κοινωνικές συνιστώσες μιας επιδημίας. Εισαγωγή, αρχικές ιδέες, συζήτηση. 2^η διδακτική ώρα – Θεωρητικό πλαίσιο για τις αναδυόμενες μεταδοτικές νόσους και η ζωική προέλευση των μεταδοτικών ασθενειών. 3^η-4^η διδακτική ώρα – Η μεγέθυνση των ανισοτήτων υγείας οφειλόμενων σε κοινωνικές ανισότητες κατά την πανδημία COVID-19 και εισαγωγή στην έννοια των κοινωνικών συνιστωσών της υγείας. 5^η διδακτική ώρα – Το προσωπικό βίωμα της πανδημίας COVID-19, συναισθηματικές και ηθικές διαστάσεις της πανδημίας ως παράμετροι λήψης αποφάσεων για ζητήματα υγείας. 6^η -7^η διδακτική ώρα – Δημιουργία από τους φοιτητές εκπαιδευτικού παιγνιδιού ρόλων με τη χρήση όλων των συνιστωσών υγείας κατά την πανδημία COVID-19 και την κλιμάκωση στην πρόληψη, πρόσβαση και θεραπεία της νόσου, στα διάφορα κοινωνικοοικονομικά επίπεδα. Υλοποίηση του παιγνιδιού με ευρεία συμμετοχή. 8^η διδακτική ώρα – Διαμόρφωση και διαμοίραση ερωτηματολογίου στο ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον των μαθητών για τη διερεύνηση του προσωπικού βιώματος και των ανισοτήτων υγείας κατά την πανδημία COVID-19 (σχολικό σχέδιο δράσης). 9^η-διδακτική ώρα – Ανάλυση των ερωτηματολογίων (σχολικό σχέδιο δράσης). 10^η διδακτική ώρα – Παρουσίαση και ανασκόπηση των ευρημάτων της εμπειρικής έρευνας (σχολικό σχέδιο δράσης).

Λέξεις – κλειδιά: Κοινωνικές ανισότητες, πανδημία COVID-19, STEM, διδακτικό σενάριο, μαθητές 10 – 12 ετών

Σχεδιάζοντας νέα, συμπεριληπτικά τοπία σύνδεσης τυπικών και άτυπων μορφών εκπαίδευσης: πρόγραμμα Cartus Emotional Landscaping

Μελίνα Παπαδοπούλου

Αρχιτέκτονας BA, Μουσειολόγος MSc

architecturaid@yahoo.gr

Αικατερίνη Βασιλάκη

Υποψήφια Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε., ΠΙ

a.vasilaki@uoi.gr

Τις τελευταίες δεκαετίες η δραστήρια συμμετοχή στο γνωστικό πεδίο θεωρείται χαρακτηριστικό και προϋπόθεση της μάθησης. Επομένως, η εμπειρία που αποκτάται από την επαφή με τον κόσμο και τα πράγματα, η γνώση δηλαδή που δεν προσφέρεται από το σχολικό εγχειρίδιο, κατέχει σπουδαία θέση στη μαθησιακή διαδικασία. Κατά συνέπεια, η συμβολή των άτυπων μορφών εκπαίδευσης εκτιμάται και αναγνωρίζεται καθώς η μαθησιακή διαδικασία περιλαμβάνει την ενεργό συμμετοχή πέραν και εκτός του σχολικού εγχειριδίου. Η άτυπη εκπαίδευση επιτρέπει να τίθενται στα εκπαιδευτικά προγράμματα στόχοι περισσότερο ανθρωπιστικοί από εκείνους που επιτυγχάνονται μέσω του σχολικού εγχειριδίου και επομένως, ανταποκρίνεται καλύτερα στο σημερινό αίτημα για ολιστική εκπαίδευση και ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών. Το επιδιωκόμενο είναι το ενιαίο με την έννοια της συμπερίληψης και του σεβασμού στη διαφορετικότητα των αναγκών του κάθε μαθητή. Τα δύο αυτά στοιχεία (το ενιαίο από τη μια και η διαφορετικότητα από την άλλη) καθορίζουν και τις προτάσεις για μοντέλα δράσης. Μια πρόταση προς αυτή την κατεύθυνση είναι η διεπιστημονική προσέγγιση της μάθησης, η οποία ευοδώνεται ιδιαίτερα μέσα από τη σύνδεση του αναλυτικού προγράμματος σπουδών και της μουσειοπαιδαγωγικής καθώς η μουσειακή εκπαίδευση, ως άτυπη μορφή εκπαίδευσης, δύναται να συμβάλει σε πολλούς τομείς του κοινωνικού βίου των μαθητών και ιδιαίτερα εκείνων με ειδικές ανάγκες. Ταυτόχρονα, στις μέρες μας ο κοινωνικός ρόλος των μουσείων μετακινείται από τις αμιγώς μουσειακές λειτουργίες και τα αντικείμενα, στους αποδέκτες, δηλαδή το κοινό. Από κλειστά και αυστηρά ιδρύματα με ελιτίστικο αποτύπωμα στη συνείδηση του κόσμου, μετατρέπονται διαρκώς σε εναλλακτικούς τόπους πολιτισμού και συνάντησης ιδεών, διευρύνοντας τον ρόλο τους και στοχεύοντας σε νέους, πιο ευφάνταστους, πιο συμπεριληπτικούς και πιο εκπαιδευτικούς τρόπους επικοινωνίας. Η επικοινωνία είναι μια βασική παράμετρος για το μουσείο και έχει συνήθως παιδαγωγική αποστολή, που εξυπηρετείται μέσα από τα μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα, ειδικά όταν οι ομάδες κοινού είναι και σχολικές ομάδες. Η σύνδεση του αναλυτικού προγράμματος σπουδών με στοχευμένα μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα, επιτρέπει μια πιο ολιστική και διεπιστημονική προσέγγιση της εκπαίδευσης και συνεισφέρει στην ανάπτυξη καλών εκπαιδευτικών πρακτικών. Ο σχεδιασμός των μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων καθώς στηρίζεται στην έννοια της συμπερίληψης δεν θα μπορούσε παρά να παράγει προγράμματα που να απευθύνονται και σε ειδικές ομάδες κοινού. Η συγκεκριμένη ανακοίνωση αφορά την πρόταση ενός μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος με ονομασία 'Cartus emotional landscaping' και θέμα την απόδοση της χάρτας του Ρήγα σε περιβάλλον τέχνης. Απευθύνεται σε μαθητές της Ε' και ΣΤ' τάξης του δημοτικού σχολείου καθώς συνδέεται με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και συγκεκριμένα τα μαθήματα της ιστορίας και γεωγραφίας. Με γνώμονα την διαμόρφωση ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος στην εκπαίδευση αλλά και την κοινωνία γενικότερα, το οποίο θα εξασφαλίζει ισότιμες ευκαιρίες προσβασιμότητας σε όλες τις ομάδες του πληθυσμού, η ανακοίνωση αυτή θα επικεντρωθεί στη δόμηση του μουσειοπαιδαγωγικού αυτού προγράμματος με βάση ένα

μεικτό κοινό μαθητών που συμπεριλαμβάνει μαθητές με μερική ή και ολική τύφλωση. Η παρουσίαση του μουσειοπαιδαγωγικού αυτού προγράμματος αποτελεί έναν οδηγό για τους τρόπους με τους οποίους η τυπική εκπαίδευση μπορεί να συνδεθεί επιτυχώς με την άτυπη, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα νέο μοντέλο ολιστικής μάθησης, με ευαισθησία απέναντι στη συμπερίληψη και γνώμονα τη βιωματική μάθηση.

Λέξεις κλειδιά: μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα, άτυπη εκπαίδευση, βιωματική μάθηση, ειδικές ομάδες κοινού

Η επιρροή της Μικρασιατικής καταστροφής

Κοπάνου Χαριτίνη,
Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ
kopanoucharitine@gmail.com

Μανωλοπούλου Παναγιώτα
Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ
panagiotaman17@gmail.com
Σάκκαρη Σταματίνα
Φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΠΙ
stamatinasakkari@gmail.com

Η εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Δια βίου άσκηση και εκπαίδευση». Υπεύθυνη μαθήματος: Φυλακτακίδου Αναστασία. Η παρούσα εργασία αποτελεί μία πρόταση καλής πρακτικής, ενταγμένη στο πλαίσιο των εργαστηρίων δεξιοτήτων της ΣΤ΄ τάξης του Δημοτικού Σχολείου, για τη θεματική ενότητα «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη: συμπερίληψη, αλληλοσεβασμός, διαφορετικότητα». Αναφέρεται στην προσφυγική κρίση και κεντρικός άξονάς της είναι η Μικρασιατική καταστροφή και το ρεύμα προσφύγων που έφτασε στην Ελλάδα. Σκοπός είναι οι μαθητές να κατανοήσουν τη διαφορετικότητα και τη διαπολιτισμικότητα, να αναπτύξουν δεξιότητες συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων και να ευαισθητοποιηθούν σε παρόμοιες καταστάσεις. Βασικό πλάνο ήταν ο διαχωρισμός του θέματος σε τέσσερις θεματικούς άξονες: 1) διάκριση εννοιών πρόσφυγα-μετανάστη, 2) μικρασιατική καταστροφή, 3) διατροφή, 4) παραδοσιακοί χοροί, οι οποίοι σχετίζονται με την επιρροή των προσφύγων της Μικράς Ασίας στον Ελλαδικό χώρο. Ειδικότερα, κάθε άξονας αποτελείται από δραστηριότητες οι οποίες περιγράφονται λεπτομερώς και για τη διεκπεραίωση τους χρησιμοποιούνται διάφορα μέσα όπως βίντεο, επίσκεψη σε μουσείο, power point, φύλλα εργασίας, ομιλίες, παιχνίδια ρόλων κ.α. Η εργασία στοχεύει στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης και ενσυναίσθησης, ενώ μπορεί να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των μαθητών σε δράσεις υποστήριξης προσφύγων. Η αξιολόγηση στο τέλος κάθε δραστηριότητας αναδεικνύει το βαθμό επίτευξης των γνωστικών, συναισθηματικών και κοινωνικών στόχων που έχουν τεθεί, ενώ η τελική αξιολόγηση στοχεύει στον έλεγχο της αλλαγής στάσης των μαθητών και το βαθμό ευαισθητοποίησης τους γύρω από το θέμα, καθώς και στην αξιολόγηση της οργάνωσης του προγράμματος αλλά και του βαθμού συνοχής της ομάδας.

Λέξεις- κλειδιά: Προσφυγική κρίση, Μικρασιατική Καταστροφή,

Διδακτική αξιοποίηση του graphic novel «Το Γιούσουρι και άλλες φανταστικές ιστορίες», με βασικό θεωρητικό εργαλείο την συναλλακτική θεωρία της L.M. Rosenblatt

Ναούμ Κουτσώνας

Πτυχιακή εργασία, Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μεταξούλα Μανικάρου. Αντικείμενο της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας αποτελεί η διδακτική αξιοποίηση του graphic novel *Η Βασιλική Δρυς* του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη: *Το Γιούσουρι και άλλες φανταστικές ιστορίες*, με βάση την συναλλακτική θεωρία της L.M. Rosenblatt. Ειδικότερα, η παρούσα εργασία εξετάζει τα χαρακτηριστικά των graphic novels και την διαφορά που εμφανίζουν σε σχέση με τα συμβατικά comics περιπτέρου, γίνεται αναφορά στα graphic novels για μικρούς αναγνώστες και στη μετάβασή τους από τον κόσμο των ενηλίκων στο παιδικό αναγνωστικό κοινό. Στη συνέχεια παρουσιάζεται το επιλεγόμενο graphic novel και τέλος επιχειρείται μία διδακτική πρόταση του λογοτεχνικού αυτού έργου, με βασικό θεωρητικό εργαλείο την συναλλακτική θεωρία της L.M. Rosenblatt. Μέσα από τα τέσσερα στάδια της θεωρίας (προετοιμασία του περιβάλλοντος, αρχική ανταπόκριση, τελειοποίηση ανταπόκρισης, έκφραση ανταπόκρισης) κινητοποιείται το αναγνωστικό ενδιαφέρον των μαθητών και των μαθητριών, η ενδιάθετη ροπή τους για προσέγγιση του κειμένου με παιγνιώδη, ευφάνταστο και δημιουργικό τρόπο, καθώς και η επιθυμία τους για συμμετοχή σε δραστηριότητες φιλαναγνωσίας. Παράλληλα, η συναλλακτική θεωρία λειτουργεί ως ένα σημαντικό εργαλείο το οποίο βοηθάει τον/την εκπαιδευτικό ως προς την αποτελεσματικότερη οργάνωση και διδασκαλία ενός λογοτεχνικού κειμένου μέσα στην τάξη.

Λέξεις κλειδιά: Παιδική Λογοτεχνία, Graphic Novel, Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, L.M. Rosenblatt, συναλλακτική θεωρία

Από το μύθο στη διδασκαλία της Ιστορίας. Μία πρόταση για ομαλή διδακτική μετάβαση

Θωμάς Θεοχάρης
Δάσκαλος
thomtheo@sch.gr

Οι μαθητές της Γ' τάξης του δημοτικού σχολείου έρχονται ήδη από την πρώτη ενότητα του γνωστικού αντικειμένου της Ιστορίας, και για σημαντικό χρονικό διάστημα, σύμφωνα με τις προτάσεις των Προγραμμάτων Σπουδών, σε επαφή με την ελληνική μυθολογία, παρόλο που στη συγκεκριμένη τάξη για πρώτη φορά καλούνται να ασχοληθούν συστηματικά με τη μελέτη του παρελθόντος. Φυσικό είναι, επίσης, οι απόψεις τους να τροφοδοτούνται από αυτό που η ευρύτερη κοινωνία ή το στενό τους περιβάλλον αντιλαμβάνεται ως Ιστορία. Δεν αποκλείεται οι απόψεις αυτές να σχετίζονται με παραδοσιακές προσεγγίσεις για το μάθημα και την επιστήμη αυτή ή να παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις από την επιστημονική μέθοδο. Ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμο να αφιερωθεί διδακτικός χρόνος που θα διαχωρίσει το αντικείμενο της μυθολογίας από την Ιστορία, την οποία θα μελετούν πλέον μεθοδικά. Επιπλέον, αφού η μυθολογία δεν ενέχει την απαίτηση για χρονική τοποθέτηση των μαθητών, αυτοί δεν έχουν ασκηθεί για σημαντικό χρονικό διάστημα και για όσο διαρκεί η ενασχόληση με το μύθο σε τέτοιου είδους δεξιότητες, αλλά που καλούνται να κατακτήσουν, εάν επιθυμούμε τη βαθύτερη κατανόηση του παρελθόντος. Έτσι, το σημείο αυτής της μετάβασης από την α-ιστορική μυθολογία στο συντελεσμένο παρελθόν θα ήταν χρήσιμο να συνοδεύεται από την ανάδειξη του χρονικού άξονα. Σκοπός του παρόντος διδακτικού σεναρίου είναι οι μαθητές να κατανοήσουν ουσιαστικά τη διαφορά μεταξύ Μύθου και Ιστορίας και να αντιληφθούν τη σπουδαιότητα της χρονικής τοποθέτησης στην προσπάθεια μελέτης του παρελθόντος για τη δεύτερη περίπτωση. Περιγράφονται οι δραστηριότητες και παράλληλα τεκμηριώνεται η καθεμία από αυτές με άξονα τα οφέλη που αναμένονται στους μαθητές.

Λέξεις-κλειδιά: Διδακτική της Ιστορίας, Μυθολογία, Διδακτική πρόταση

Εισήγηση διευθυντή κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς: μια υπόθεση εργασίας ως καλή πρακτική

Αντζουλάτου Ελένη
ΠΕ02, Φιλολόγος
eleniantzoulatau@gmail.com

Το σχολείο είναι η βασική παραγωγική μονάδα της εκπαίδευσης, αλλά και μια σύνθετη κοινωνική οντότητα, ένα σύστημα. Τα μέρη του, άτομα και ομάδες, συνδέονται με πολύπλοκες και αμφίδρομες αλληλεπιδράσεις. Σκοπός του σχολείου είναι να μετατρέψει τους θεσμοθετημένους εκπαιδευτικούς στόχους σε πραγματοποιήσιμους με μέσα και διαδικασίες από το ίδιο το σχολείο και την Πολιτεία. Ο ρόλος του Διευθυντή σε ένα τέτοιο σύστημα είναι κρίσιμος. Από τη μια είναι ο «εντεταλμένος αρχηγός», ο εντολοδόχος που πρέπει να συμπεριφέρεται με βάση τις προσδοκίες των ανωτέρων του. Από την άλλη είναι ο ηγέτης της κοινότητας των εκπαιδευτικών και των μαθητών που προωθεί τις διαδικασίες υλοποίησης των στόχων του σχολείου σύμφωνα με το προσωπικό του όραμα. Συνεργάζεται με τους εκπαιδευτικούς που θα κάνουν πράξη το όνειρο, και τους μαθητές που θα μετουσιώσουν το όνειρο σε στάση ζωής. Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το θέμα της διοίκησης του ανθρώπινου δυναμικού της σχολικής μονάδας. Αντικείμενο μελέτης είναι ο Διευθυντής σε θεωρητικό επίπεδο και στην πράξη. Δίνονται επιγραμματικά οι έννοιες της διοίκησης, της ηγεσίας, της διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού, του Διευθυντή, της σχολικής κουλτούρας και του σχολικού κλίματος και στη συνέχεια αποδίδεται παραστατικά ένα παράδειγμα καλής πρακτικής διοίκησης, μέσα από ένα σενάριο εργασίας. Πρόκειται για την εισήγηση της νεοπροαχθείσας Διευθύντριας Γυμνασίου προς τον Σύλλογο Διδασκόντων κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς, μέσα από την οποία συστήνεται και παρουσιάζει το συνεργατικό και δημιουργικό μοντέλο διοίκησης, το οποίο προσβέβει. Στόχος αυτής της εργασίας είναι να αποτυπωθεί με τρόπο γλαφυρό, μέσα από ένα παράδειγμα καλής πρακτικής, πώς ένας διευθυντής παρουσιάζει το πνεύμα με το οποίο προτίθεται να διοικήσει, τις βασικές παραμέτρους αναμόρφωσης του σχολείου και τις δράσεις της νέας σχολικής χρονιάς προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα πρακτικά εμπόδια σε θέματα υποδομών, οι δυσκολίες στις σχέσεις με τους μαθητές και τους γονείς, η αδιαφορία και το περιορισμένο ενδιαφέρον για συμμετοχή στη διοίκηση από τον Σύλλογο Διδασκόντων. Με αυτό το παιχνίδι ρόλων μέσα από την ενσυναίσθηση και τον αναστοχασμό καλούμαστε να επαναπροσδιορίσουμε τη στάση και τη σχέση μας με το σχολείο μας ως πολυδύναμο οργανισμό. Η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα για το προφίλ του Διευθυντή στο σύγχρονο σχολείο.

Λέξεις-κλειδιά: Διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού, Διευθυντής, ηγέτης, κουλτούρα, σχολικό κλίμα

Οικολογία της σχολικής κοινότητας: εμπειρικές προκλήσεις στο «μαζί» και βιώσιμη διαχείριση του «εμείς»

Δρ Δήμητρα Ζάπρη
Εκπαιδευτικός – Μουσειοπαιδαγωγός (PhD)
dzapri@yahoo.co.uk

Κάθε σχολική κοινότητα αποτελεί εκ των πραγμάτων ένα σύνθετο θεσμικό, χωρο-χρονικό, υλικό και ανθρώπινο πλαίσιο, το οποίο λειτουργεί και αναπτύσσεται μέσα από πλήθος διαφορετικών και ποικίλων αντιλήψεων, ρόλων, δράσεων και σχέσεων με πρόσωπα,

πράγματα και σύμβολα. Ιδανικά, η ποικιλομορφία αυτή –εφόσον όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας την αποδεχθούν συνειδητά με όλες τις εγγενείς της αντιθέσεις και την επεξεργασθούν υπεύθυνα και δημιουργικά– εμπλουτίζει και εξελίσσει τη σχολική κοινότητα, καθώς την οδηγεί σταδιακά σε πιο υγιή και γόνιμα επίπεδα συνύπαρξης και σύμπραξης των μελών της. Στην εκπαιδευτική πράξη, ωστόσο, τα φαινόμενα ασυμφωνίας στάσεων και συμπεριφορών στους κόλπους μιας σχολικής κοινότητας συχνά προσλαμβάνουν τέτοιες διαστάσεις και αντιπαραγωγικές ή καταστροφικές μορφές (φραστικά επεισόδια, σωματικές επιθέσεις, καταγγελίες, βανδαλισμούς...), οι οποίες όχι μόνο παρακωλύουν τη θετική εξέλιξη της κοινότητας, αλλά τη μετατρέπουν σε αρένα εμμονικών και στείρων συγκρούσεων, πλήττοντας επί της ουσίας το βασικό δικαίωμα των παιδιών, αλλά και όλων των μελών, στην εκπαίδευση και στην ειρηνική συνύπαρξη. Με βάση τις αρχές της οικολογικής ψυχολογίας και της αναστοχαστικής πράξης η εισήγηση αναπλαισιώνει τη σχολική κοινότητα ως ένα πολύπλοκο σύστημα, όπου οϊαντιθέσεις και οι συμφωνίες είναι φυσιολογικές, αναμενόμενες και θεμιτές ως οργανικό στοιχείο του συστήματος και αναδεικνύουν νέες δυνατότητες και εναλλακτικές προσεγγίσεις. Παράλληλα, προτείνει έναν συστημικό τρόπο σκέψης σε ζητήματα επικοινωνίας και συνεργασίας, ώστε το δυνητικά συγκρουσιακό «μαζί» μιας σχολικής κοινότητας να μετασχηματισθεί συνειδητά σε ένα συνεκτικό, δημιουργικό και βιώσιμο «εμείς». Στο επίκεντρο της συστημικής αυτής θεώρησης τίθενται η ενεργητική ακρόαση, η θεσμική οριοθέτηση, η ισορροπία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, η ιεράρχηση συμφερόντων και προτεραιοτήτων και η ενεργή εμπλοκή όλων των μελών της σχολικής κοινότητας.

Λέξεις-κλειδιά: Οικολογική ψυχολογία, σχολική κοινότητα, επικοινωνία, αναστοχασμό

Η χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική διαδικασία στη μετά Covid-19 περίοδο στα νηπιαγωγεία

Αθηνά-Μαρία Λάμπρου
Αναπληρώτρια Εκπαιδευτικοί ΠΕ 60.50
athenaalamprou@gmail.com
Ζωή Φιλάου
Αναπληρώτρια Εκπαιδευτικοί ΠΕ 60.50
zoifilaou@gmail.com

Αποτελεί κοινή παραδοχή πως η τεχνολογία, σε μικρό ή μεγάλο βαθμό έχει εισχωρήσει εδώ και αρκετά χρόνια και στο χώρο της εκπαίδευσης. Η ένταξη των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί θέμα υψίστης ερευνητικής σημασίας. Οι εκπαιδευτικοί μέχρι πρότινος παρατηρούσαν πως η ενσωμάτωση των ΤΠΕ μπορεί να επιφέρει σημαντικότερες θετικές αλλαγές στο μαθησιακό περιβάλλον και στα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών τους, κρίνοντας, παράλληλα, αναγκαία την περαιτέρω επιμόρφωση και την υποστήριξή τους σε θέματα παιδαγωγικής αξιοποίησης των ΤΠΕ στη τάξη. Πληθώρα ερευνών επιβεβαιώνει πως όταν οι ΤΠΕ ενσωματώνονται κατάλληλα σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα μπορούν να αυξήσουν τα κίνητρα των μαθητριών/μαθητών. Ωστόσο, το τοπίο της ελκυστικότητας των ΤΠΕ στην εκπαίδευση από τους μαθητές φαίνεται να αλλάζει με το κλείσιμο των σχολείων και τη μεταφορά της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο σπίτι μέσω διαδικτύου («τηλεκπαίδευση»), έπειτα από το ξέσπασμα της πανδημίας του Covid-19 ως μέτρο αποφυγής της διασποράς του θανατηφόρου ιού. Η τηλεκπαίδευση αφενός φαίνεται να επιτέλεσε τον βασικό σκοπό της, δηλαδή τη συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και αφετέρου χαλύβδωσε την εκπαίδευση εν γένει, αφού την τροφοδότησε με νέα εργαλεία, μεθοδολογία και γνώσεις που μπορούν να επιστρατευτούν μετέπειτα. Η πολύωρη, καθημερινή και αποκλειστική όμως τριβή των μαθητών με την τεχνολογία για το αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα του Covid-19 έφερε και τη μη ελκυστικότητα από τους μαθητές των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική

διαδικασία με την επιστροφή τους στις φυσικές τάξεις. Οι μαθητές φαίνεται να έχουν την ανάγκη περισσότερο από κάθε άλλη φορά να περιορίσουν τη χρήση των ΤΠΕ κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού έργου. Συνεπώς, προκειμένου να κατανοηθεί το ζήτημα της παιδαγωγικής ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στην μετά Covid-19 περίοδο, χρειάζεται να διερευνηθούν οι εκπαιδευτικοί σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας που κάνουν στη τάξη αλλά και το ενδιαφέρον που λαμβάνουν από τους μαθητές τους για τις ΤΠΕ στην αμέσως μετά περίοδο της τηλεεκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: ΤΠΕ, covid-19, μαθησιακά αποτελέσματα, εκπαιδευτικοί

Μία αλλιώςτική ομαδοσυνεργατική μέθοδος

Βυρίδης Παναγιώτης
Εκπαιδευτικός ΠΕ04.05
panosvyridis@hotmail.com

Μία πρωτοποριακή μέθοδος διδασκαλίας που προάγει την αβίαστη μάθηση, βασισμένη στην κλασική ομαδοσυνεργατική μέθοδο με κάποιες παραλλαγές. Το μάθημα μετατρέπεται σε μία ευχάριστη και εποικοδομητική εμπειρία με τον συνδυασμό ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και εκπαιδευτικού ιστότοπου, που προβαλλόμενος σε διαδραστικό πίνακα ή βιντεοπροβολέα καθοδηγεί τη μαθησιακή διαδικασία. Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες για την επίλυση ασκήσεων και αφομοιώνουν τη διδακτέα ύλη μέσα σε ομαδοσυνεργατικό πνεύμα αλληλοβοήθειας με παιγνιώδη και διασκεδαστικό τρόπο.

Λέξεις κλειδιά: Ομαδοσυνεργατική μέθοδος, βιντεοπροβολέας, εκπαιδευτικός

Επαγγελματικός προσανατολισμός: Ο ρόλος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ενημέρωση των μαθητών

Μαρίνα Σελήνη Κατσαΐτη
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πρόεδρος, Τμήμα Περιφερειακής και Οικονομικής Ανάπτυξης
mskatsaiti@aua.gr
Κωνσταντίνος Ι. Δραγογιάννης
Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ84 Ηλεκτρονικών, Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης
kdragogiannis@sch.gr
Ηλιάνα Παπαντώνη
Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού – Εκπαιδευτικός κλάδου ΠΕ60
ipapantoni@sch.gr

Αποτελεί –σε εθνικό επίπεδο– τάση στη σύγχρονη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση η διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων και επαγγελματικού προσανατολισμού, προκειμένου οι μαθητές, κυρίως των τελευταίων τάξεων των Γενικών και των Επαγγελματικών Λυκείων, να ενημερωθούν άμεσα και αξιόπιστα σχετικά με τις δυνατότητες και τις προοπτικές των τμημάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Στις εκδηλώσεις αυτές συνήθως συμμετέχουν εκπρόσωποι των τμημάτων που παρουσιάζουν το περιεχόμενο των σπουδών των τμημάτων καθώς και τις προοπτικές απασχόλησης. Ταυτόχρονα, συμμετέχουν και Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού, συνήθως των Γραφείων Διασύνδεσης των ιδρυμάτων, με σκοπό να ενημερώσουν σχετικά με τις διαδικασίες λήψης απόφασης, γενικά, αλλά και τις διαδικασίες λήψης εκπαιδευτικής απόφασης ειδικά. Οι δράσεις αυτές έχουν κοινά στοιχεία με τις διαδικασίες επιλογής ανθρώπινου δυναμικού, αφού αποσκοπούν ουσιαστικά στον εντοπισμό, την προσέλκυση και επιλογή εκείνων των φοιτητών που ταυτίζονται με τις απαιτήσεις του κάθε τμήματος σε φοιτητικό δυναμικό. Στο πλαίσιο αυτό της εξωστρέφειας και της αλληλεπίδρασης του

Τμήματος Περιφερειακής και Οικονομικής Ανάπτυξης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών με την τοπική κοινωνία της Φωκίδας πραγματοποιήθηκε Διημερίδα Επαγγελματικού Προσανατολισμού στις 7 και 8 Μαρτίου 2023, δεδομένου μάλιστα του ότι το τμήμα αυτό μόλις το ακαδημαϊκό έτος 2019-2020 δέχτηκε πρωτοετείς φοιτητές.

Σκοπός της Διημερίδας αυτής ήταν κυρίως η ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας σχετικά με τις σπουδές που παρέχονται στο τμήμα καθώς και για τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων του, δεδομένου ότι η εφαρμογή της Ελάχιστης Βάσης Εισαγωγής μείωσε αισθητά τον αριθμό των φοιτητών που εισήχθησαν τα τελευταία χρόνια. Το καινοτόμο στοιχείο της Διημερίδας αυτής ήταν η εισηγήσεις των φοιτητών, ενός φοιτητή με καταγωγή από τη Φωκίδα και μιας φοιτήτριας με καταγωγή εκτός Φωκίδας. Αυτοί οι ενεργοί φοιτητές του τμήματος κατέθεσαν τη δική τους εμπειρία και τα πλεονεκτήματα που έχει η φοίτηση σε περιφερειακά τμήματα καθώς και για τις παρεχόμενες υπηρεσίες από το τμήμα προς αυτούς (συμβουλευτική υποστήριξη, σίτιση, κ.α.). Η προσπάθεια αυτή αποσκοπούσε τόσο στην προσέλκυση μελλοντικών φοιτητών από εσωτερικές πηγές, ήτοι τη Φωκίδα, όσο και από εξωτερικές πηγές, ήτοι τις περιοχές εκτός Φωκίδας, αφού η Διημερίδα μεταδόθηκε μέσω των υπηρεσιών του Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου σε πλήθος σχολικών μονάδων. Από την πραγματοποιηθείσα Διημερίδα καθώς και από επόμενες δράσεις που σχεδιάζονται να πραγματοποιηθούν, όπως π.χ. ενημέρωση των εκπαιδευτικών και των γονέων και κηδεμόνων των μαθητών, για τις δυνατότητες απασχόλησης των αποφοίτων του τμήματος αναμένεται μία σταδιακή αύξηση του αριθμού των μαθητών που θα δηλώσουν σε υψηλές θέσεις προτίμησης το Τμήμα Περιφερειακής και Οικονομικής Ανάπτυξης κυρίως από την περιοχή της Φωκίδας αλλά και από όμορες περιοχές. Και αυτό επειδή θα πρέπει να είναι γνωστό στην τοπική κοινωνία ένα πολύ βασικό πλεονέκτημα του τμήματος που είναι η παροχή δύο ειδικοτήτων του Περιφερειολόγου και του Οικονομολόγου.

Λέξεις Κλειδιά: Τμήμα Περιφερειακής και Οικονομικής Ανάπτυξης, Διημερίδα, Επαγγελματικός Προσανατολισμός.